

*que J
5-18*

TUDOR VLADIMIRESCU SI ALECSANDRU IPSILANTE

IN REVOLUTIUNEA DIN ANULU 1821

SUPRANUMITA ZAVERA

DE

ILIE FOTINO

TRADUSSA DIN LIMBA ELLENA

de

P. M. GEORGESCU

REVEDUTA SI EDITATA DE DR. A. I. FOTINO.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA ANTON MANESCU, STRADA LIPSCANI No. 3.

1874

BIBLIOTECĂ CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREŞTI

Cota 119067
Inventar 507736

Biblioteca Centrală Universitară

119067 Dublet
Cota 507736

Biblioteca Centrală Universitară
Biblioteca Institutului Pedagogic

Cota 9/587

Inventar

107670

119067 Dublet

B.C.U. "Carol I" Bucuresti

C507736

Către cititorū,

Acéstă traducțiune, fiindă începută din ocasiunea numai prin fragmente, nu era destinată a se da publicității. Atrasă însă de interesul evenimentelor petrecute în epoca acestei revoluțiuni din 1821, cum și de aménuntele faptelor Pandurilor și ale Mavroforilor, cunoscuți sub numele de **volintiri**, m' amă decisă a continua traducțiunea fără întrerupere până la finele ei.

Indemnată în urmă de D. C. D. Aricescu, autorul *Istoriei revoluțiunii de la 1821*, d'a o publica. dăr neavândă midlöcele necesari d'a realisa acéstă dorință, traducțiunea rămase mai de totu uitată.

Din intemplieră menționându-despre dênsa intr'uă con vorbire cu unu amicu, acesta se grăbi d'a mă informa nu numai că a cunoscutu pe autorul acestei scrieri, dăr că se află în bune relațiuni și cu D. Doctore în medicină A. I. Fotino, fiulă autorului. Cartea dăr era predestinată a vedea lumina. Căci presintându traducțiunea D-lui Dr. Fotino, acesta indemnătă din simțimēntul de respectu filialu pentru memoria părintelui său, cum și din interesu-

pentru istoria Tărrei —, care datoréză multă nume-
lui acestei famillie, pentru ostenelile ce a depusă
de a scrie istoria patriei sălle adoptivă, — acceptă,
cu bucurie și cu tótă amabilitatea care'l ū distinge,
nu numai d'a o imprimă cu spesele sălle, dér âncă
d'a și sacrifică din prețiōsele sălle momente, spre
a o revedea cu multă interesă de la începută și
pônă la finele ei : și astă-felă éttă-o eșită la lu-
mină.

Décă cititorulă va întēmpina óre-cară anomalii
în stilă, îlă rugămă să fie indulgentă : căci, împiedi-
cată în traducțiune de perifrasele și de lungile pe-
riode alle limbei Ellene, care în acei timpi se scria
într'unu stilă fórte anormală, și mărginindu-mă
numai în interesulă istorică ală scrierii, a repro-
duce, adică, faptele aşă cum le relatéză autorulă,
— care fu martoră oculară la tóte aceste scene, —
amă trecută pótă prea repede cu traducțiunea înain-
te. Astă-felă mă simtă acum nevoită a invoca indul-
gența lectoriloră cară, din amoră pentră Istorya
contemporană, voră bine-voi a sacrifică căte-va
momente cu citirea acestei scrieri și totă-uă-dată
termină cu axioma unuia din filosofii antichității,
care a disu : nu este de totă lesne a găsi nescine
uă lucrare fără greșeli : ensé anevoiă lucru este d'a
găsi ceva chiară și fără greșeli și a nu da de unu
judecătoră ingrată și neertătoră.

Traducătorul.

PREFATIA AUTORULUI

Mulți din istoricii contemporani, scriindu despre revoluțiunea din anul 1821, supranumita *Zaveră*, au menționat în trăcătu și despre luptele petrecute în România, dăr' din lipsa unei esacte cunoșințe a evenimentelor ce s'au succedat în cursul acelor lupte, celle mai importante d'intr'ensele au rămasu pone astă-dî in intunericu.

D. Xodillo, respectabilul meu socru, fiindu membru alu „Societății amicale“ și Eforu pe atunci la Reni, și cunoscendu, prin pozițunea sa, mai esactu, celle petrecute în Bassarachia și Moldova, întreprinse a trata despre acestu evenimentu în deosebită operă, care în scurtu timpu va fi și publicată.

Ier de evenimentele petrecute în terra Românescă, nimeni pone astă-dî nu s'a ocupatul a le descrie mai in detalliū.

Considerându acesta tacere ca provenită din lipsa de noțiuni necesarii, amu decisu a ne însarcina noi cu descrierea și publicarea ace-

CAPITOLULU I.

Mórtea Domnului Alecsandru Sutzu. — Orânduirea lui Scarlat Callimach la Domnia țărrei Românescă. — Caracterul și intrarea lui Tudor Vladimirescu în Eteria. — Începutul mișcării prin Tudor în România-Mică. — Proclamațiunile și isbândele lui. — Neodihnele boierilor și purtarea loru în fața mișcării lui Tudor. — Unirea capiloru oștenii ai guvernului cu Tudor. — Orânduirea de Efori pentru astimpărarea lui.

Pre câtă rădele învățămîntului se respîndeați luminându facultățile inteligețiale ale Ellenilor și risipindu treptat ammortirea cei coprinsesse de atât secoli; și pre câtă dulcele nume de Patrie resuna la audul loru și, ca prin inspirațiune divină, deștepta într-însii infocatul amoru de libertate, cu atât se intuneca mai mult orizontul furtunosu al pămîntului ellenicu și allu celoru-alte țărri creștine din Orientu. Totul părea că se mișcă, totul conspira în contra barbariei musulmane; amorul de patrie și setea de libertate se infilația din ce în ce în vinele creștinilor cari gemeu sub apăsătorulu jugu alu sclavie și împingea la recolă contra despotismului.

Ellenulu, îngenuchiat sub terrórea iataganului musulmanu, simțea durerea sclavie mai viuă și

era mai nerăbdătoru că să scuture jugul; și de și la întreprinderea acestei mărețe fapte întempi- na multe și grelle dificultăți, totuși însă elu, ne- strămutat în hotărîrea să și nedomolit în entusiasmul său, aștepta cu nerăbdare momentul în care să audă primul strigăt de liberare a na- țunei sălle, ca să sfărăme cu brațul armat lan- țurile ce de atât secol îl țină încătușat; și atunci, arătându-se lumii învingătoru alu tyranu- lui și măntuitoru allu subjlegatei sălle patrie, să probeze, uă-dată mai multă, că este fiu adevăratu allu Elladei și descendinte allu acelloru illustri stră- moși ai săi, Leonidii, Themistoclii, Aristidii, s.c.l.

Toți bărbații cari, prin poziția lor, se aflau pe atunci în capul affacerilor națunei ellene, formău Eteria și „societatea amicală“ (*φιλικὴ ἑταιρία*). Această Eterie, în organizația ei, se compunea de Eforii întocmite prin celle mai însemnate centruri de populaționi creștine și care lucrau spre a pregăti și inspecta preparativele mișcării, și totu de uă-dată spre a servi ca centruri de ac-țiune pentru a procura și înlesni mișlocele, după ce aru fi isbucnită rescola.

Conform planului întocmitu, momentul pro- pice pentru rescola se apropiă, și Eforia din Bu- curesci începuse a și organiza mișlocele de acțiune și a și prepara ajutorele pentru mișcarea gene- rală, în modu că, la primul semnalu datu, să fie pregătită ca și celealte Eforii din Orientu. Cu

tote acestea aici evenimentele se succedară cu atâtă repediție, în câtă intrecură silințele acelor cări dirigătu atunci mișcarea în România; căci incetarea din viață a Domnului României, contribu fatalmente spre a se grăbi cu multă isbucnirea mișcării în țerra Românescă, în modul următoru :

La 18 Ianuarie, din anul 1821, repausă menționatul Domn Alecsandru N. Sutzu¹⁾, care fu

¹⁾ Multe și telurite idei bănuitoră se respândisseră despre mórtea acestui Domn; dăr' cei mai mulți erau de părere că, pe când elu domnea în țerră, presimțindu urdirea rescolei pe ascunsu, cercetă în totu felul spre a se încredința de origina ei; și că conspiratorii, bănuindu din cercetările lui, din contra, vre-uă trădare din parte-i către I. Portă, profitară la bóla ee i se întemplă, d'a se servi cu medici Greci cari'lú căuta, spre a se scăpa d'a mai trăi cu inima totu-d'a-una sărită, de frică ca nu cum-va planulú loru să se descopere fără timp. Asemenea vorbe se respândiră mai în urmă și de către ómenii Curții Domnesci, cum căadică, mórtea lui aru fi fostu provenită din otrăvire, prin fontanella de la mâna stângă, de către medicul Hristari, precum se dicea pe atunci. Căci, pe când disul domnú era âncă în agoniă, se adusse în tótă pripa Caimacamulú Craiovei de atunci Depalto, spre a'lú căuta și dênsulú ca vechiu și credinciosu medicu alu casei acestui Domnú. Esaminându-i dăr' și elu bóla și observându fontanella, îndată cunoscu că mórtea nu era departe; și la plecarea sa de acolo disse către unu din cei mai intimi ai sei; prea „tărdiú mi s'a făcutu chiămarea, căci mórtea i este inevitabilă, și prin urmare n'amă nici o putere ca să ajutu.“ N. Aut.

immormēntatū, cu pompă domnescă, în 20 alle ace-liași lunī, la biserică săntului Spiridon-Nuoū din Bucurescī. Boierit cei mai însemnați, încunoscîin-tără prin anafora pe Pórta Otomană despre acésta, și se hotărī la Constantinopolū de Domnū alū României, Scarlatū Callimah, care domnisce mai 'nainte și în Moldova. Acesta, priimindū după obiceiū firmanulū de Domnie, prin omū domnescū (capu-olanū), sositū în Bucurescī la 10 Februarie, trimissee și Caimacamī pe postelniculū Constantin Negri, pe hatmanu Stefan Vogoride și pe postel-niculū Ioan Samurcașū. Dér' înainte de sosirea a-cestora în București, se deschise fără veste uă sce-nă carea anunța evenimente cu totulū neașteptate; căci unū Românū, a nume Tudor Vladimirescu, din județulū Mehedinți¹⁾, provocă pe nesimtite uă mișcare revoluționară sub cuvîntū d'a apăra dre-purile călcate alle tărreī.

Acesta, pe timpulū resbelluluī russescū din 1806,

(1) Térra Românescă era compusă din 17 județe ; și la celle 5 județe de peste Oltū, care se numea și Valachia séu România-Mică, se orânduia mai 'nainte peste ispravnicū (Prefecții) de județe, și unū Inspectorū generalū d'între boierii cei mai însemnați, cu rangulū de Banū. Acesta ținea locū de Domnū, purtândū numele de Căimacam, și lu-cra în tóte affacerile publice alle cellorū cinci județe ca unū Domnū. Cu tóte acestea, era détorū să asculte totū-d'a-una de ordinile Domnuluī tărreī.

care dură săsse ani, adunând și pe alți bărbați de arme, de aceeași opiniune cu densul, se facu voluntari (volintiru), și în totu cursul resbellului conlucră milităresce în favorea Rușilor; de aceea î s'a și datu în urmă, dreptă recompensă a serviciilor sălle, gradul russesc de *parucică* (locotenent) și de cavaleru alu ordinului „Vladimir” (de unde purta și numele de Vladimirescu). Mai avea, pe lângă acesta, din trecutu, și rangul țerrei de *Slugeră* prin pitacu domnescu alu lui Constantin-Vodă Ipsilante. Déră după incetarea aceluia resbellu, retrăgându-se în viața privată, ocupă diferite funcțiuni mici în țerră, prin care își procura celle necesarei ale vieței; și chiaru evenimentele de față îl găsiră vătafă de *Plaiu*¹⁾ la Cloșană, din județul Mehedinți. Brodindu-se însă a avea nisice procese, fu silitu a veni și a' săi prelungi sederea în București, unde fiindu puținu cunoscutu, presința lui era cu totul neobservată; cu atâtă mai multă căci în aparință elu se aduna și era în relaționi cu nisice ómeni de puțină importanță și chiaru din cei diși „fără căpeteiu;” déru mai tardiu se dove-

(3) *Plaiu* se numesce partea unei sub-prefecturi la hotară, spre deosebirea Plășei de câmpu, și care de și era într'adevără supusă ordinilor Ispravniculu, déru sub-prefectul acesta, cu nume de *vătafă de Plaiu*, se orânduia obicinuită totu-dé-una de la Vornicia țerrei-de-susă séu de josă, cu lăfă mai mare, și era unu dreptă personalu a Vorniculu după vremi.

(Nota autorului).

di că pe ascunsă elă se afla totușu dată în relaționi intime și cu persoane însemnate, prin care era în înțellegere și cu printul Alecsandru Ispilante din Russia.

Vornicul Constantin Samurcașu, care era inițiată în secretele Eteriei și avea pe numitul Tudoră de omă ală său, cunoscându îndrăsnetele lui îsbânde la pregiul resbellu rusescu; sciindu asemenea că Tudoră, care ocupase diferite funcționi prin provincii, avea cunoștințe mai întinse atât de localitățile cum și de omeni pe unde petrecuse mai multă timpă, îl recomandă la Eforie din București ca pe celă mai aptă pentru începerea mișcării.

Astă-felă, la 17 alle lunei Ianuarie, dimineață în care Vodă Sutzu era aproape de a să da sfîrșitul, prevăzută fiindu numitul Tudoră de către Eforie, eșii din Bucuresci, fără scirea autorității locale, însoricită de alți două-decă și cinci albanezi și sârbă armăți, toți din omeni uneia din căpitanii domnesci, a-nume a lui Gheorghe Olimbie (dintre cari erau duoi mai însemnați, de origine serbă, unul numit Macedonski și celă-altă Iova, polcovnicu rusescu, amânduoia oameni viteji și buni ostași); și unindu-se pe drumă și cu alții partisanii, asemenea prevăzute, se făcură peste totuș 36. Aceștia, traversându pe față și nepopriți târgul Pitești, trecu dincolo în județele din România-Mică, și ajungându în dimineață de 21 Ianuarie la Târgul-Jiu-

luî, în judeçtulû Gorjiû, ridicără fôră veste pe Ispravniculû de acolo, cluceru Dincă Otetelesénu, și ducêndu-lă la casa sameșulu Vasile Mungescu (care și elă ținea de casa mai susă numitului Samurcașu și era mai d'înainte întellesă cu Tudoră), îlă siliră să méră împreună cu dênsi. Ieră elă împotrivindu-se le ăisse că fôră porunca Divanului nu pôte lăsa isprăvnicatul singură, căci tovarășul lui lipsea pe la sate, pentru oreacă trebuințe alle stăpânirii. Însă Tudoră îi respușe că are poruncă și că, spre a 'i-o face cunoscută, trebuia să'lă urmeze pénă la satul Predineni, unde se află și collegul său de isprăvnicat, căminarul Gheorghe Văcărescu, și că acolo va citi porunca în presința amêndurora.

Dér fiindă că Otetelesénu nici după aceste vorbe nu se înduplecă, îlă luă și fără voiă și'lă dusse împreună pénă la ăisulă sată: și negăsindă acollo pe Văcărescu, se dusseră cu toții la mănăstirea Tismana, locu muntosă și tare, unde menționatul Otetelesénu fu silită de Tudoră să dea porunci locuitorilor, ca unul ce anca avea putere pe la plășile d'împrejurulă Tismanei, ca să aducă fôră zăbavă cătu se va putea mai multe provisiuni la ăisa mănăstire.

După aceasta, lăsândă Tudoră pe Otetelesénu închisă și sub paza a 23 Arnăuți (Albanezi), plecă cu cei-alți 43 la satul Bădești din plaiul Cloșanilor, unde era așteptată de unu Dumitru Gârbă, omu

țiunea lui Tudor; dărătate silințele loră fură în zadară.

In intervalul acesta Tudoră procurându-și, prin modul ce arătarăm, destule provisiuni la Tismana, luă dispozițiunile necesare, ca la orice întemplieră să pote conta pe aceasta pozițiune tare, și pe dată plecă la Bădești unde găsi dorința sa împlinită, căci totale satele Plaiului se aflau pe piciorul de reșcoală. Tudoră, văzând că planurile lui isbutea, proclamă atunci îndată desființarea birului și făgădui în fața tuturor că după ce, prin ajutorul lui Dumnezeu și concursul tovarășilor săi de armă, va isbuti să întărescă totale drepturile și privilegiile de care se bucura țerra din vechime, și va întemeia dorita dreptate și legalitate în patria; va face nu numai să a se întorce fiecăruia grellele dădării ce de atâtă ană au respunsu, dărăt că va extermina cu desăvârșire de pe fața pământului pe toți apăsătorii loră, ieră averile acestora le va împărți acelora cari au petrecutu în suferințe și apăsări; și că în locul loră va ridica uă altă clasă boierescă, din aceia cari se voră lupta împreună cu dênsul.

Aceste promisiuni alle lui Tudoră produseră uă așa adenea întipărire în spiritul țăranilor, în cîțu Principatul întregu începu a se clătina din totale părțile, mai cu seamă celle cinci județe de pește Oltu. Din aceasta ajunse lucrul, nu numai slujbașilor stăpânirei a nu se mai da ascultare,

dérū nici la îndeplinirea drepturilor proprietății
a nu se mai suppune.

De aceea Panduri căutarea satele în cete mari
sub stégul lui Tudor, ierū cei-l'alți tērranī, îndată
ce vedéū ori pe vre-un epistatū alū stăpēnului
lorū séu pe vre-un slujbașu alū stăpēnirii venindū
prin satele lorū, näväléu asupra-le cu ciomege
séu cu alte unelte din celle pentru munca pämēn-
tuluř; și ori-că nu i lăssař să intre în satu, séu
décă cum-va se împotrivéu, 'i maltratař strigându
să trăiescă Domnu 1) Tudor!

Din momentul acesta începu a se da pe față
rescōla și a se pregăti tērrei întregi celle mai mari
nenorociri.

Vădendū Tudor că întreprinderea mergea bine
și după dorință, începu a se gândi mai seriosu la
necessitatea intru care se afla d'a susține câte făgă-
duise și pe care le punea înainte ca adevăratele
motive a resculării selle. Si pentru ca să dea mi-
șăriř mai multă însemnatate în favórea proiec-
telorū selle ulterioare, cum și pentru ca să ascundă
și adevăratul spiritu alū întreprinderii, pe care
îl tainuia pôně la uă ocasiune favorabilă, se chib-
zui să facă uă supplică séu jalbă de rugăciune (Arz-
Mahzar) ca din partea întregului poporū alū tēr-
rei, pe care o trimise către Inalta Pórta Otomană,

¹⁾ Acestu titlu se dă numai Domnitorului Tērrei, pôně
și în diua de astăđi.
(N. aut.)

prin mijlocirea unei din cetățile de peste Dunăre în sensul următoru : ¹⁾

Arz-Mahzar,

„La acéstă săntă și prea străllucită Inaltă Pórta, prea puternica Impărătiă și adevérata nóstřă stăpénă, cădemu noi toți credincioșii supuși aî tेrei Româneșci, și ca către unul Dumneșeu a Totuții torulu, cu multă sufletescă amărăciune arëtamü alle nóstre necurmate sufferințe și nemărginitale dureri ce le sufferimü din pricina dregëtorilor pămîneni în unire cu cei după vremi trimisi străini Domni stăpénitori, de către prea puternica Impărătiă, de la carea totu-dé-una amu fostu ajutați cu bogate și numeróse bine-faceri. Ieru acum amu remasu cu totulu părăsiți în mâinele numiților vrăjmași aî Inaltei Porti și aî noștri. Pe acești dregëtori noi i-amu putea numi de relle-uneltitori și tirani aî noștri, ca uni cari s'aă unitu a lucra nedreptăți împreună cu cei de acum străini Domni

¹⁾) Nu se scie cu temei, decă tōte uneltirile și meșteșugurile acestu omu, prin assemenea midlöce, țintéu cu sinceritate mai multu la scopulu d'a addormi pe Pórtă Otomană, séu decă elu își făcuse de atunci niscaï-va idei pentru propriulu séu folosu și mulțumire, d'a ptne, adică, prin arme mâna pe Domnia Térrei. Ènsé scopulu celu adevérat, se va vedea mai la valle, când lucrurile chiaru arătară pe față tessatura imaginațiuni selle desamăgite.

(N. autorului).

aî tărreî nóstre. Ensé noi, trecêndu sub tăcere tóte
 necazurile nóstre din trecută, arâtămú numai pe
 celle de acum, caci ne-aü despuiată ca nică-nă-dă-
 tă și ne-aü adusă la uă stare atâtă de jalnică, în-
 cătă chiară și cămara (kileriu) împérâtéscă a rē-
 masă deșertă și noi mai despuiată de cătă cei morți
 de prin morminte. Si décă Inalta Pórtă ară fi a-
 vută cătu-și de puțină sciintă despre tóte acestea,
 de multă ne-ară fi scăpată de nisce asemenea nemil-
 lostivă hrăpitoră, cari la ori-ce schimbare de Dom-
 nie, se prefacă că supună, prin Arz-mahzar, la cu-
 noscintă Inaltei Porti, starea tărreî; ênsé acésta o
 facă numai și numai pentru folosul loră și ală
 Domniloră, precum aü făcută și la venirea lui Alecsandru-Vodă Sutzu. Caci ei pe d'o parte, ară-
 tându prin Arz-mahzar prăpădenia adusă tărreî din
 pricina relleï cărmuiră a Domnului de mai' nainte,
 cereau milă și usurare de la Inalta Pórtă; iér pe
 de altă parte, grămadindu mulținae de laude ne-
 adeverate pentru celu de mai susă numită Domnă,
 ținéu numai la folosul loră în parte și la hră-
 piră. Pentru că îndată după sosirea în térră, a-
 cestă Domnă unindu-se cu numiții dregătoră, s'a
 învoită cu dênișii pentru despuierea și dărapănaarea
 Tărreî, făcêndu începutul de la Biserică, de unde
 trebuia să se incépă dreptatea; și toți cei fără temere
 de Dumnezeu, sub cuvântă d'a orândui Mi-
 tropolită pământenă, vîndură lui Vodă-Sutzu Bi-
 serica, mama a totă norodului, în preță de două

miř de pungi, și astă-felă orândui Mitropolită Română pe Dionisie Lupu.

„Este adevărată și prea adevărată că s'a orânduită asemenea Mitropolită spre rușinea nemului româneșc și disprețulă clerului nostru, și spre nemulțumirea norodului și a credinței noastre, dărânsă spre mulțumirea Domnului și pentru folosul său în parte. Căci, fiindă acestă Mitropolită îndatorată către Domn, se înduplecă, spre a'lu mulțumi, la toate voințele lui celle nedrepte, necuvinițiose și nesocotite, pe care iscălindu-le și elu de drepte și de bine-chibzuite, silea pe norod să le indeplinescă, și astă-felă Terra fu cu desăvârșire despuiată.

„In asemenea, vai ! jalnică stare aflându-se norodul, și ne-avândă nică unu midlocă de a'și arăta nenorocirile săle și a cere de la Prea-Puternica împărătie mila pe care de multe ori a dobândit-o fără a se folosi de densa, rămâindă numai scrisă pe hârtie și nesocotită de către numiți hoți, se vedea nevoită, în multă sa desnădejde, ca antenă să se scole în potriva acestoră de reu-făcători și în urmă să cađă, ca uă credințiosă și supusă Raia, spre a cere împărătescă milostivire.

„De aceea, cu lacrimi fierbinți ne rugămă d'a se trimite împărătescă omă, nu de legea noastră, care să cerceteze și să vadă jalnică stare a Terrei; și, lucrândă dreptă, să facă cuvenita în bunătățire, ca să inceteze uă dată hrăpirile și să dămă numai dreptă-

tulă hotărîtă la puternica împărătie, precum amă dată pônă acum; și noi nu tăgăduimă a urma și pe viitoră pre cum amă fostă și pônă acum credincioși supuși ai împărătiei pentru totă-dé-una. Ieră noi din parte-ne, suntemă plini de nădejde și credință că nu vomă fi lipsiți de milostivirea puternicei Imperătrii, cu care ne-a ocrotită din vechime, precum ne-a cinstiță și cu numele de "depositon" încredințată de milostivul Dumnezeu și, la ori-ce schimbare de Domnie, părintește ne-a îngrijită. Însă această dulce numire, în locu de a face câtu-și de mică intipărire asupra Domnilor noștri, din potrivă, mai multă ăsta făcută să rămâie surdă la aceasta; și în locu de a ne ușura nerocirile și a ne cărmui cu blândețe părintescă, ei ne jăfuiescă și ne despăie ca nisce hoți. Căci, de la uă vreme încóce, unită fină cu căpeteniile noastre bisericești și politicești, tălhari toți ca și deneșii, le înlesnescă și plecarea, privindu-ă când esă din Bucurescă și se ducă înapoi la capitala împărătiei.

„Tote acestea de mai susă, fiindă adevărate, se voră adeveri mai cu de amănuntulă și cu mai multă scumpătate înaintea împătescului omă credinciosă care se va trimite, și pentru care ferbinte ierăși rugămă pe puternica Imperătie bine-voităre de a ni se trimite spre măngăierea noastră.

ai puternicii Imperătrii pré plecați
și credincioși supuși

Totă poporul Romănescă

La 16 Februarie plecându Tudor de la Tismana cu toți ómenii ce mai adunasse póně atunci, se dusse la Baia-de-arama, din județul Mehedinți ; și găsindu pe locuitorii de acolo nu de totu dispuși a se uni cu dorințele lui, elu începu a maltrata în totu felul, pe oră-care din panduri séu din căpitanii lor și se împotrivéu. Cu modulă acesta, respândindu terrórea în totu județul, se sculară cu toți, chiar și cei care se opunéu, uni cu arme, alții cu sulițe și cu ciomege și merseră după dênsul. De acolo Tudor plecă cu tóte glótele sélle de albanez și de panduri, cari năvăliră asupra Mazililor și veră-carei alte clase de boieri, jăfuindu, maltratându și desonorându, fără crutare, pe toți aceia cari nu se supunéu la voințele lui.

Ajungându la mănăstirea Strihaiia, introdusse provisiuni de ajunsu și orândui pe frate-séu Pappa comandantul alu garnisonei cu 200 panduri ; iér elu cu glótele sélle se îndreptă spre mănăstirea Motru, unde găsi fortificați pe cei trimiși de mai înainte în contra lui, căminarul Stefănică Bibescu și Barbu Viișorénu cu ómenii lor, cari le responseră cu pușcături pe din intru și omoriră vre-uă săpte-optu d'intr'ăi lui Tudor. Aceasta îndărjindu-se decis se a înconjura mănăstirea și totu-uă dată trimisella Tințereni pe Macedonsky și pe Iova, cu unu numéră de sérbi și de albanez bine armați, ca să ocupe mai d'inainte tóte pozițiunile strategice și să le taiă veră-ce comunicație între dênsii. Déră abia

treceu uă săptămâna și cei din mănăstire ajunseră într'uă complectă lipsă chiară de celle necesarie pentru hrană.

Boierii din Craiova și căimacamul Depalto, aflându cele întemplate la Mănăstirile Strihia și Motru, pe de uă parte anunțară îndată Divanul din București, ieru pe de alta trimisera pe serdarul Diamandi la Motru cu 150 albanezi și panduri de ai stăpénirii, spre a întâmpina căderea acestei Mănăstiri. Când ensă menționatul Diamandi ajunse acolo și se încredință de nesuficiența ostașilor săi spre a se opune mulțimea lui Tudor, rămasă în nelucrare și se mulțumi numai de a negoția pentru libera eșire a celoru închiși în Mănăstire, cari plecară de acolo nesuperați; ieru Tudor, intrându în urma lor, se aprovisionă și se întări acolo cu tot ce este necesar.

După aceasta Tudor începu și întinde stăpeneirea și asupra celoru-alte județe; ier divanul din Craiovei, vădendu progresele lui, mai trimisese pe slugerul Ioan Solomon (care fu în urmă onorat cu gradul de colonel în armata națională), cu 60 de oameni bine armati, cum și pe Dinu Băltăneanu din Gorj, cu alti 150 panduri, spre a se uni cu serdarul Diamandi; dărătându-aceștia nu făcând nimic contra lui Tudor: căci înșinându-se că Divanul din București orândui-se, în acăstă afacere Eforul pe Nicolae Văcărescu, ei îl au așteptat ca să vine din București ori cu instrucții de a trata

cu Tudorū, séu cu altă óste spre a putea năvăli atunci cu toții asupra lui și să-lū sfărăame.

In intervalulă acesta scirile curgēu una după alta din tōte părțile la Divanulă din Bucurescī, mai cu sémă din Craiova carej, aflându-se mai aprope de centrul acțiunei, era și mai multă amenințată de Tudor. Aceste sciri, produsseră multă turburare și neodihnă între boierī; și abia atunci ei deșteptându-se din amortirea intru care se aflau și deliberându mai matură despre starea lucrurilor, hotărîră în unanimitate a trimite contra lui Tudor pe toți sârbii și albanezi, cătă se aflau în slujbe ostășesci alle Statului. Apoi chiămând d'între căpitanii lorū pe aceia pe cari ei 'i credéu mai devotați și mai vitezi, orânduiră pe căpitanū Gheorghe Olimbie, pe căpitanū Ión Farmache și pe Hagi Prodan șefi peste unu numérū de 100 ostași, iérū pe Deli-Başa Mihale, pe Tufecchi-Başa Bozini și pe Buluc-Başa Ghețu, șefi asupra altorū 100 ómeni. și, după ce'í aprovisionară cu tōte celle trebuinciose de resbellū și le plătiră înainte și lefile mensuale, și espediară cu olace și cu porunci ca, îndată după sosirea lorū la Craiova, să se unescă cu cei-alții albanezi și panduri de acolo, și cu ori ce prețū să stingă mișcarea lui Tudor. Pe lângă acestea le mai recomandară pe de uă parte că, déca vorū prinde pe Tudorū viu să'lū înpusce împreună cu toți tovaroși lui, iérū pe de alta ca, prin ori-ce midlocū vorū sci, să convingă pe poporulă credulă că tōte

celle publicate și făgăduite prin proclamațiunea lui Tudor aș fostă nisce simple amăgiri.

In același timp să informându-se Divanul din Bucurescī, cum că din ostașii cari se trimiteau în potriva lui Tudor, unii înduplecându-se prin lingurișiră și făgăduielă, ier alții cedându feluriteloră amenințări se trăgeau în partea lui și se uneau cu dēnsul, găsiră mai cu calle a trimite, fără perdere de timp, și pe unul d'între boieră ca Eforu, său supra-veghiătoru alu oștirei¹⁾, și astă-felă orânduiră pe Nicolae Văcărescu. Aceasta, pornindu în grabă, nu zăbovi a ajunge pe cei trimisi mai d'înainte la Șerbănescii-Domneșci din județul Oltu; și unindu-se cu dēșii pleca spre Craiova. Dér pentru că imprejurările reclamau uă acțiune grabnică și energetică, noulă Eforu nu întârđia d'a espedia pe Deli-Bașa Mihale, pe Tufecchi-Bașa Bozini și pe Buluc-Bașa Ghețu la satul Coțofeni, cu ordinu expresu ca, după ce se voru intr'uni cu Serdaru Diamandi, cu slugeru Ión Solomon și cu cei-alți de acolo, să nu intreprindă nici uă mișcare înainte

1) Tânărul se deșteptară boieră cu măsurile mai energice, după ce lucrurile ajunseseră la extremitate și rana devenise incurabă. Căci se va vedea mai la valle că aceia cari în apărință se arătau indiferenți la toate chibzuirile collegilor lor din Divanu, serveau interese opuse Divanului. Aceasta se dovedi mai în urmă când rebelii se uniră cu ostașii stăpăneni într'unu singur corp, și contribuă ca stăpănenirea să'și pună, după datorie, toate silințele spre a combate pe Tudor, și să rămăie de uă dată sleită de toate mișlocele. (N. aut.).

de sosirea lui căpitanu Gheorghe Olimbie cu cei-alți cari remasseră mai în urmă pe drumu; căci aceştia avându celu mai mare număr de oştirile, aru fi putut să pornescă la Tințăreni împotriva lui Tudor, cu mai multe şanse de isbândă.

După sosirea celoru de mai susu numiți, căpitanii aceştia, oprindu pe lângă densișt uă parte din ómenii lor, remasseră în Craiova pentru paza oraşului; ier pe cei-alți și trimisseră îndată la predisul satu Coțofeni, unde erau aşteptați de cei trimiși mai de 'nainte. Déră în diua când Eforul Nicolae Văcărescu se pregătea să dea ordinul ca să începă atacul în contra lui Tudor, sosi, pe neasceptate din Bucuresc, scirea formală, că în locul lui se orânduisse, în acéstă pricina, de către Divanu, altu Eforu cu deplină putere¹⁾, care avea să ajungă câtu de curând acollo, spre a regula celle de cuviință. Astă-felă starea lucrurilor remassee totu aceeași pônă la sossirea de la Bucuresc a Eforului celu din nuoă orânduitu.

2) Căpeteniile Eteriei, ca să tragă la acéstă ocasiune totă isbânda în parte-le, isbutiră pe sub mâna: 1-iu, de a lua, în aparință, parte contra acestei affaceri, și prin urmare, se orândui numitul C. Samurcaș ca Eforu cu deplină putere; 2-lea déca ostași trimiși înainte (necunoscendu afacerea ca ispravnicii și ca alți) voră voi să lovescă pe Tudor și din acesta să se întempele vre-unu neajunsu spre nimicirea planurilor urdite, atunci orânduitul Eforu, ca unul care cunoșcea mersul lucrurilor, să lucreze în contra, spre a îm-

In acestu timpă Divanulă din Bucurescî coprinsă de mare neodihnă și nedomirire, desbătendă și redesbătendă scirile ce priimea în tōte dillele, se decidea a trimite și pe énsuși Vorniculă Constantin Samurcașu boieru divanită, ca pre unu omu imvătătu, de uă capacitate superiöră acellei a lui Văcărescu, și, pe lângă aceste, ca pe unulă careavea influință asupra lui Tudor. Dér pentru că învingerea prin arme a acestei mișcări ajunsesse à fi îndoiosă, Divanulă găsi cu calle d'a aprovisiona pe noulu Eforu și cu uă sumă de bană¹⁾ pe care elu era liberu a o întrebuiță după imprejurări, său dându-i

piedica veri-ce acțiune în contra lui Tudor; alu 3-lea, pentru că, după scirile ce priiméu prin scrisori, se aprobia câtu de curând și sossirea lui Ispilante din Russia în Moldo-România, și prin urmare trebuia, negreșită, ca tōte să fie pregătite și toti capii din Eteria pe față uniți pentru grabnicul progresu alu întreprinderii loră. (*Nota autorului*).

1) Strîngerea baniloră birulu s.c.l. de prin județele țărăi la tesaurulă publicu (Vistierie) era pe atunci fórte dificilă, din cauza publicațiiloră lui Tudor pentru ertarea birulu. Mai cu sémă banii ce se strîngéu de zapeci prin județele de peste Oltă, iu lua Tudor care pedepsea âncă și pe aceia cari se împotrivéu d'a plăti. Cu tōte acestea Divanulă încropi, cum putu, pônă la uă-sută-nouă-deci și două de miu leă (după cursulu baniloră de pe atunci, côte 15 leă galbenulu austriacu), cea mai mare parte din împrumuturi, și le dete luă Samurcașu la plecarea sa din Bucurescî; dér partea cea mai mare din acești banii aă servită (décă nu suntă greșită) pentru folosulă său personalu.

(*Nota Autorului*)

lui Tudor, său, de nu lui altora, ier' lui să' îfăgăduieșcă onorii și posturi: totul era pentru a nu se face versare de sânge, ceea ce și promise C. Samurcașu.

După sosirea nouului Efor la Craiova, Văcărescu se întorse la București, fără nici unu rezultat; ier Samurcașu, rămâindu acolo, începu a se înțellege prin scrisori cu Tudor, către care trimisese mai în urmă și pe Hagi Prodan cu 90,000 de lei (precum ensuși a declarat, fără însă ca să dovedească adevărul). Aceasta însă unindu-se cu Tudor, cu care era mai de'nainte în înțellegere, nu se mai întorse înapoi. Ier Gheorghe Olimbie și Ion Farmache, fură însărcinată de Samurcașu a mérge la Coțofeni a se încorpora cu cei-l'alți oșteni de acolo, fără însă d'a întreprinde cea mai mică ostilitate contra rebellilor, până când nu va primi mai ânței instrucțiuni cum avău să urmeze¹⁾.

În intervalul săderek lui Samurcașu la Craiova și a corespondinței sălă cu Tudor, Gheorghe Olimbie trecea adeseori noaptea și pe ascuns de la Coțofeni la Tîntăreni, uă distanță ca de 4 ore; și înțellegându-se între densii despre celle ce erau de făcut, se întorcea, în revîrsatul diorilor, la postul său. La fiecare întâlnire nocturnă însă, Olimbie lăssa lui

1) Sensul acestuia ordinu, negreșită, dictat, mai multă pentru cei cari nu erau inițiați în secret.

Tudor căte uă părticică din ostași și se că cum și proviziuni de resbellū îndestule.

In scurtă, toți capiř trimiři de mai 'nainte, în apariřtă numai se arătară că mergū în contra rebellilor, ier' în realitate ei erau mai de demultă înțelleši cu Tudor și făceař să tréca cu încetulă mai toți ostași desub comanda loră în partea lui.

Gheorghe Olimbie și Ion Farmache, nu după multă timpă, se întorseră de la Coțofeni la Craiova.

Astă-felă, pe când lucrurile părău supusse unei mature și lungă chibzuiră, care nu producea de câtă nelucrare, sosi la tabăra de la Coțofeni și serdarul Dinu Bălténu care se orânduisse Ispravnicu la Gorjă, în loculă lui Oteteleșenii inchisă la Tismana, și care, avându cu dênsulă unu numără de panduri, venise în ajutorulă albanezilor celloră din partea stăpânirei. Dér îndată ce cunoscu perfidia căpetenilor loră și, după cercetările și observařtunile săle minuřiose, se încredință că toți aceștia erau în conpirařiune cu Tudoră, se retrase pe ne-simțite de acolo și se întorse la Târgu-Jiului, unde găsindu și pe collegul său, Ispravnicu Gheorghe Văcărescu și pe Slugeru Costi cu 200 de panduri, făcu cunoscută Divanului despre toate căte se încređințase elu enșuř¹).

1). Se dice că acesta ară fi înscrințată pentru prima oară stăpânirea despre secretul conpirařiunii și despre trădarea căpetenilor.

(N. autorului).

Tudoră, aflându prin spioni faptele lui Bălténu, trimis în data pe credincioșul său Dum. Gârbă cu 400 Albanezi în Jdețul Gorj, ca pe de uă parte să răscole câtă panduri va putea, ier pe de alta să prindă câtă boieri va găsi său și pe alți locuitori din Tîrgu-Jiului, și mai cu sămă să prindă pe Bălténu.

În aceastia, pe data ce aflără de intrarea lui Gârbă în județul Gorj, fiind puțini la număr și neputându a se opune, fugiră la munte aprópe de uă Monastire numită Laintz. Ier Dumitru Gârbă luându-se după densii, conform instrucției sămăului Vasile Mungescu, le tăia drumul astu-fel, că abia numai Ispravnicii putură să scape, ieru călări remași în urmă, se constituiră prisonier lui Gârbă și fură aduși legați și apoi închiși în mănăstirea Tismana¹⁾.

CAPITOLULU II.

Sosirea Cașmacamilor Domnești în București. — Propunerile lui Tudor către boieri prin C. Samurcaș. — Boieri cerii ajutoru de la Pașii cetăților de peste Dunăre. — Obstacole la cererea lor. — Scire neașteptată de trecerea lui Alexandru Ipsilon din Bassarabia în Moldova. — Proclamațiunile acestuia. — Stringerea de știri și resursele lui în Iași.

La 26 Februarie, sosindu în București și Cașmacamii Domnești, trimiși de la Constantinopol, și v-

1). Se asigură că la împrejurarea acăstă, s-ar fi omorit un număr de boieri săi cărui se împotriveseră la luptă; dărăcă acăstă asertiv este adeverată, nu se scie nici cine, nici câtă au fost căi omorîți. (N. aut.)

îndîndu turburarea generală și frica de care erau coprinși boierii și poporului, se îngrijeră și ei forte multă.

Cu tóte acestea Caimacamii se siléu a încuragia lumea, pre cătă le sta prin putință, și a îngriji de linistea publică. Totu de uă-dată începură, după cerințele situațiunii, a căuta, în tóte șillele, diferitele affaceri alle țărre și alle Domniei, împreună cu mitropolitul, cu episcopii și cu boierii țărre. Dér necurmatele sciri ce soséu pe totu minutul de pretutindeni, măréu din ce în ce neliniștea ce domnea în Capitală; căci Tudor, înaintându fără nicu unu obștacol în celle cinci județe de peste Oltu, se făcuse de la stăpenu absolut peste elle, afară de orașul Craiova. Vornicul Costantin Samurcașu, informându-se de sosirea Caimacamiloru Domnesci în capitală, se întórse și elu la Bucuresci și, înfaçisându-se la Divanu, nu putu să arate nicu unu rezultat bunu allu missiunei selle, dicendu că nicu prin făgăduiel, nicu prin bani ce aru fi datu (după șisa lui), n'a pututu să ajungă la scopul doritu de Divanu. Spre dovada silințelor selle elu presintă uă correspondință ce întreținuse cu Tudor. Elu ensă avusse mai multe întâlniri secrete cu acestu din urmă și se înțellesesse prin graiu despre urmările loru în viitoru, după cum acesta s'a dovedită mai în urmă de către multe persoane demne de credemântu. Totu uă-dată mai înfaçisă și unu resumatu de óre-carí propuneră alle lui Tudoră, adăogându că, déca boie-

rii Divanului consimțeă a le subscrive, Tudor promitea să se astemperi, ier la din contra, și amenința că le va pricinui, fie căruia în parte, multe și felurite relle.

PROPUNERILE LUI TUDOR

I^o. Să mișlocescă îndată veliții (marii) boieri ai Divanului, prin anafora formală către Pórtă Otomană, de a se desfința obiceiul de póně atunci d'a se orândui Domnii Terrei românescî numai d'între străini și să céră a se allege d'între pămîneni ca să înceteze, uă-dată cu acesta, grellele dăjdiș și nesuferitele împilări făcute de dênsii asupra țărrei.

II. Să se organizese cu cheltuiala Visteriei, uă armată regulată de 12,000 ómeni, cu toate munițiunile necesare de resbellă, precum era în vechime, pentru menținerea liniștei și a siguranței țărrei, și care să slujească pentru ori-ce întemplieră și alte interese folositore țărrei.

III. Să se hotărască, prin obștescă înțellegere, toate dările sătenilor pe timpul de sépte ani, fără ca în intervalul acesta să se mai pótă mari séu micșora acestui impositu, sub nici unu fel de pricinuire.

IV. Să se erte birul tutulor locuitorilor în cursu de trei ani întregi, afară de drepturile moșilor unde locuiesce fie-care, spre ușurarea grelelor dăjdiș, pe cari le-a sufferit poporul în ani trecuți, sub apăsatorea stăpânire a Domnilor străini.

V. Să i numere, în sfîrșită, acum înainte, cinci sute miș leî pentru întempinarea grellelor cheltuieli alle oștirei, și să i se făgăduiască cu bună credință că, de ori căți bani va mai avea în urmă trebuință, și se voră da, din timpă în timpă, din cassa Visteriei, pentru susținerea sa. Ier pentru tōte acestea ¹⁾ să i se respundă înscrisu, și pentru siguranța loră să i se trimiță câte unu reprezentantă din tōte braslele (corporațiunile) politiceșci și bisericeșci. △

Aceste propuneră se părură boierilor neadmisibile, pentru cuvinte mai înalte, și nu le socotiră nici măcar demne de răspunsu. Oră și cumă ensă, simțindu-se apăsați de nisce asemenea pretențiuni, precum și indirectă amenință, fură coprinși de terore și scriseră noulu Domnă a veni de la Constantinopole, mai adressându-âncă și uă alu duoi-lea anafora (Arz-Mahzar) către Inalta Pórtă, în care descriau pericolul ce amenință térra, și cerându ajutoră pentru înfrânarea semetiei rebellului. Si fiindu-că mai toți ostașii stăpénirei desertaseră și trecuseră sub stégul lui Tudor, boierii perdură verice speranță de a'și mai putea împlini și pe viitoru datoriile loră în pace și bună armonie. Déră venin-

1). Aceste propuneră alle lui Tudor, atâtă de semete, se luară în scrisu âncă de atunci, de către unu secretară alu lui anume Stolnicul Voicu, déru pentru alu cărora adevără nu garantăm.

(Nota autorului).

du-le, după puținu timpu, respunsu că, prin ori-ce chipuri și mișloce voru putea, să potolescă acesta rescolă a poporului, toti în unire găsiră cu calle a cere de la Pași cetăților, de prin prejurul ţerrii Românesci, să le trimită oste otomană împotriva perturbatorilor liniștei publice. Însă menționatul C. Samurcașu fiindu și elu unul d'intre boierii Divanulu, în aparință se arăta împărtășindu acesta părere, ieru în ascunsu, pe când se hotărâse a se sub-scrie disele cărți de invitare către Turci, elu însăcintă, despre acesta, pe consulul Russu. Acesta întempină lucrul, poprindu pe cellu anteiu d'intre boierii țerrei, marele Banu Grigorie Brâncovénu, d'a sub-scrie, precum și pe cei-l alți boeri, pentru cuvîntul cătrecerea turcilor pe pămîntul țerrei Românesci, este contrariă stipulațiunilor din tractatele de pace încheiate între Russia și Turcia. Ii mai povătu totu-de-o-dată și d'a se feri, cătu voru putea, de nișce desbateri care n'ară avea chiaru pentru ei enșii resultate mulțumitor. In modul u acesta fu poprită trimiterea cărților la Pași cetăților. Dér pe când boierii erau și năpte frămîntați de aceste turburător gânduri, nesciindu ce să facă, ca nu cum-va fără voia loru să greșescă, de uă dată se pomeniră și cu uă altă scire, cu totul neașteptată, cum că și în Moldova se ivise, fără veste, unu altu evenimentu de uă însemnatate și mai mare.

INSCIINTAREA OFICIALA DIN IAȘI

“ Prințulă Alecsandru Ipsilante, fiulă fostulă Domnă ală Moldaviei și adjutanțul maioră ală M. S. Imperatului Rusiei, eșindă din Basarabia, a sosită în 22 Februarie ¹⁾ la Iași cu uă însemnată suita de Albaneză, declarându-se de liberatorul ală creștinilor de sub dominațiunea Otomană. În aceeași seră, desarmândă pe Turci aflați în Iași, ca la trei-decă de însă, și omorâ în urmă cu consumțimentul și ală lui Mihai Vodă Sutzu. Cu uă di înainte de venirea prințului Ipsilante s'a întemplată și în Galați uă rescăola săngerösă, cu scirea și a părcălabului Domnescu (Prefectul județului) de acolo, din partea unuă căpitanu Vasile Caravia, orânduită de la Domnia pentru paza acelu orașă. Aceasta, avându trei-decă de Albaneză sub densulă, mai adunândă încă și vre uă sută și mai bine de Cefaloniți și alți greci de prin corabiile aflate în portulă de acolo, năvăli asupra zabetulu turcă de la Skeleia Tupucci. Déră avându și acela ca la vre-o trei decă de turci sub densulă, se închisese în

1) Este sciută de totă în genere, că diua hotărâtă pentru începerea revoluțiunei, în tōte părțile orientului, de uă dată, era diua de 25 Martie, și că, prin urmare, în aceeași di urma să și facă și Ipsilante intrarea sa în Moldova. Dér neașteptata mōrte a Domnului terrei Românescă provoca imediată mișcare a lui Tudor, și prin urmare grăbi și eșirea lui Ipsilante în aceste țărri, înainte de vremea hotărâtă.

(N. Autorului)

cassa sa, de unde apoi se începu uă luptă care ținu cîte-va ore. In celle din urmă, biruindă Caravia, și omorâ pe toti, cum și pe neguțătorii turci cari se aflau acolo, ca la 80 de oameni, afară de alte șep-te-spre-dece individe pe cari' i prinse de vii; s'a mai luată de către Greci și unu-spre-dece vase turcescă (șambecuri) aflate în portă. Totu în același timp arse și uă parte din acestu oraș. — „In dece Martie, 1821. Iași“

Acéstă nefastă și neașteptată veste produsse multă turburare boierilor Divanului, deru și mai mult turbură pe Caimacamii Domnesci. Astfel ei, aflându nuvela în timpul ședinței, remaseră toti ca uimiți, se confusi și nu mai sciau cumu și ce să mai facă, atât pentru binele comunu cât și pentru propria lor securitate. In sfîrșită atunci înțelleseră curată de unde se tragea rescòla lui Tudor¹⁾; și astfel își petrecură momentele de con-

1) Unu dîntre dênsii se aflau la multă mirare de unde își procurasse Tudor la începută plata grellelor lefuri și a tainurilor la atâti oameni, pre câtă timp elu nu începusse âncă a se întinde la jafuri și hrăpuri, publicându în aparință că elu luptă pentru dreptate; de vreme ce era tuturor sciută, că elu nu numai că se afla în lipsă de banii, der că era âncă datoră și uă însemnată sumă pe la unu altii.

Mulți ense incredință și susțină de probabilă, cum că la plecarea sa din Bucurescă (precum s'a disu), Tudor se provăduse cu destui banii de la împiegații consulatului Russescu; căci și banii de pe la comitetele Eteriei, se adunau

sultare în cea mai profundă meditațiune, tăcuții, posomorâți și fără ca se hotărască nimicu până ce toti, unul după altul, părăsiră ședința Divanului.

Prințul Ipsilante, după intrarea sa în Moldova,

totu de numiții împiegați și se dau în primirea cassierului Mih. Hristari și I. Nicolopulo. Assemenea și töte adunările secrete, dîntru începutu, se făceau împreună totu cu aceiași, mai adese ori în casa Vornicului Costantin Samurcaș, precum mai în urmă se dovedi în faptă. Este însă necontestabilu, cum că numitul Samurcaș, fiindu cavaleru russescu era mai multu de câtă ori-care altul și mai intimu alu Consulatului russescu. Tudor ieră, avându și elu rangu de oficeru rusescu și fiindu de mai mulți ani devotatul casei lui Samurcaș, nu cercă nică uă difficultate d'a se înțellege cu densusul despre întreprinderea proiectată. De aceea și era nelipsită din adunările lor secrete, de unde i se dedeau differite planuri, până în ultima di a plecări sélle din București. Prin urmare, și toti cei mai însemnați d'entre capii oștirii, căti se uniseră mai în urmă cu Tudor, pecum : Hagi Prodan, Macedonski, Polcovnicu Iova, căpitanu Gh. Olimbie, Ioan Farmake, Buluc-Başa Ghencea și a tău, toti erau sub protecția Consulatului Russescu. În scurtu tota organisarea, planurile și veri-ce mișloce înlesn töre alle revoluționii ellenice, fură conduse și mișcate pe sub mână de către dragomanul său Gh. Leventi, grecu din Peloponesu și de secretarul său Domnando. Aceștia, dominati de multu patriotismu și de amorul libertății, puscessera totul în mișcare prin directul și indirectul loru generosu concursu, conlucrându amendoai, pre cătă le permitea mișlocele și starea lucrurilor, pentru isbutirea planului loru celu dorită Dér unirea capilor din armata guvernului cu Tudor, precum vădurămu, fiindu mai d'înainte combinată prin îndem-

dete fraților săi de arme și alte proclamațiuni¹⁾ între care publică una către Moldo-Român și alta către Grecii pribegi în ambele principate, și pe care le reproducemă mai la valle. Prin aceste proclamațiuni Ipsilante se declară ca chișmată de

narea și înțellegerea celor de mai susă dișă, nu puțină a contribuită la isbutirea scopului; căci altu-fel nici Tudor nu ar fi putut să întreprindă uă faptă atâtă de cutezătore (din cauza neînsemnatății sălle personale), decă nu ar fi avută atâtea îlesniră, în baza cărora luă armele cu astu-fel de preteste în apariță, contra autorități centrale. Pentru că déca d'întru începută ar fi pătrunsă cătușă de puțină în adevăratul scopă alătruirei și ar fi sciată că lucrurile avău să ajungă în urmă la atâtea încurecătură, fără îndoială că n'ar fi lăsată cu indiferență să trăcă atâtă timpă ca să poprăscă pe Tudor. Dér se vede că tōte au fostă astu-fel conduse din voia Provedinței, nu atâtă în folosul scopului propusă, pre cătă, pentru că cu modulă acesta avău să se începă lucrurile, alătrura sfîrșită fu cu totulă diferită de celășteptată, din cauza evenimentelor ulterioare născute prin intrigă meschine. Căci divergența opiniunăi, unanimitatea instinctivă a simțimēntului națională pentru amorul patriei, și pe lângă acesta neegalitatea fie-cărui caracter în parte, însocite de trufașa ambițiune și de interesul personală, pusseră de uă dată în desbinare pe omenei cări se aflau în capulă revoluționei și astu-felă realizarea adevăratului scopă alătruirei fu fără veste împediată.

(Nota autorului).

1) Sirulă acestor proclamațiuni cum și faptele sălle în Moldova, le lăssămă de uă-cam-dată, ca să serie și alți con-naționali despre elle.

(Nota autorului).

poporulă Ellenică la fapta liberării sălle. Elă anunță, prin tōte aceste proclamații ale săle, uă revoluție, care de mai multă timpă era pregătită și hotărâtă prin secrete Eterii și care acum ajunse pre-tutindeni la maturitatea ei. Mai încredință, pe lângă aceasta, că întreprinderea loră va avea sprijinulă puternică, protecția și concursul unei mari puteri vecine.“

PROCLAMATIE

Către poporulă Moldo-Română

Locuitorii ai acestei țărăi Moldovei, vă facu cunoscută că astă-dă, prin ajutorul lui Dumnezeu, tăta Grecia a ridicată din tōte părțile stăgulă în contra jugului tiraniei, cerândă libertatea sa. Eu cu totii compatriotii mei, mergu acolo unde mă chiamă trămbițile poporului și ală patriei melle. Vă încredințeză dără și vă garanteză, atâtă din partea mea câtă și din partea tuturor compatriotilor mei ce se află aici și pe cari amu onore aș comanda, că veți avea totu repaosulă și tă securitatea, atâtă pentru persoanele câtă și pentru averile vostre. De aceea fie care să și caute de datoriile și de trebile sălle cu aceeași libertate de care vă bucurați, fără ca să vă turburați cătușii de puțină de pornirea mea; căci stăpânirea și cărmuirea acestui principată, remâne și acum sub acelleași legă, întru îndeplinirea serviciilor sălle. În adevără,

vă dică, locuitorii aș Moldovei, că proovedința cerescă vă dăruită pe Domnul care vă cărmuiște astă-dă, pe Mihail Voevodă Sutzu, unuști staruitoruști protectoruști alușt drepturilor Patriei văstre, unuști părinte și de bine-voitoruști alușt vostru. Aflați dă și vă incredințați că Măria Sa este astușt-felușt precum ilușt numescă eșt, și uniți-vă cu dênsulă pentru apărarea fericirii văstre comune. Ieră decă, din intemplare, niscař-va disperař Turci, ară veni pe pământul vostru, să nu vă temeți nicăi de cum, căci uă putere tare este gata să pedepsescă cetezanța loră.

„Dată în orașul Iași, astă-dă în 23 Februarie 1821.

„Prințul, A. Ispilante.“

PROCLAMATIE.

Către Ellenii emigrați în acăstă Tără.

„Indelungile nenorocirii ale Greciei siliră pe mulți din fi și credincioși, să și părăsescă aceluș pământ sacru și să pribegiește prin țărri străine, căutându uă sortă mai bună. Mulți din voi, iubiți mei compatrioți, înpinși în pământurile Moldovei și ale României, ați fostu reduși de uă sortă fatală la necesitatea de a vă pune îndărătulă trăsurilor boerilor pământeni; defaimare și umilire, neaudită pone acum, pentru locuitorii pământului ellenic. Eattă dă și se deschide strălucită carieră în lupta sacră pentru patrie și pentru lege. Grăbiți-vă să spălați acăstă insultă venită fără voia vă-

stră, înrolându-vă sub stégul libertății; și patria recunoscetore, ertându-vă cu generositate acăstă greșelă involuntariă, este gata a'și deschide brațele spre a vă priimi și a depune pe fruntea voastră părintescile cununii alle gloriei. Aceia însă cari voră rămânea surdi la acăstă sacră chiامare a patriei, și voră voi ei singuri a rămânea slugi ai boierilor Moldovei și ai țerrei Românescă și să stea îndărătul trăsurilor lor, când toți cei-l'alți se luptă pentru libertate, aceia să scie bine că de acum înainte ei nu voră putea să mai poarte nici arme, nici onorabilul port albineză; ci trebuie a se îmbrăca cu portul pamânenilor acestei țerră și a nu se mai prenumera între nemul Grecă.

«Data în obștesca tabăra la Galați în 25 Februarie 1821.

«Al. Ipsilante.»

Presința Prințului Al. Ipsilante, diversele proclamațiuni și promisiunile lui verbale, precum și concursurile de încuragiare date din partea Domnului Moldovei Mihail Sutzu, care și densusul împărășea mai de 'nainte acăstă ideă și care acum conlucră pe față, tōte acestea, dicu, contribuiră fără multă (în micul interval allă aflarei lui Ipsilante în Iași) la duoă mișloce îlesnitore: antei, pentru că a adunat de pe la Greci de acolo, boieri și neguțători, uă însemnată suma de bani; ală duoi-lea, pentru că a strâns voluntiri (voluntari) și peste două mii de Greci din cei aflați în Iași, d'in-

tre cari, allegendu și ecsersându uă parte, formă *Battalionului Sacru*¹⁾, imbrăcându-î cu haine negre și punându în vîrful coifului (casca) loră cocarda tricoloră, compusă din colorile roșă, albastră și albă, symbolul libertății; ier în fruntea coifului două șosse și unu crân (uă hârcă) de argintu său de feru albă, semnificându prin acăstă „libertate său mórte“. Acestă battalionu de pedestrii îl luă sub comanda sa personală, dându-î de căpitanu pe prințul Gheorghe Cantacuzino, ier pe cea-l'altă parte de osteni călăreți, și îmbrăcă în uniformă de cazacă russescă, și cea d'a treilea parte, a *Voluntarilor*, remasse cu portul albaneză și turcescă, precum se află fie-care, numindu-le și loră comandanți pe Duca, pe V. Caravia, pe I. Colocotroni (care se mai dicea și Tascula); în fine, unu altu micu număr de omeni fură îmbrăcați în haine roșii, în felul husarilor russesci. Pe lângă acestea, după ce să pregăti și se mai aprovisionă (mai cu sémă prin concursul Domnului Mihail Sutzu) și cu căi, cu hrană, cu arme și cu totu felul de munițiuni, plecă, pe la începutul lui Martie, îndreptându-se spre terra-Românescă cu tóte aceste companii de osteni, spre a se incorpora cu aii lui Tudor; totu-uă-dată trimise înainte și proclamațiunea următoare :

1). Oamenii din acestă *battalion sacru*, purtându uă uniformă neagră, fură supranumiți *Mavro-fori* adică, «purtători de haine negre.»

(Not. autor.).

BARBATILORU DACI.

„Astă-dî lassă bine-cuvîntatul pămîntă ală Moldovei și trecă pe ală iubitei patriei vîstre; cu brațe deschise și cu lacrimi de bucurie ne-a primită iubitul de libertate poporul ală Moldovei; cu acelăși sentimente aşteptăm să găsim și pe nobili și ai Daciei.

„Bărbatiloru Daci, mergându-nde mă chiamă vocea patriei melle, viu și către voi, ca unu vestitoru și ală neatarnării vîstre politice și ală fericirei vîstre. Destule vîcuri, patria vîstră nenorocită, plecându-și capul sub neomenosul jugă ală despotismului monstruos, își perduse părțile și urmele chiar a drepturilor săle, pe când tirania Domnilor vîstri vă tempise facultățile intellectuale, moleșindu în voi și acelu caracteru naționalu, prin care atât putută, în vechime, a vă conserva independența politică și a vă înpotrivi, ană îndelungă, la năvălirile neîmpăcațiloru vrăjmașii ai omenirii.

„În sfîrșită sunătă ora de a vă recăstiga libertatea vîstră: unu poporul mare, mare pentru faptele săle strămoșesci, mare pertru neasemănata sa bărbătie la nenorocirile săle, allergă în străllucita cariera a liberărei săle, și nu este departe dă vedere fructele luptelor săle de glorie și de vitejie. Voi ense ce mai aşteptați? când veți putea găsi altă ocasiune mai favorabilă pentru redobândirea sacrelor vîstre drepturi, călcate și nesocotite de atâtă secol? Este timpul dără, iubiți mei Daci, ca să vă deșteptați; este timpul ca să simțiți și să

cereți drepturile văstre politice și naturale, acelle drepturi pe care natura le-a datu omului și pe care societatea este datore ale apără și ale statornici. Fiți încredințați că a trecutu timpul când glasul poporului abia ajungea pînă la audul celor puternici. Astă-dî vedem chiar pe capii poporelor dându-însi-le de bună voia loru cuvenitele drepturi alle poporelor și grăbindu-se a satisface dreptele loru dorințe.

“Bărbătî Daci, în trecerea mea pe pămîntul scumpeî văstre țărri, grija mea cea mai principală va fi să păzescu acea ordină militară, pe care este datoru să o păzescă unu poporu însuflețită de generocele sentimente alle libertății și alle patriotismului. Suntu încredințată că și noi vomu afla din partea văstră primirea cea mai cordială și âncă astu-felu precum să datorescă acellora cari se luptă pentru fericirea comună.

«1821, Martie 3, în Iași.

“*Al. Ispilante.*”

Acum, lăsându d'uă camdată continuarea trecerii lui Ispilante din Moldova în România, revenimă la descrierea progresselor lui Tudor.

CAPITOLULU III.

Sosirea lui Tudor în Craiova. — [Câte-va fapte alle lui și alle ómenilor de sub dênsul. — Respândirea boierilor din Bucurescî în Transilvania. — Căminarul Savva se aşeďă cârmuitoru (prefectu) ală capitalei Bucurescî. — Spaima generală coprinđendu poporul din Bucurescî îl face a se ascunde prin Mănăstirî. — Plecarea din Bucurescî a consulilor Russiei și ală Austriei, cum și a Caïmacamilor și a altor boieri pămîneni. — Tudor îna-întéză spre Slatina. — Descoperire făcută din întemplare către os-tașii săi, despre adeveratul scop ală revoluțiunii. — Sosirea și proclamațiunea lui în Bucurescî. — Invrajibirea sa dissimulată și adeverată cu Sava. — Arbitraritatea lui Tudor în affacerile guvernului. — Ilusiunile lui d'a deveni capă ală națiunei.

După înturnarea lui C. Samurcașu la Bucurescî și după unirea oștirilor stăpânirei cu celle revol- tate, remânendu Tudor deplină stăpână preste celle cinci județe de pește Oltu, și ne mai avându pe ni- meni care să i se mai impotrivescă, nu întârziă d'a se îndrepta de la Tînțarenî și către capitala Banatulu Craiovei, în capul ștei selle compusă de vr'uă trei miș ómeni înarmați, sérbi, bulgari greco-albanezi și căță-va panduri, și de unu numără aprópe egală de ómeni cari mergău în glote în- naintea cellor d'antêi și din cari cei mai mulți erau nearmați, desculți și sdrenteroși.

Tudor, înainte de a intra în Craiova, trimissee și proclamațiunea sa prin care îndemna pe toti ce- tăteniř a sedea pe la casele loru în pace și fără nică ua frică, declarându că nimeni nu avea să fie întru nimicu supérat, afară de aceia cari se voru arăta îndărătnici și contrarii lui, s.c l. Dér cu tóte

aceste făgăduielri, mulți d'între boierii și neguțetorii
mai avuți, ne-avându incredere în proclamațiile și
făgăduielile lor și mai cu sémă în Panduriș ce se
aflau sub dênsulă, fugiră înainte de 28 Februarie,
fie care unde și cum putu. spre a'si asigura familiile
și averile loră mișcătore. Multă d'într'ensi
trecură peste Oltă, adică, la Slatina, Pitești și
Câmpu-Lungă; Caimacamulă Depalto se dusse la
București, iéră altă se retrassera pe la moșiile loră
celle mai depărtate.

Intrându Tudoră în Craiova la 1 Martie, fu priimittu ca unu desăvărșită stăpânitoră de către poporulă care rămăsesse în orașă. Aflându-se încă acollo Gh. Olimbie și I. Farmache, se întâlniră cu Tudor, își comunicară planurile și se întellessera liberă și fără nică uă temere despre tóte.

Tudoră se informă de la acești doi căpitanăi despre fuga cetătenilor cei mai notabili, și pe dată ordonă lori Macedonski, polcovnicului Iova și lui Buluc-Başa Hristu, ca să plece câtă mai în grabă în urma cetătenilor fugiți, spre a-i popri unde-i voră ajunge și a-i înapoia sub pază, fără însă a le aduce cea mai mică supărare. Acești căpitanăi însă, urmându cu totul contra celor ordonate de Tudor, năvăliră cu ómeni loră ca nisce lupi turbați prin satele de p'imprejură, și nu numai că jăfuiră pône la piele pe fugari, îmbrăcându'ri cu vechiturile loră, spre mai multă batjocură și umilire, déră, ceea ce este și mai oribilă, și maltra-

tară în totuș felul și în modu ce buna cuviință ne opresce a'lu menționa. Aceste acte nedemne fură mai numerosse și mai pronunțate la satul Benesci.

După câtă-vă timpă plecându din Craiova Gh. Olimbie, I. Farmache și Ghencea cu toți ómenii lor și trecendu Oltul, luară drumul pe la poloile munților spre Bucuresci. Dér cine aru putea să descrie cu de-aménuntul, fără a vîrsa lacrime, neauditele atrocități sâvărșite pe drumă de către ómenii acestora, în contra veri-cării classe de boieri, de neguțători onorabili și alți cetățeni avuți cari se aflau pe la târguri și prin sate! căci ei, mai cu seamă, după ce trecură în România-Mare, părea că s'ară fi silindu nu numai d'ajima la jafuri și la despoieri pe cei-alți de dincolo de Olt, dér âncă d'a-i și întrece, cu scopă pote ca, prin aceste atrocități a purtării loru neomenose, să atinge la răscăla spre a provoca returnarea generală.

Locuitorii din Bucuresci, informându-se pe fiecare di, atâtă officialu câtă și particularu, despre totu ce se petrecea în țără, și aușindu sgomotul respândită cum că boieri în fața acestoru evenimente aveă de gându să trăcă în Transilvania, fură coprinși de uă terrore generală. Deci, intrându-se într'uă di uă multime de cetățeni de totă séma, se dusseră la Divanu, unde se afla Mitropolitul împreună cu Episcopii, Caimacamii și cu boieri țărrei; și adressându-se către dênsii, îi

întrebară dăcă într'adefără aă de gândă să fugă din țérră, și le cerură povață ce trebuia să facă și ei, și cum să urmeze în imprejurările de față? La acéstă a loră intrebare, li se respușe, că vorba ce se respândissee este cu totul neadefără, și că să mérăgă să se odihnescă pe la casele loră, occu-pându-se fie-care cu meseria sa. Si în adefără, hotărârea boieriloră era astă-felă : ca, pônă când nu voră ajunge la ultima estremitate, să nu se misce nică eă, nici orășeniă. Dér când vădură mai în urmă pregătirile consuliloră Russiei și Austriei cară, pre-curmăndu-și lucrările, cugetau a și trimite cance-leriile împreună și cu familliele loră în Transilva-nia, atunci boieri se îngrijiră, și întrebară pe men-tionatăii duoi consulăi despre motivul plecării loră. Aceştia le respușeră că primisseră ordină de la gu-vernele loră și de la ambasadorii din Constantino-polă că îndată ce voră vedea că rebellulă Ispilante s'a apropiată de Bucuresci, ei numai de câtă să plece de acolo. Atunci boieri toti adunându-se în consiliu, pentru ultima óra, și vădendu că se aflau între duoë focuri, între Tudor și Ispilante și fără putere de a respinge pe nici unul d'intr'enșii, se hotărâră să tréca și dênsii în Transilvania.

Celă d'ântâi care plecă cu famillia sa, la 3 Martie, fu marele bană Grigorie Brâncovénu, care dote astă-felă semnalulă plecării boieriloră. După ce pre-gătiră și cei-alți boieri, celle trebuinciose spre a și porni famillie, publicară formală prin orașu că fie

care din orășenii să'și pue la locu sigurū totu ce avea mai prețiosu și mărfurile, și să'și depărteze și familliele unde fie care va voi și cum va putea. Totu assemenea publicațiile făcură și toți consoliile puterilor străine către supușii loru. Si fiindu că se mai afla âncă în Bucuresci și Turnazi-bașu-Beșli-agă (protectoru alu Turciloru care mai amblaă prin tără), Divanulă 'i răspunse și lui suma de bani ce'i se mai cuvenea să primescă pentru lefile oméniloru sei (după obiceiul de pe atunci) și astă-felă plecă și densusulă la Giurgiu.

Familliile boieriloru și a celoru alți cetăteni, nu întârđiară a porni cu cărdulă din Bucuresci; și mai antei plecară spre Transilvania familiile boieritoru celoru mai nobili împreună cu alle dișiloru duoi consulii; căci consulii și Mitropolitul împreună cu Episcopii, Caimacamii și mulți boieri însemnată remăseseră provisoriu în Bucuresci, pônă să vădă rezultatul finalu.

Ieru din cei din clasele inferioare și comercianți unii fugiră cu totu familiile loru în Transilvania, alții pe la mănăstirile din tără, alții pe la moșiiile loru și alții pe la târgurile despre munte; ier din lucrurile loru mișcătore, parte din elle luară cu densi, după cum putu fie-care, și parte lăsară pe la mănăstirile din capitală, care se amplusseră de totu felulă de obiecte scumpe.

In intervalul acesta, veni scirea formală de prin provinții, pe de uă parte că Tudor plecase

din Craiova spre Slatina, și că de acolo se îndrepătă spre București, ier pe de alta că Ipsilante înainta spre satul Mizilu, de unde apoi avea de gându să intre și densusul în Capitală. Atunci cea mai mare parte din boieri nu mai perdu timpul a așteptă și alte sciri; și totu căți se aflau în funcțiuni și servicii de alle Statului, lăsându-și posturile, se gădiră cum să fugă și ei mai curând din București, îngrijindu, totu într'uă vreme, de a lăsa unu felu de gardă orăsenescă, pentru siguranța publică; și, după povata și indemnul vornicului C. Samurcașu, comanda acestei garde fu încreștinată căminarului Savva Bim-bașa, pe care ilu chiamară și 'lă numiră în unanimitate Agă séu Prefectu alu Capitalei, spre a priveghea la menținerea ordinei. După acesta boierii notabili plecară din București și luară drumul spre Cronstadt (Brașiovu) în Transilvania.

In București remăseseră cei mai susu numiți consuli împreună și cu celu Prusianu, precum și Mitropolitul cu cei doi Episcopi de Argeșu și de Buzeu¹⁾, cei trei Caimacamii și căți-va din boieri cei de a duoa și a treia classă, cari, adunându-se în tōte dillele, căutau, pe lēngă altele, și câte-va din

1) Episcopul de Rōmnicu Galaction, din Peloponesu, temendu-se multu de Tudor, plecasse mai 'nainte din Craiova la Hermanstadt (Sibiū) în Transilvania.

trebile Statului. Astă-felă, acestu orașu mare și întinsu, locuită de uă populațiune de nouă-decă miș suflete aprópe, ajunsese, într'unu fórte scurtă intervallu de timpă, mai de totu pustiu, în cătu abia se vedea, din când în când pe strade, câte unu omu său duoi; căci și aceia carii nu putură să fugă, adică poporul de diferite stări și naționalități, precum și chiară Armeni și Israeliti, se inchiseră și ei cu familiile loru prin Mănăstirile de prin prejurul Bucureștilor,¹⁾ care, de multă grămadire de lume în coprinsul loru, semenau că nisice stupi de albine.

Mare nenorocire fu, în adevără, pentru poporă, acestu neașteptată evenimentă; căci omeni meșteșugari, încetasseră d'a mai lucra; și nefiindu de ajunsu încăperile Mănăstirilor d'a-i adăposti pe toti căti se refugisseră acolo, ei erau nevoiți a petrece, prin curțile acestoră locașuri, sub corturi de rogojini, în primele ăille alle lui Martie, nu numai strimtorați și închiși deră âncă și trudiți în totu felul; și ceea ce era și mai reu, că fiindu lipsiți și de bană, nu puteră găsi a se împrumuta, nică chiar cu dobândile celle mai oneroase, spre a-și întem-pina neapăratele chieluiel pentru existență. Din

1). Aceste Monastiri suntă așa de solidă construite, în cătu la asemenea imprejurări potu să resiste, ca nisice cetăți, la uă luptă de mai multe ăille, și locuitorii le aș ca nisice asiliuri de scăpare, la veră-ce ocasiuni grelle.

(Nota Autorului).

acăstă cauză mulți fură constrânsi de a-și vinde, mai pe nimicu, obiectele loru celle mai prețiose, precum bijuterii grelle (giuvaericale), argintarii și alte assemenea pe care le cumpărau, mai obicinuitu, Armenii și Israelitii, carii mai în urmă, se văduri cu averi strălucite, pe când în trecutu nici se scia de numele loru.

Dér afară de aceste strimtorari și grelle sufferrințe, pe care poporul le răbda cu multă amărăciune sufletescă, elu mai avea a se teme chiaru și de vagabondii disperati cariu, formaū guarda orașenescă sub Bim-başa Sava, în mâinele cărora se incredințase paza și securitatea orașului. Totu asemenea se mai temea și de rebelliu ce se aștepta u să vie din afară, despre cariu pacinicii locuitoru iși făcă totu felulu de idei. In adevărū, ca ce sperante puteu să aibă ei când iși închipuau că, într'unu prea scurtu timpu, avéu să intre în orașul loru, în glote sedițiose, nisce ómeni nedisciplinați, demoralizați și fără nici unu frēu, și cariu se impuneu de sineși stăpeni ori unde apucau să intre? Spaímă și cutremurū îi coprindea pe toți când iși puneu în gându că avéu să ajungă a fi supuși și plecați arbitrareloru voințe alle unoru assemenea glote înverșunate care, pe lângă tóte celle-alte vicii, erau și de uă săracia lucia și de unu caracteru care se distinsesse deja prin jafuri și prade?

P'între tóte aceste desperatōre idei le mai suridea și uă mică speranță pe care ei și-o basau în neadormi-

ta grijă și priveghiere ce depunea personalul prefec-
tului capitalei, căminarul Sava ¹⁾, pentru paza ora-
șului și apărarea poporului, împotriva perturbato-
rilor liniștiți publice.

I). Acestă Sava era din insula Patmos. Trăindu de mai
multă ană în România, intră în servicii mici pe la dregăto-
riile țerrei și în cele de pe urmă trecu și în rândul Ar-
năuților oșteni. Fiindu de unu caracteru energetic și bravu,
în scurtă timpă ajunse a se pune în capul guardiei națio-
nale de pe atunci. Si fiindu-ca Turcia se răsboia în acestă
timpă cu rebellul Pasvant-oglu, Pórta ordonă Domnului
României, Mihail Sutzu, a trămité ște, atâtă pentru paza
marginilor românescă, din dreptul Vidinului, cum și în
ajutorul oștirilor împărătescă de peste Dunăre. Cu acéstă
ocasie fu trimisă și menționatul Savva ca Bîm-Bașa
(capă peste uă miiă) și făcu nu puține ișbânde cu vitejia sa,
(Vezi biografia lui Mihail V. V. Sutzu, vol. II. pag. 410.
din Istoria Daciei de D. Fotino). Asemenea și la resbellul
Russiei de săsesc ană, din anul 1806, aflându-se în ștea
otomană de peste Dunăre, cu Domnii Scarlatu Callimahu
și Alecsandru Sutzu, nu puține vitejii arătă și atunci în
contra Rușilor, pentru care și fu onorată cu firmanu îm-
părătescă, ca bravă și credinciosă ală Porții Otomane. Du-
pă încheierea păcii, rămâindu Callimahu Domnul în Moldova
ilă luă pe lângă dênsul și lă onoră, antenă cu rangul
de serdaru, făcându-lă și capă ală oștirei; în urmă, spre
dovadă de mai multă favore, ilă în nălță și la rangul de
Căminaru. Ieră după ce se înplini termenul Domniei lui
Callimahu V. V., Savva ilă însoți, la plecarea lui din Mol-
dova, pônă la Constantinopolu, de unde apoř re'ntorcându-se
în terra Românescă, se stabili în Bucurescă, retrasă din servi-

Pe când lucrurile se aflau în acéstă jalnică stare, sosi, în ȳua de 16 Martie, uă scire estraordinară la Divan, cum că Tudor se apropie de Bucuresc̄ cu tōte glōtele selle. Atunci se sculă și

ciile publice și trăindu numai cu avereia ce'shi făcusse în timpii de mai 'nainte, și care era în destulū de bună.

In intervalul acesta, confrății Eteriei progresau și, cunoscendu pe Savva din famă, îl inițiară și pe elu în afacerile acestei societăți secrete. Nu multă înaintea isbucnirei rescōlei, Savva concepu uă stratagemă forte cutezătore pentru luarea cetății Brăila, unde era concentrată cea mai multă putere și care era cheia a celoră alte cetăți române de pe marginile Dunării. De aceea și trimise ânteiū pe unu Polcov: Sotiru Pappadopolu, grecu din Poloponesu, sub nume de neguțătoru, făgăduindu că'yi va mai expedia și alți 500 ostași în urmă, totu sub aceeași categorie, și cu instrucții că după ce se va uni cu partea de cetăteni cari erau inițiați mai de 'nainte, să ocupe, într'uă di hotărâtă (25 Martie), zidurile acestei cetăți pe nesimțite, să întorcă tunurile asupra cetății și să exterminate pe toți Turci ce se aflau acolo. Ense, pe când numitul Sotiru aștepta, plinu de ardore și de nerăbdare, sosirea confrăților făgăduiți, de uă dată isbucnire revoluția în Galați. Atunci Turcū, din cauza apropierii ȳisulu orașu, începură a fi mai cu de aprópe băgare de sémă și a păzi cu mai multă strășnicie. Deci, neisbutindu planul acesta, Sotiru abia, cu multe ostenele și felurite chipuri, putu să ésa din cetate ca sa'shi scape viața, și se întorse la Bucuresc̄.

După neisbutirea preȳisulu planu, guvernul, vădendu-se nevoită de grelele imprejurări, orândui pe numitul Savva și prefectu alu Capitalei. Acesta, socotindu că era de trebuință a se inconjura și elu, pentru ochiul lumii, de ori cătostăsi putea

consululă Austriei și plecă în Transilvania, însocită și de uă bună parte din boierii ce mai remăseseră.

(cu bani și stăpânirii) pentru paza orașului, ier în ascunsu pentru a servi, mai târziu, scopului sciută la sosirea lui Ipsilante. Indată dăr' ce se orândui la acestu serviciu, spre ași arăta zelul, adună pe lângă dênsulă ostașii mercenari (cu plată) pe toți vagabondii disperați din București, Alba-nez și alti, peste 800 de înși, omeni cari toți inspirau terore orășenilor, dăr' pe caru Savva și regulă așa de bine, în cătu cei îndărătnici devinări cei mai supuși, cei dărji devinări blândi și cei rei și disperați de săracie, se transformă în neadormiți paznici ai orașului și în nisce omeni disprețuitori de jafuri și prădăciună. Atunci se înrolă sub dênsulă și totă corporația Tabacilor, peste 1200 înși; în urmă introducându, spre asigurare, lucrurile mișcătoare cum și familiile lor, în monastirea Radu Vodă, pe care o fortificase pentru oră ce intemplieră, le ordonă cu strășnicie d'a se afla și să nopte înarmați pentru paza poporului și a orașului. Totu-uă-dată făcură cunoscută și tuturoră tîrgoveștilor cari aveau arme, ca să fie în totu momentul gata pentru oră ce intemplieră și nevoia. Pe lîngă acestea mai întări cu strejii Mitropolia și monastirile Mihai-Vodă și Antim, și astă-fel, ocolindu și să nopte foră pregetu, liniștea și măngăia poporul. Dăr' după tōte aceste fapte ală selle, trebuia ca elu să mai fie âncă și statornică la făgăduințele pe care le da confratilor săi, aducându-și neîncetatu aminte de strășnicul jurămîntu ce făcuse înaintea lui Dumnezeu, d'a nu se face elu causa nedreptă de a se vîrsa atâtă sânge nevinovat, numai și numai pentru interesul său personal. Cu tōte acestea, se va vedea mai na-înte care și ce fel fură și resultatele selle.

în acelașu timpu plecară și cei trei Caimacamă la Giurgiu. Dér sosindu în aceeași zi la București și G. Olimbie cu I. Farmake și alții, carii plecasseră cu câte-va țille mai nainte de la Craiova, și vădendu că boierii fugisseră, alergară numai de cătă la vorniculă Iordache Filipescu, și cū sila ceréu de la dênsulă să li se dea lefile mensuale pentru ostașii loră, ca cum aru fi făcută niscare-va isbânde mari pentru țérră. Din întemplierare se brodi să fie atunci și C. Samurcașu la Iordache Filipescu, care, fiindu óre-cum indispusu, le respușe, cu dreptu cu-vîntu, că de și cererea loră pote să fie justă, nu este énsă unu lucru despre care să pótă da elu singură respușu, ci că este mai multu uă affacere de competiția Divanulu. Dér fiindu-ca vorbele lui nu se prea luară în sémă, elu, vădendu că numitii se îndărjeu mai multu, le ceru unu terminu de căte-va ore, pönă să se înțellegă cu Mitropolitul și cu boierii cari se mai aflau în țérră. Astu-felu, profitându de ocasiune, se duse la Consululă Russiei și-i racontă imprejurarea. Atunci consululă, chiămându pe G. Olimbie și mustrându'lă pentru purtarea sa, iu ordonă a renunța la acesta absurdă pretențiune. Acesta, vădendu că nu i se putu împlini scopulă, plecă și se dusse în témplinarea prințului Ispilante.

A duoa zi, 17 Martie, plecă și menționatulă consulă ală Russiei împreună cu Vorniculă C. Samur-

cașu¹⁾ și cu alți câțări-va boierî, afără de Gheorghe Filipescu care era docissu a nu pleca, ci a sta în București pentru încurajarea poporului, ca unu bun patriotu ce era. Fiindu ênsă indemnătă cu multă stăruință de consulul Russescu, plecă și elu mai în urmă la Brașovu și după dênsul și alți mulți boierî de classa a doua și a treea, precum și parte din neguțători; și astă-felu frumósa Capitală a României, remasă, în fine, mai de totu gólă de locuitorî notabili.

In acestu timpă Tudor, hotărându sa plece din Craiova spre Slatina, regulă tóte autoritațile Bănatului Craiovei după voința sa absolută, orându-indu prefectu (ispravnicu), atât la Craiova câtu și peste totu districtul Dolj, pe Slugerul Ión Solomon, iér la Romanați, pe Serdarul Diamandi; la Mehedinți pe vistierul Crainicénu, la Gorj pe fratele său Pappa, și la Vâlcea pe unul din ómeni săi, alu cărui nume îmi este necunoscutu. Pe lângă acesta aședă, în cuaitate de Eforu, pe menționatul sameșu Vasile Mungescu, ca să priimescă bani ce se voru strânge din aceste cinci județe, și să-’i trimită

1). Este de mirare plecarea lui Samurcașu la Brașovu unde a și murită pe la anul 1825. Se vede ênsă că elu fu sese prevestită din partea consulului Russescu, de supărarea ce arată Impératul Alexandru, pentru mișcările lui Ipsilante (precum se va vedea); și bănuindu resultatele, găsi mai cu calle a fugi și dênsul decâtă a sta singură în terra.

d'a dreptulă în priimirea să la Bucuresci. Si de și la începută, publicasse în proclamațiunea sa er-tarea de biră, dără pentru că nu toți pacinicii să-teni voră a se uni cu dênsulu, elă îi supuse la celle mai oneroșe contribuțiuni pe care, numitul Eforu Mungescu, le strângea prin felurite atrocități și pedepse, până când disperându-se și aceștia de multă lipsă de bani, se vîdura că mai mulți nevoiți a merge și ei după urmele și voințele lui Tudor.

In fine, la 11 Martie, Tudor ajunse în Slatina, unde, după puține dile, și se presintară, mai multe anaforale de plângeră în contra polcovincului Iova și a lui Buluc-Bașa Hristu, pentru tóte ororile ce săvîrșiseră acești duoi căpitani cu ómenii loră, prin satele pe unde găsiseră familiile boierilor și alle neguțătorilor cari fugisera din Craiova. Tudor voindu să arate și prin fapte că dreptatea proclamată de dênsulu nu consta numai în vorbe, chiă-mă pe sus-numiți duoi capi acasă la dênsulu, și tăindu-le cu chiară mâna să capetele, aruncă corpurile amîndurora de pe ferestră în mijlocul ostășilor săi. In urmă, adunându-tóte glótele de panduri și de albaneză, le ținu următorea vorbire :

«Frațiloră ómeni! până acum nu v'amă descope rită tainiculă scopu ală mișcării melle, care n'a venită de la sine-mă nică că ținteșce la desăvîrșita stărpire a boierilor, ca și nu ni se înpotrivescă de locu; ci scopulă meu este cu totulă altă-felă, de cătă vi'lă ată închipuită voi.

„Acum énsë, fiindă-că se apropie césulă, éttă că'lă daă pe față spre sciință tuturoră, și vă facă cunoscută că pornirea acésta este din porunca și cu voia Impératuluř Alecsandru ală Russiei, și că privesce nu numai liberarea nôstră, dăr' și pe a întregului némă creștinescă.

„Prințulă Alecsandru Ipsilante, trecândă prin Moldova, a intrată pe pămîntul țărri Românescă cu unu însemnată numără de oștire: după dênsulă sosește și mare putere rusescă, care acum se află la Prută.¹⁾ Noi vomă înlesni dăr' trecerea prințului Ipsilante peste Dunăre, ca să mărgă pentru liberarea patriei sălle; ieră noă ne voră ajuta Rușii ca să luămă cetățile de pe pămîntul țărri nôstre, și apoi ne voră lăsa liberi și cu legile nôstre. Dreptă aceea, feriți-vă de adă înainte de omoruri, de jafuri și de ori-ce alte fapte relle; căci, veră care se va dovedi urmândă astă-felă, pe acella lă voiă pedepsi énsu-mă cu mórte, după pilda ce ată văduță astă-dă“.

După acéstă vorbire, Tudor plecă din Slatina, și la 17 Martie ajunse la moșia Domnescă Ciorogârlă, aprope de Bucurescă. Dăr' cu tóte discursurile lui către glóte și cu tóte amenințările ce le făcu, este cu neputință a se descrie atrocitățile săvîrșite pe

1) Tudoră le spunea acestea către ostașii săi, căci astă-felă era inițiată, pe temeiul celloră scrise de Ipsilante.

drumă de capiř acestoră glôte și de ómeniř loră. Destulă este numai a spune în trécătă că, tót câtă n'apucasseră să le săvérșescă ómenii lui Olimbie și ař lui Farmache, la înturnarea loră din Craiova spre Bucureșci, le săvérșiră cei de sub Tudoră contra clasei boieresci producēnd âncă și pagube imense prin stricăciunile făcute pe la proprietătile acestora.

De la Ciorogârlă plecândă în aceeași di ișă aședă tabăra la mănăstirea Cotroceni, afară din Bucureșci, de unde trimisese locuitoriloră acestei capitale și proclamațiunea următoare :

Către pré Cinstiții boieri, cinstiții neguțători și către toți locuitorii orașului Bucureșci, pămâneni și străini.

“Frațiiloră Români! Nu suntă la îndoiélă că ată auditiș și aflată cererile acestui păzită de Dumnezeu norodă ală Tărreī Românesci, pentru dreptatea cea în deobște folositore, de carea din vechime ne bucurămă din darulă și mila stăpânitoriloră nostri celoră după vremi. Dér' mai în urmă, de la uă sémă de vreme încoa, din pricina unirii bōieriloră pămâneni cu cei după vremi trimiști străini Domni, acéstă dreptate fu cu totulă călcată : pentru că numiții boieri, tintindă numai la folosulă loră, precum este șciută, nici pônă acum âncă nu se înduplecără să recunoșcă dreptatea. De aceea, tótă adunarea norodului, care este astă-dî aprópe de sésse-spre-dece miř de ómeni și mai bine (în rea-

litate nu erau mai multă de vre-uă săsse mii), după ce a luată sub stăpânire-i celle cinci Județe de peste Oltă, a trecută și în România-Mare și s'a întinsu, cu norocire, până la Pitești și Ruși-de-Vede. Ier uă altă aripă a oștiri, de unu însemnatu numără de ómeni, s'a întinsu pe la pôlele munților și are să ajungă până la Focșeni.¹⁾ Dér' partea cea mare din glote, au ajunsu astă-dî, cu ajutoruiu lui Dumnezeu, la Bolintinu (patru ore departe de Bucureșci) și din care uă parte s'a trimisu spre marginile orașulu la mănăstirea Cotroceni, și uă parte la Ciorogârla Domnescă. Însă tóte aceste trupuri mergă dreptă la Bucureșci, unde are să se adune totu norodulă țărări, cu micu cu mare în de obște, și unde are să astepte până când va sosi credinciosul omu, ce are să se trimiță din partea putericei Impărății, ca să cerceteze jalnica loră stare; și, dându drepturile fie-cărui, să statornicescă dreptatea legilor. Despre acéstă mișcare eū v'amu scrisu âncă de la 8 alle acești lună, prevestindu-vă ca, pe de uă parte, să pregătiți cvartirele trebuiniose, ier pe de alta să trimiteți din tóte isnafurile (corporațiile) câte unu omu cu adeverință serisă, spre incredințarea noastră : dér' vădu că până

1). Cu acestea înțellegea óstea ce venea din Moldova, pentru că elu scia sosirea lui Ipsilante la Focșeni, din corespondință ce se urma între dênsii.

astă-dī nimicū n'ați făcutū¹⁾). Iér acum ajungēndū, cu mila prea bunuluș Dumneđeū, aici la marginea orașuluș vostru, ieràșī facū și acum datoria creștinéscă și vě povățuiescă frățesce ca, fără nică uă zăbavă, să-mi respondeți înscrisū și cu iscălituri din partea tuturorū, adică a isnafurilorū (corporațiilorū) din partea bisericéscă și din partea celu-l'altū norodū.

„Frațilorū ostași, veri de ce lege și némū sunteți, și vě aflați în Bucureșci, hrănindu-vě în acésta térră, dorimū ca să aflămū déca sunteți de aceeași părere într'unū glasū uniți cu tótă suflarea creștinéscă, care este pornită numai și numai pentru dreptatea tuturorū în deobște, séu déca nu sunteți. Pentru-ca numai déca sunteți, veți fi numiți patrioți, iér' déca nusunteți și vě împotriviți binelui și folosuluș obștescū, veți fi socotiti ca nisce vrăjmași ai Patriei.

„Veți mai sci âncă și acésta, pentru care vě și incredințezū, că toți aceia cari se voru uni cu totū norodulū în de obște, boieri séu ostași, séu din veri ce altă tréptă, și voru urma asseménatū și întocmai după tóte mișcările cu dênsulū, nu voru rêmâ-

1). Acéstă prevestire a adus'o G. Olimbie, care plecase înaintea lui de la Craiova și care, la sosirea sa în Bucurescī, negăsindū pe boierii, n'aă dat'-o în mâna nimenuī, și astă-felū remase de totū necunoscută.

nea nici-uă-dată căiți; din potrivă, numele tuturoră acelora cari voră cugeta într'altu felu se va stinge pentru veci.¹

«1821 Martie 17°

„Teodor Vladimirescu“

După publicarea acestei proclamațiuni, intrându Tudor a duoa și în Bucurescî împreună cu Hagi Prodan, Mocedonski și alții, cu aprópe trei miî de Panduri, Sérbi și Albanezî, călări și pedestrii, apucă dreptu spre Mitropolie, unde Savva, cu câteva dille mai nainte, introdusese unu bunu numără de óneni pentru pază. Aceștia, închidîndu porțile, din ordinul lui Savva, se opusseră lui Tudor, în aparîntă, nepriîmindu'lă ca să intre în intru și incepîndu a schimba vorbe; Tudor ênsé, temîndu-se ca nu cum-va acéstă prefăcută dispută să ajungă și la arme, se intórse în pace de acolo și se aşedă în cassa cea din fața Mitropoliei, a Banului Emanoilă Brâncovénu. În nóptea aceea fâcură uă schimbare de câte-va dătătură de pușci uniî în contra altora, dără foră glonțe, care ținu mai bine de uă oră, ca să arate în publicu că suntu contrarii unulă altuia.

A duoa și, 19 alle acelleiași lună, dete Mitropolitul uă înscriîntare către poporulă d'in Bucurescî, coprindîtore că : Stăpînirea cea de pônă atunci încetasse, că fie-care să fie cu luare aminte de a se purta bine către stăpînirea cea nouă, și că prea sfîntia sa avea de gându să plece din tîrră.

Acéstă scire produsse din nuoū uă mare neliniște intre poporū.

Pe când déru se încărcaseră tóte lucrurile precum, sacrele vasse și vestimente de alle Mitropoliei împreună și cu sântele moște alle cuviosului Dimitrie Basarabof, și pe când Mitropolitul era gata să plece însocitū și de episcopul de Buzeu și de căți-va alți boieri, de uă-dată năvăliră fără veste, ca vr'o trei miřómeni la Mitropolie, strigându, că nici sfintele moșteni le voră lăsasă iéssă din orașu nici pe prea sfinția sa ca să fugă, și că nici pe ascunsu nu va isbuti să o facă acesta, pentru că ei au să păzescă de rându pe la tóte porțile împrejurul Mitropoliei. Pe când acestea se petrecéu la Mitropolie sosi acolo și Căminarul Savva, care, bănuindu ca nu cum-va să se întempe vre-uă nerocire din năvălirea poporului, după ce vorbi celle de cuviință pentru liniștirea și împăcarea multimei, mai adăogă, pe lîngă celle-lalte, că mai convenabilu este a se depărta Mitropolitul din orașu decâtă a remânea, și acesta spre a nu fi silitu să subscrie, foră voiă, tóte cererile lui Tudor, care și cerusse deja una-sută-miř lei de la orașu și de la Mönăstiri. Cn tóte acestea, poporul stăruia la cererea sa, și Mitropolitul promissee că va rămâne în tîrră, neputându face într'altu chipu; și astu-felu se descărcară atunci tóte lucrurile de prin trăsuri. Acéstă întemplare fu mai multu uă uneltire a lui Tudor, care de și în apariția se arăea

tă indiferentă la plecarea Mitropolitului, totuși însă, în ascunsu, întărâtă poporulă a se opune la plecarea lui spre a-lă avea mereu la îndemâna și pentru așa putea îndeplini mai cu înlesnire prin dênsulă, ca capă ce era ală religiunei, și ală poporului, tóte voințele săle.

In timpul acesta Tudor și așeđă óstea pe la case și pe la mănăstirile de pînăjurul Capitalei (pentru că cele din orașu erau întărite și pazite de către Savva), și începu să guverneze ca unu de săvîrșită Domnă stăpânitoru, ordonând și lucrând arbitraricește intru tóte. Apoi, prin căti-va boieri, carii mai remăsesseră în Capitală, și carii compună corpul divanului, orânduia pe ori cine voia elu la cele mai însemnate funcțiuni și la prefecturile tuturor județelor. Ier petițiunile ce i se addressau de reclamanță se trimiteau, eu resoluțiuni pusse de dênsulă, la disul Divanu; acolo cercetându-se și luană cursul loru, ier executarea loru se făcea de Spătarie séu de Agie (prefectura poliției).

Cu tóte acestea Tudor, deși supérată cu Mitropolitul și în discordie cu Savva, decare se temea ca nu cum-va ómeni lui să prade mănăstirile din orașu, pe care ei le țineau sub stăpânirea loru, cum și din cauza neadormitelor strejuiři ce acelașu Savva aședasse în tóte părțile orașului credu de interesul său a se înțellege cu sus-numiți, și, fără a pierde timpă, se împăca cu Mitropolitul, și apoi, prin intervenirea acestuia, se învoi și cu Sav-

va. Cu tóte acestea și în urmă, de și se bănuiau reciproc, totușe întâlnéu și se vizitau între děnšíi cu un răcélă, și mai multuș cu politeță; căci veri-de câte ori mergea unul la altul, fiă-care din ei era însotită de ómeni și cer mai credincioși și mai vitezi, pe carii și alegéu de paznicăi lor. Prin urmare, după ce se înpăca Tudor cu Mitropolitul și cu Savva își însuși absoluta putere și conducea tóte afacerile Guvernului după voia sa, și îndată trimisese în tótă térra poruncile următoare.

De la slugerului Tudoru Vladimirescu, către toți locuitorii orașelor, satelor din Județul (cutare) de ori-ce tréptă, adică: Némuri, Postelnicei, Mazili, Breslași, Ruptași, Birnică, Scutelnici, Poslușniță și Slujitori, și către toți străini Birnică din Județul acesta.

„Este cunoscută tuturoră în de obște cea pônă acumă mișcare a mea, pe care cu glasul norodului celuș nedreptătită, amă urmată și urmeză pentru redobândirea drepturilor. Amă hotărât se dau ești acelui anteiș, pilda de iubire de térră, norodul acestuș drept credinciosuș pămîntu Românescu, de unde mă tragă din strămoș și să mă facă cărmaciul tuturoră acelora cari au încinsă arma pentru stîrpirea și încetarea a totuș felulu de despuiere și de nedreptăți, ce a'ștă suferită pônă acumă din pricina străinilor foști Domnă etăpanitoră, cari petrecendu intr'uă desevêrsită nemilostivire, s'aș-

îndeletnicită a născoci totu felul de mișloce spre a vă suge sângele, aducându-vă la acăstă mare prăpastie și în acăstă prostä stare, întru care vă aflați astă-dă.

„ Déră hotărârea mea cea mai temeinică, unită cu glasulu norodului, este ca să nu înceteză niciodată unu chip de a cere drepturile țărării, pe care, deși nu le-am văzută dobândite prin cuvintele ce poneam acum amări arătată la locul cuvenită, vă făgăduiesc căns din sufletă că se vorăbăndi prin vărsare de sânge, în potriva oricărui vrăjmaș care să arăta disprețitorul acestoră drepturi, de care voi cei dândări aveați să vă bucurați.

„ În acăstă déru iubita Tără a nostră, neaă ajutătă poneam acum prea milostivul Dumnezeu, și nu numai acelle cinci Județe de peste Olt suntă astă-dă măntuite de abuzurile trădătorilor stăpeneitori și alțioru feluriți slujbași, ci pe oricănde amări ajunsă și amări propovăduitură, aă încetată realele jafitorilor. Așa déru, ajungându și aici în orașul București, care este scaunul stăpeneirii norodului și găsindu mulți boieri iubitori de țără, cu acelăși bune cugetări ca și alle norodului, amări hotărâtă, ca unu răvnitoru de dreptate, să recunoscă vremelnica stăpânire a țărării, supunându-ne cu toți, căță aă încinsă armele de măntuire, legilor și obiceiurilor țărării, care vi se vorăbăna și de către stăpânire prin mine, și pe care le veți cunoaște că suntă cu adevărată folositore țără-

rei și de mare trebuință pentru totu norodul. Căci decă cine-va nu recunoscă uă stăpeneire, nu numai firesce nu pote fi folositoră țerrei săle, dăr âncă, potu dice, este și vătămător, ca unul care aru putea să impede și pe alții întru împlinirea datoriilor ce cu toti avemă către acestu măntuitoru lucru.

„Pentru acesta, frațiloru pămîneni, vă facu tuturor cunoscută că și datoria și nevoia vă îndatoréză să recunoșceti uă stăpeneire care, avându-și ramurile în laturile țerrei, se întinde și în acestu Județu prin boieri ispravni, cari se orânduiescă de aici, cărora toti căti suntu locuitoră în acelașu Județu trebuie să se supune, îndeplindu poruncile date de dênsi, când elle voru fi asemenate cu cunoșințele obștescă alle datoriei și folositore pentru căte ceru oştirile care suntu acum gata să se porni, spre redobândirea drepturilor norodului în de obște. Așa dărău, patrundându-vă cu toti de înțellesul acestei măntuitore întreprinderi, căti sunteti vrednici de a purta arme în potriva vrăjmașiloru drepturilor țerrei, veniți la mine să vă cereteză starea și vitejiile vostre: și de le voi găsi asemenate cu tóte căte se ceru la asemenea întreprindere, numai de cătu să vă priimescă și să vă povătuiescă de détoriile pe care aveți să le împliniți; cunoscendu-ensă și acesta că adică aveți să sluijiți ca nișce ostași numai pentru redobândirea drepturilor nóstre, ier nu pentru vre unu folosu

de banii. Căci și eu și toți cățăi s'aștăriță cu mine, slujimă nu cu scopul de a dobândi banii, ci ca unii ce suntem să pună de setea binelui, pe care lău așteptăm și pentru noi și pentru copiii noștri, întră dobândirea unor legi drepte. Ieră cățăi nu sunteți născuți pentru asemenea întreprindere, înpliniti-vă de cătreile cu totă supunerea unde se cuvine, și dați boierilor ispravnicii ai Județului, adică voi, Mazililor, Brăslașilor, Companiștilor¹⁾ și străinilor, remășițele ce aveți din următorea tetraminiă²⁾ a lui Ianuarie. Asemenea și voi birnicilor, răfuiti remășițele dăjdiilor ce sunt puse până acum prin poruncile stăpânești, adică în socotela Visteriei, pe luncile Februarie și Martie, câte leu 18 de lude (contribuții personale); ieră a diminiei^{*} lefilor, totu pe aceste lunii, câte leu $12\frac{1}{2}$, și bani orânduielei (extraordinari) ai olaclor de primăveră, câte leu $17\frac{1}{2}$ de lude. Si toți, în deobște, de ori-ce trăptă și rangă, slujiți acestor măntuitore oştirii alle țărăi, ori și cum se voru orândui dările și potvedile trebuințioase pentru provisii și alte, și fiți încredințați că mai în urmă veți simți rodul fericirii voastre. Ieră cățăi de sub aceste responderi de plăti vă aflați astă-dăi ostași sub armele măntuirii, să seiți că sun-

1) Urmașii ce se tragă din nemură, din brăslași și neguțători pămîneni. — 2) Sorocul de patru lunii, seu a treia parte din anu pentru plata birulu. (Nota Autorului)

*) Timpul de două lunii.

teți cu totulă scutiți și privilegiați. Si voi sătenilor, ca unii carui sunteți priviți ca aceștia, aveți să fiți scăduți din lude cu analoghia acestoră dări, după cum și stăpânirea țărări porunceșce pentru acesta prin Vîsterie către boierii ispravnici ai Județelor.

„Totu asemenea se va păzi acăstă bună orânduială și pentru căți alți ostași se voru mai aduna de prin judeće și de acum înainte, atâtă prin scirea mea cum și prin a celoră orânduiți de mine. Si după ce veți răfui tōte aceste puține rămășițe prin zapciile plășiloră către Ispravnicii județului, după cum urmăză rânduiala, să rafuiască și aceștia, din parte-le, socotelele țărări cu Vistieria. Ieru pentru întempinarea ceruteloră trebuințe alle isbăvirei, să sciți, fără îndoială, că mare ușurință are să vi se facă în urmă, nu numai la plata dăjdiiloră, dăr' și la tōte celle-lalte dări și orânduieli; asemenea voru lipsi cu totulă jafurile și abuzurile, și veți simți enșι-vě scăparea din robia întru care ați fostu pōnē acum subjugăți. Urmați dăr' cu totii acestei însciințări ce intr'adinsu vi s'a trimisü, spre a se citi în audulă tuturoră și înaintea obștei, și fiți încredințați că nicăi într'unu chipu nu veți remânea fără a vă dobândi ierăși drepturile văstre”.

„Sl. Theodor Vladimirescu“.

Tudoră, vădându risipirea boierilor precum și preponderanța ce dobândisese asupra puterii centrale; mai vădându-se, către aceasta, și pe negândite înconjurată de atâtii omeni înarmați, începu să simți, din când în când, ore-care neodihnă în mintea sa, încât să ajunse să vissa și să domine de idei egoiste; astă-felă că, ori coprinsă de vanitate, sau înțărată de alti, se abătu cu totul din adevăratul spiritului alui causei săle și să închipui că, prin puterea armelor, să îsbutescă a predominia situațiunea și să așeada, prin forță, Domnul alui Terrei-Românesc. Această rătăcire a imaginării săle, o zugrăvește îndestul său, prin spiritul cu care se exprimă în mențiunata proclamație, ordonându cu tonul Domnesc prin toate județele țării. Nu după multă timpu sănătă, toate căte cugeta elu, pentru folosul său personal, să nimiciră și să risipiră ca unu visu amăgitoru. Căci elu, urmându să lucra pe sub mână într-un mod cu totul contrar situațiunii care îl produssesse, iși perdu, în cele din urmă, chiar și viața. Pentru că, după sosirea lui Ispilante la Focșani, Tudoră încredințându-se pe de uă parte, că sus-numitul Ispilante nu avea cu densul și ostire Russescă, după cum proclamasă, începu să simți ore-care sfială, ier pe de altă parte, amăgindu-se atât de povețele a cătoru-va din boieri pămîneni, cari formați ca unu felu de guvern central, cătu mai cu séma și de conlucrarea secretarului agenției Austriace Udritzki, care înlocuia

lipsă pe agentulă Fleisch-Haker și care dorea aducă diversiuni și desbinări de partide, lucrându prin Tudoră contra spiritului lui Ipsilante, amăgindu-se, dică, Tudoră de tōte aceste uneltiri, să înduplecă și allerga la altu mișloc pentru apărarea causei săle, d'ă intra, adică, în corespondință secretă, spre a se înțellege cu Turciū de prin cetățile Dunărene. Însă mișlocul acesta aduse, fără îndoială, tōtenenorocirile ulterioare, precum se va vedea mai la valle.

CAPITOLULU IV.

— Expedițiunea lui Ipsilante din Moldova în țără Românescă. — Sosirea și priimirea lui afară din Bucurescī. — Înțellegere secretă a lui Tudoră cu Turciū. — Cansele ce aă mișlocită spre desbinarea și răcăla între Tudoră și Ipsilante. — Hotărârī alle Impăratului Russieī și epistola consteluī Capo — d'Istria contra lui Ipsilante. — Impăcăciunea lui Tudoră cu Ipsilante. — Ridicarea Stéguilui Libertății în Bucurescī de către capii oștirii. — Deserțari alle ostașilor, și jafuirea poporului de dênsii — Locuitorii Bucuresciuī se respândescă pentru a duoa óră. — Circulara Patriarhuluī Grigorie către Mitropolitii Moldovei și țărēi Românescī.

Prințulă Al. Ipsilante, plecându din Iași, cum s'a ăștățit, ajunse în orașul Focșeni, hotarul ambelor Principate, Muntenia și Moldova, unde se și opri căte-va ăștățit, așteptându și pe cei-l'alți ostași ai Eteriei,¹⁾ cari venéu căte puçini din Bassarabia și

1). Ună căpitană sérbă, cu rangă russescă, anume Mladem, presintându-se la Ipsilante, pe când acesta se afla la

Odessa. Acolo găsi și pe Vasile Caravia, care venise de căte-va țille din Galați, cu 200 de ostași și cu șesse tunuri mici, pe care le luasse din corăbiile turcești, captivate la Galați. Atunci se începu, între Ipsilante din Focșeni și Tudor din Bucurescî, corespondința imediată și pe față care se urmă neîncetat prin curieri particulari.

Totu-d'acolo își îndreptă Ipsilante marșul spre Mizilă, din Județul Buzău, unde se întâlni cu Gh. Olimbie; și aflându despre fuga boierilor din Bucurescî în Transilvania, publică următorea proclamațiune :

Nobili locuitorî ai orașului Bucurescî.

„Trecînd prin pămînturile Daciei, cu mare nemulțumire amăflată că v'atî risipită și v'atî lăsată Capitala pustie.

„Locuitorî ai Bucuresciu! Patria vóstră și toți cei dreptă-cugetori desaproba acăstă purtare a vóstră; patriotismul bărbaților vitejî și generoș la assemenea împrejurări se arată. Când stîlpii Pa-

Focșeni, ceru de la elă voia de a trece Dunărea, spre a rescula, în intervalul acesta, și pe Bulgară, promîndu-î tot-uă-dată ca să î pregătescă și vre-o 4, 5 miă de óste, cu toate celle trebuinciose. Ier Ipsilante î răspunse că uă assemenea faptă nu este potrivită cu împrejurările de fată, pentru cuvinte mai înalte, sperîndu, negreșită, la concursul Russiei.

(*Not. autor.*).

triei daă assemenea exemple, ce mai remăne pentru poporū? Nobili cetăteni ai Bucuresciului, reveniți la căminurile vóstre: interesul Patriei, ală pororului și chiaru propriului vostru interesu vă chiamă în Capitală. Astă-dă este vorba pentru viitoră fericire a némului vostru; care din voi óre se va arêta nevrednicu de a contribui la acésta? Décă, din nenorocire, se află vre unu assemenea între voi, stingă-se numele lui din rôndulă celoru de ném bună! Va veni uă dă când Patria va cere dare de sémă pentru nepásarea lui. Fiă încredințătu că frica lui n'are nici unu motivu, și că mai nainte d'a se vërsa uă picătură de sânge Românescu, corporile nóstre, alle tuturorū, voru zace în mormantu".

«In tabără Generală de la Mizilă, 13 Martie, 1821.»

„Al. Ipsilante.“

După trimiterea acestei proclamațiuni la Bucureșci, a doua dă, 19 Martie, Ipsilante, în locu de a veni de la Mizilă dreptu spre Bucureșci, luă fóră întărdiere direcția către Ploieșci, în Județulă Prahova, unde, zăbovindu căte-va dille și proclamându mereu: „să trăiască Libertatea”, înrolă și acolo uă numerosă amestecătură de ómeni, pônê când, în celle de pe urmă, luă drumulă spre Bucureșci.

Ajungendu acolo, în 25 alle aceliasă lună, își aședa tabéra la Colintina, afară din orașu; iér’ elu, împreună cu frații săi, Gheorghe și Nicolae Ipsi-

lante și cu prințul Gheorghe Cantacuzino, aș trasă la frumosa casă a Banului Grigorie Ghica, unde se și presintă îndată Căminarul Sava.

După uă convorbire particulară între dênsi, parte din oștirea sa, sub capii Colocotroni, Caravia și alți, ocupă Mönăstirile situate p'în prejurul Coletinei; iér' partea cea-l'altă, sub colonelul Duca, G. Olimbie, I. Farmache și alți intră în oraș.

A doua di Ipsilante priimi cu multă amabilitate pe Mitropolitul țerrei împreună cu Episcopii și alți căți-va boieră ce mai remăsesseră în București, și cari l'u intempinasseră înainte. Apoi, după priimirea obiceinuită, convorbi cu dênsi mai multe ore despre differite lucruri, adăogându pe lângă altele, că aflându-se tronul vacant, ară fi de trebuință ca boieră să intocmescă uă comisiiune cu deplină putere pentru administrarea țerrei, căci pe viitoru voru lipsi cu totulu Domnii străini trimiși din Constantinopol și terra se va administra cu legile selle: iér câtă despre dênsul, elu le promisse că va contribui pentru folosul generalu alu țerrei; după acéstă se despărțiră.

Ense Tudoră nu ești de locu întru intempinarea lui Ipsilante, pentru că, din momentul în care Ipsilante ajunsese la Focșeni, se ivisse între dênsi uă mare răcelă și nemulțumire. Căci, pe când Ipsilante se afla âncă în Moldova, Tudor ilu silea să și grăbescă venirea în terra-Românescă, temându-se ca nu cum-va să se facă fără veste uă invasie de

către Turciï de la Vidinü, unde se dussese unulü din Caimacamî, Ion Samurcaşu, spre a cere ajutorul Pașei de acolo pentru urmărirea lui; totu atunci, Tudorü îlă mai iucredința că avea sub dênsulü 16,000 de óste gata, aprovisionată cu tóte munițiunile necesarie, cu destulă érbă de pușcă, glónțe tunuri, și de alle mâncării. Dér dupé ce veni Ipsilante, găsi lucrurile cu totulă altü-felü : nică a treea parte din oștire nu esista, și aceea care era în fintă, se afla, în mare parte, fără arme, despuiată nedesciplinată și fără cea mai mică îngrijire despre provisiuni și alte munițiuni de resbellü.

Afară de acestea, Ipsilante mai luasse informațiuni sigure și temeinice, cum că Tudorü se înțellegea, de cătă-va timpă în secretă, și cu Turciï din cetățiile de pe malulü Dunării, pentru alle selle scopuri particulare ; ceea ce făcu pe Ipsilante a intra la multe bănuielř despre urđirea vre unei trădări.

Pe lîngă tóte celle de mai susă expuse, atâtă căpitaniî albanezî din oștirea sa cum și ênsuși Savva, mai spusseră lui Ipsilante multe contra lui Tudor, nesuferindă, mai cu sémă, preponderența ce pretindea să aibă Tudorü, întru a comanda și regula elă tóte ca ună Domnă absolută, după voia și hotărârea sa.

Din acéstă causă, supérându-se Ipsilante, dete ordină ca toți Albanezii, carii se aflau sub comanda lui Tudorü, să se rupă numai de cătă de la dênsulü și să se unescă cu cei-l'alți Albanezî de

sub stégul său; asemenea și toți Sérbi și Bulgarii să se tragă sub deosebitul stégă al lui Tufecci-Başa-Bozini.

Tóte acestea se executa fără nici uă perdere de timpă, și Tudoră remasă, pe negândite, numai cu panduri și cu căță-vali sérbi de sub comanda lui Hagi-Prodan și Macedonski (nedespărțiți de densul). Mai vădendă în urmă și neputință sa de a lucra, ești, în ziua de 30 Martie, la Mönastirea Cotroceni, situată la uă pozițiune favorabile, și se fortifică într'ënsa împreună și cu alți căpitanii de panduri, favoriți ai săi; și de acolo nu încetă de a da ca unu Domnă stăpénitoră, poruncă către Divană, care le executa nu numai în capitală dără și prin totă țerra, atâtă pentru zaherelele trebuințioase oştirii cum și pentru veri-ce alte differite affaceri.

Dără pe lênga tóte acestea, căutându bine, și Tudoră avea ore-care dreptăți de nemulțumire; căci, pecând elu aștepta pe Ipsilonante să sosescă cu unu însemnatu număr de óste, după cum ă scria din Moldova și după cum ă spunea prin proclamațiunile săle, că adică: „uă mare putere vecină, apărându drepturile acestoră două principate, România și Moldavia, se va porni cu numerosă oștire spre ajutoră“, vădu, contra așteptării săle, că vine abia cu vre-o 3000 de ómeni, și din aceştia, cei mai mulți fără experiență de resbellu și mai alesu ómeni de messerii, ne-

guțători și studenți de prin scole, nedepriș cu necazurile, de felul cărora mai înrolă în urmă uă multime și în București. Pe lângă aceasta, nu numai că nu vădu nică cea mai mică mișcare din partea dissei puteri vecine, ci din contra, simți, în celle de pe urmă, că nu putea nică să mai spere ceva de la densa, precum află și din diare care publicau uă epistolă a Contelui I. Capo-d'Istria, trimisă din înaltu ordinu alu Impăratului tuturorū Rusielorū, către enușă prințulă Ipsilante. Aceste diare le arată Udritzki, într'adinsu, și lui Tudorū, spre a-lu încredința și mai multu, încâtă să pótă provoca mai lesne dorita desbinare între Tudor și Ipsilante. Cătu pentru diare ce publicau asemenea nuvelle, éttă ce coprindea pe atunci „Telegrafulă Ellenică“ din Vienna :

„Maiestatea sa împăratulu Russie, cu multă supărare a aflatu turburătoarele mișcări din Moldova și térra Românescă, și nu numai că n'a voită să dea nici unu felu de ajutoru principaliloru instigatoru a unorū asemenea intreprinderi, dér anca și-a arëtatu pe față complecta sa supărare și indignațiune. Toți locuitorii acestoru térru, au fostu coprinși de uă nespusă măhnire și neliniste, care creșcură și mai multu când consululă Russescu Pisani le făcu cunoscute că 'i s'a ordonatū a se retrage îndată din Iași. Mare parte din boieri și din cei mai însemnați și mai avuți locuitori ai orașului au plecatu cu mare grabă din Moldova, și s'a re-

fugită în imperiul Russiei său alături; însuși Domnul Moldovei se pregătea a cere, împreună cu totă famillia sa, scăpare în vre-unul din cele două staturi vecine.“

Altă gazetă da următorea scire :

„Prințul Al. Ispilante să adressată cu rugăciune către Maiestatea Sa Imperatul Russiei, dă nu refusa puternicul său ajutor poporului Greciei, și mai cu semnă celoră duoe mari principate Dunărene, care se aflau imediată amenințate de mare pericol. Dér' îndată ce predisele înciințări sosiră la Laibah, M. S. Imperatul Alexandru a bine-voită să declare că M. S. privesce întreprinderea prințului Ispilante ca unu effect al spiritului turburător ce caracterizează epoca aceasta, și ca uă consecință a ușurinței și neesperienței acestui jude generalu.“

Totu-uă-data Maiestatea Sa Imperatul, a decretată cele următoare :

1. „Prințul Al. Ispilante se depărtează din serviciul russescu.“

2. „I se va face cunoscută că Maiestatea Sa Imperatul condamnă cu desăvârșire întreprinderea sa, și că nici uă dată să nu credea că se va putea da, din partea Russiei, vre-unu ajutor la asemenea întreprindere.“

3. „Se voră da ordin precisi, comandantului superior alăturiilor de la Prut și din Bassarabia, Contele Witgenstein, ca să pazescă uă ab-

solută neutralitate, în privința turburărilor șvite în Moldova și țerra Românescă, neluându parte la acestea sub nici unu pretestu, nici directu nici indirectu.

4. « Aceste hotărâri se voru communica ambasadorului Russu de la Constatinopolu, cu ordinu d'a le face cunoscute Inaltei Porți, încredințându-o din nuou de sinceritatea asigurărilor date în privința celor din urmă întemplieri în țerra Românescă. Ier' baronul Stroganof să declare curatū Porții, că politica Maiestății Selle Impăratului este cu totul străină de veri-ce uneltiri care aru avea de scopu a turbura liniștea veri-cărei țerri; că veri ce societate politică, care va avea assemenea tendințe, va fi considerată ca contrariă bunelor intențiuni alle Maiestății Selle și combătută cu dinadinsul, neavându M. S. altă dorință de câtă manținerea bunelor relațiuni și esacta îndeplinire a tractatelor esistinte între aceste duo e pueri. »

Ettă și copia după epistola adresată prințului Ispilante, din partea contelui Capo-d'Istria de la Laibah, din ordinul M. S. Impăratului Alexandru.

„ Priimindu scrisoarea vostă, din 22 Februarie, Maiestatea Sa Impăratul a simțit uă măhnire cu atâtă mai profundă, pre câtă vă stima de multă pentru nobilile sentimente, despre care a-ți datu totu-d'a-una vederate probe, în serviciul M. Selle, „ M. S. Impăratul era, prin urmare, departe de

ori-ce temere, că veți putea aluneca aşa de lesne în acestu spiritu de rătăcire și de amețelă, ce impinge pe ómenii acestui secolu a cere, cu uitarea celor mai sacre datorií alle lorū, unu bine care nicí-uă-data nu se póte căpëta de câtu numai prin uă esacta pază a bunei ordine, dictată de legile moralei.

„Străllucirea famillieî Vóstre, cariera întru care atî intratû, frumósa opiniune de care vă bucurați, tóte acestea vă offeréu miidlócele d'a lumina pe aceia d'între capiî greciloru cari v'aă onoratu cu drépta lorū incredere, pentru folosul lorū comunu.

„Este adevératû că omulü este făcutu a dori ameliorarea sórtei selle! Este adevératû că sufferințe seculare deșteptaă în inima Greciloru dorința d'a nu mai sta indifferență la sórta lorū! Dér ore, prin rescóle și prin resbelle civile, potu spera ei la realisarea dorinței lorū? Ore prin uneltiri secrete póte spera unu poporü la renascerea și înăltarea sa la rangul națiuniloru independinte? Impératul nu o crede acésta. Maiestatea Sa, s'a grăbitu a asigura apărarea Greciloru, prin tractatele încheiate între Russia și Turcia. Astă-dî acese folose alle păciî suntu călcate; callea legală este părásită și se vede că voiți să vă faceti unu nume prin nisce fapte, pe care Maiestatea Sa Impératul Russiei, nu le va putea aproba nici într'unu chipu. Russia se află în bună armonia cu I. Pórtă, și rescóla ce a isbucnitu în Moldova, sub nici unu cuvîntu nu

va putea să justifice unu conflictă între aceste duo e puteri.

„Prin urmare, veți fi privită ca unu inamică declarată alu Porții Ottomane, ca unu călcătoru alu tractatelor d'între Russia și Turcia, punându-vă în capul unei rescole, care are de scopă resturnarea unei puteri, către care Russia a declarată și declară că are statornica hotărire, d'a pazi cu neclintire bunele relațiunī de pace și de amicie.

„Și apoi, ce timpă a'ți allesă d'a vă resboi cu Pórtă ? chiaru momentul când împrejurări, din ce în ce mai favorabile păci, offereu și mai multe garanții de uă stabilitate mai durabilă ; unu momentu când aspirațiunile illustrei vostre famillie, erau în ajună de a fi satisfăcute.

„Luminăția Vôstră, cunnósceți assemenea că Sultanul avea de gându să dea Greciei uă deplină satisfacere. Décă cunnósceți aceste împrejurări, care făceu impossibilă rumperea amicitiei între Russia și Turcia, cum de a'ți cutezată să promiteți locuitorilor Moldo-României, sprijinulă unei mari pu'eri ? Décă a'ți cređută să le atîntăți privirile și speranțele spre Russia, compatriotii vostrui voru cădea acum într'uă complectă descuragiare, și în scurtă timpă, veți simți asupră-vă tótă greutatea unei responderi pentru uă întreprindere dictată numai de nisce pasiuni de ură și de resbunare.

„Cu tóte acestea, nu este âncă târđiu pentru a re-

veni la respectul bunului simț și la cunoștință adevărului. În mâna Vôstră stă mantuirea acelor rătaciți de sub comanda Vôstră; lesne vă este a î face să cunoască urmările întreprinderii loră și a Vôstre! Ești din acăstă pericolosă calle în care ați intrat cu atâta ușurință; scoțându-i pe ei, puteți evita și însu-vă drépta resbunare a unui guvernă, alle cărui interesă i dictéză d'a se servi în contra vôtstră de cea mai dréptă severitate. Nică unu ajutoră, directă sau indirectă, nu vi se poate da de la Impératul; căci, o repetă, este nedemnă săpa temelia monarhiei Ottomane, prin rușinose și condamnabile uneltiri alle unei Eterii secrete. Décă Russia ară fi avută ore-care juste plângeră contra Turciei, și acăsta ară fi refusată d'a o satisfacție; și décă în fine, întrebuițarea armeloră ară fi devenită inevitabilă, Russia nu s'ară fi îndoită a allerga la mișlocul acesta. Dér din contra, între aceste două puteri există legămintă și relații cu totul pacnice, și negociaările începute între ministrii loră, consolidéză în fie care di speranță celor mai fericite resultate.

„Cumpeniți, prințul meu, observațiunile ce vi se facă, din partea împératului, numai spre a vă da uă ultimă probă de buna sa voință către luminația Vôstră; profitați de nisice consiliuri atâtă de mantuitore; reparați răul ce a-ți făcută și întempiata catastrofa ce a să aduceti preste buna și nefericita vôtstră Patriă.

„Déca ne veți arëta miñlócele prin care s'arù putea potoli turbarările; fôr a se jigni tractatele esistente între Russia și Pôrta Ottomana, și fôr a se pricinui cea mai mică abattere de la celle stipulate între aceste duoë puteri. Maiestatea Sa Impératulù nu refusă d'a interveni pe lângă I. Pôrtă, spre a o face să ié mësuri înțellepte prin care să se readucă în Moldo-România liniștea și ordinea publică, de care, aceste douë țărri, au aşa mare necessitate. Intr'altu chipu Russia va remânea uă simplă spectatore și oştirile Impératului în completă nemiscare.

„Aflați că nică luminăția Vôstră nici frații Vostrii nu mai sunteți în serviciulù Maiestatii Selle. Câtù ênsă pentru persóna Vôstră, Impératulù nu mai permite să reintrați, sub nică unu cuvîntu în Russia.

„Acéstă scrisore, vi se va trimite prin D. Baron Stroganof, care, după ce o va comunica I. Porti, este ordonatù a v'o înainta îndată.

„Maiestatea Sa Impératulù mai adaugă, pentru ultima óră, și consiliuri pe care vă îndemnă din nuoă să le urmați.

«Sub-scrisù din Ordinulù M. S. I. T. R. Alessandru I.

„*Contele Capo-d'Istria.*”

„Scrisă la Laibah, în 14 Martie 1821.

„Pentru copie înțocmai

„*Alessandru Pini*“.

De și Tudoră avea destule dreptăți spre justificarea sa, precum resultă din cele mai susă disse, cu toate acestea nemăsurată sa mândrie și faptele sălile arbitrariei, atât de multă întărîtară spiritele căpitaniloră albanezi în câtă ei ajunseră a conspira în contra lui, și se pregăteau a-lă ataca cu cei 8000 oameni ai lor, toții mercenari alleși, spre a-lă nimici cu desăvârșire împreună cu totă osta cei mai remăsesse.

Prințulă Ipsilonante neaprobandă uă assemenea faptă, care avea să provoce ună resbellă civilă din cele mai sângerose, nu aderă la hotărârea loră, și menajă imprejurările cu prudență, până când Tudoră, prin intervenirea căminarului Savva și a lui Gheorghe Olimbie, consimți, în cele de pe urmă, a se duce la Ipsilonante. Astă-felă se păru că s-ară fi făcută între denești ună felă de împăcăciune, în urma căreia, rămăindă înțelleși în planurile lor, își jură, pentru a doua oară, credință reciprocă.

Pe când ense G. Olimbie și I. Farmake ridicaseră în București stégulă tricoloră ală libertății, Tudoră și cu Savva¹⁾ nu ridicară și ei același stégă cu acelleși culori, ci ridicară aștulă cu insignile țării.

1) Scarlată Callimahă-Vodă, care se orânduise Domnului în țără Românescă, fiindă protectoră și voitoră de bine ală lui Savva și deține, în intervalul acesta, multe făgăduielă prin scrisori, îndemnându-lă să simicească, prin

RIDICAREA STÉGULUI.

In dimineața de 27 Martie, Duminică după amăndoi, din indemnul unui Arhimandrit grec anume Vasile, prieten și tovarășul alu lui G. Olimbie, fură chiamați doi preoți, fără a sci pentru ce, la casa lui Belliu, unde era domiciliat I. Farmake. Acolo, fiindu preparații stégul tricolor de mătase, având drept simbol, de naș parte pe Sf. Constantin și Elena cu semnul crucii, și cu inscripția „în aceasta vei învinge”, ieru „de cea lăltă parte unu Fenix cu cuvintele „din cenușa mea renascu”, priimîră ordinu a face rugăciune (sfeștanie). Unul din preoți, ținea în mâină Sf. Evangeliu, și în timpul acesta, pre entuziasmatul C. Chiriac Aristia ducându la umărul sacrului drapel desfășurat, urmat de vreună șase omeni cu spadele scosă, eșiră cu toții împreună din casă, cântându, „Strălucit-ai darul teu astăldi s.c.l. Apoi intonându cânturile de libertate alle nemuritorului Riga Ferreului „Venit copii ai Greciei“ *) și alte multe asemenea cânturi de ocasiune, urmați de uă nu-

ori ce chip va putea, planurile rebellilor și să stingă această rescolă cătu mai în grabă, încât să pote veni și densul să se aședa în scaunul său. De aceea Savva, lăudând de acum înainte alte măsuri, spre mulțumirea protectorului său, își transformă cu totul purtarea.

(Nota Autorului.)

*). Δεῦτε παῖδες τῶν Ἑλλήνων, s. c, l.

merosă multime de cetăteni de tóte clasele, cei duoi preoți din capul glótei împreună cu sus numitul stegaru, se opriră în midlocul respântiei de la Curtea-Vechia. După ce făcûră și acolo rugaciune pentru mânuirea creștinilor dreptucredincioși, înălțându la ceruri rugaciuni, têmie și lacrime, strigără cu glas mare : « Mânuiesc Dómne poporul tău s.c.l. » După acesta, în midlocul necurmatelor detunări de arme, (fără glonțe) și a strigătelor de “*Să trăiască libertatea*”, se întórseră din nou la disa casă. Acolo stegarul își implântă stégul dă-asupra porții cellei mari; și după ce i se închinăra toți, mai dera și alte focuri strigându în fine : “*Si la porțile Bisantului*”. După terminarea acestor tóte, instigatorii se du-seră fie-care pe la cassele lor, ier poporul care ’i urmasse, începu, fără nici ua indemnare din afară, a se înrola de bună voia în armată.

De și prin negoțiările următe între Printulă Ipsilante și Tudor Vladimirescu, se stipulasse, precum să declarată mai în urmă, că relațiunile între ei presinta în viitoru óre-care armonia pentru binele comună și în interesul ordinii publice, din contra énsé, căci desbinările fațiose, spiritele întărâtate alle Albanezilor, lipsa complecta de celle trebuințiose, și după tóte acestea și dificultatea d’ a stăpêni pe capi ostenei ai ambelor părți, nu întârziara d’ a provoca fiorosul spectacol ală anarhiei séu, mai bine disu, ală listarhiei ¹⁾ într’unu modu aşa

de înfricoșător încât a compromisă cu desăvârsire una din cele mai sacre cause : și în loc de resultatele salutarii ce și propună, avu sfîrșitul cel mai jalnic și mai înfiorătoru ce-și poate cineva închipui. Căci ostașii lui Tudor, mai cu seamă panduri, neincetându a deserta mereu năvălău pe față asupra pacinilor orașenii, bărbați și femei, și prădau diua 'n ameză mare pe drumurile orașului, spărgeau fără nicuă temere casele boierilor și după ce intrau în intru, unele din obiecte, care le convenea lor, le hrăpeau și le vindea în urmă Israelișilor, prin mezat ; ier pe acellea care li se părea lor netrebnice, precum oglindă, lustruri, differite vase de cristal și alte mobile de alle casei, le spărgeau și le sfărâmau. Când ier intrau prin pivnițe, după ce bău și luană câtu vinu putăduce, prisosul ce remânea prin bută ilu vîrsa, spărgeau vasele cu topore său găurindu-le cu glonțe din pistole. Nimeni nu mai culeze să umble pe drumu imbrăcatu cu haine bune : căci, după ce că se uita, la aceia cari le purtau, ca nisce fere selbatice, apoi și insultau, adresându-le pe lângă altele și cea mai disprețuitoră culaficare populară de **Ciocoī**. Totu cam prin asemenea fapte condamnabile se distinse și oștea lui Ipsilante căci și omenișii lui ataca, fără sfială în drumuri, pe pașnicii trecători ; intrau și ei prin

curțile cetătenilor și lua căi și arme; și decă vre-unul din stăpenei se încerca, din nenorocire, să se înpotriui la acăstă hoțiă fătișă, era espusu a suferi maltratările celle mai neomenoșe.

Savva din partea sa, tăinuindu-și schimbarea politicei săle, se conducea cu multă dibacie în affacerile sălelor esteriore, aşteptându ocasiune favorabilă; nu lipsea însă d'a se duce neîncetată atâtă la Ipsilante câtă și la Tudor, și a le raporta despre jafurile comise în tōte țările de către oștenii lor. Dreptă acăsta și se și dette, de către amendoi, ordină d'a publica prin orașu că, ori unde voru intra oștenii cu forța, său d'intr'ăi unuia său d'intr'ăi altuia, pentru furtiséguri, să și allunge stăpenei caselor său cu arme său prin veri-ce altă mișlocu voru putea, fără nici uă frică său sfială. Astă-felă, după publicarea acestui ordină din partea lui Savva, se mai împuțină ore-cum gróza deprădărilor.

Orașul București însă devinește prada oștenilor nedisciplinați și alii anarhiei crescende. Capi oștirilor, adunate în acestu orașu, nu găseau, se vede, nici măcaru unu momentă d'a se putea chibzui și lua măsuri mai energice pentru înfrânarea abusurilor comise de către ostașii lor, cari, în realitate, nu erau de câtă uă adunătură de mercenari de diferite naționalități și condițiuni sociale. Cu modulă acesta, pe de uă parte lăsau pe neno-

rociții locuitori ai orașului în disperare, ieru pe de alta își compromită neîncetată causa.

Acăstă stare de lucruri era mai multă datorită intrigiloru infernale a secretariului agenției Austriace, Udritzki, cari se introduceaseră, cu mare măestrie. În spiritele inculte și ambițiose a capiloru ostașii cari se silăau fie-care din parte și cum să contribuască mai multă la returnarea planuriloru întocmite său cum să le încurce, cu scopul finalu, d'a le nimici cu totul.

Poporul, disperată de atâtea schimbări și suferințe, credu că singurulu mijlocu de scăpare pentru densusul era fuga, și astu-felu începu a se depărta din București fie-care cum putea. Prin urmare, atâtă cei închiși prin Mönastiru cum și locuitorii din orașu, se decisera a'și încărca familiile și averea loru cu scopu de a trece câtu mai în grabă în Transilvania. Dér' când eșiau din orașu afară, daă peste alte neașteptate nenorociri și mai mari; căci, după publicația lui Sava, se respândise pe afară pônă sub pôlele munțiloru, uă multime din călăreți lui Tudor și a lui Ipsilante. Albanezi și Panduri; și déca fugarii cădeu în măinile Pandurilor lui Tudor său a ómeniloru lui Ipsilante, își perdéu și bani și arme și cai și veri-ce lucru prețiosu mai avéu pe lângă densusi, și astu-felu remanéu în complectă neputință d'a merge mai nainte. Multe și numerose plângerî despre aceste jafuri și hoții venéu, mai în tóte dilele, și lui Ipsilante și lui Tu-

dorū, dér' nici uă îndestulare nu li se facea din partea acestora, sub differite preteste și mai cu séma pentru că nu putéu supune la disciplină, pe nisce desertori îndărjiți de natura acestora.

In intervalul acesta, se trimisseră de la Constantinopolū, către Mitropoliții Moldovei și Munte-niei, celle de mai josă cărți Patriarcale și circulari sinodale, care fură numai de câtă comunicate și prințului Ipsilante și lui Tudorū.

Grigorie, cu mila lui Dumnedeu, Arhiepiscopu alu Constantinopolei Noua-Roma și Patriarhul Ecumenicu.

„Prea sfinte Mitropolite prea cinstite și exarhū alu plaiurilorū, întru Sântul spiritu iubite frate și silliturgū alu smereniei nóstre, kir , darū prea sfintieei télle și pace de la Dumnedeu.

„Ne este fórte anevoe a vě arata prin scrisu câtă de multă a turburată nu numai inima nóstra și a clerului întregū dér' și pe toți connaționalii nostri locuitori în acéstă capitală a Impărătiei, de la mică pônă la mare, neasteptata mișcare revoluționară din térră.

„Toți, cu lacrimile pe ochi și pătrunși de întristare și consternăție, amău audiu că Vodă Mihail care s'a înălțată, cum nu-i se cădea, la scaunul Domniei țerrei, a ajunsă a se arëta atâtă de ingrată contra bisericei și contra puternicei Impărății, pusă de Dumnedeu asupră-ne ea stăpénă ; și că, sub

masca de libertate, s'a declarat și în faptă și în adevără inamicu alu națiunei, unindu-se cu acelu fugarū pribégū, asemenea ingratū, Alexandru Ipsilante. El, neconsiderându nici celle sfinte nici dreptatea omenescă, călcându și religiunea și morală, nu numai aș amăgitu pe acei de acolo omeni simpli și de rându, dăr' âncă aș și calomniatū, fără consciință, națiunea întrégă, propunendu acăstă uricioasă mișcare revoluționară ca națională. Însă Provedința și priveghierea a prea puternicei Imperații, prin scrisorile dovedite pe alocurea și prin formala înscințare dată din partea Excellenței sălle ambasadorului Russiei, a descoperită faptul și a cunoscutu de unde provine răul, demascându minciuna și vicleșugul de care se servescu aceștia, fără rușine, cum că aru fi avându ajutoru, la aceste perniciose scopuri alle loru, de la guvernul Russiei, după cum s'a publicată astă-dă în aușul tuturor prin înaltul împăratescu firmanu dată într'adinsu în acăstă privință.

„Prea puternica Imperație s'a încercată prin mijloace păcînice a năbuși acăsta culpabilă întreprindere, și sănta Biserică a lui Hristos, în priveghierea sa asupra tuturor connaționaliloru, a publicată, după datorie, cărți și le-a împărțită prin exarhi povătuindu pre toti cei rătaciți, în genere și în parte, celle de cuviință pentru măntuirea loru, invitându-vă, totu de uă dată la credincioasa supunere și ascultarea ce se cuvine raielei; ier' pe au-

torii și pe cei cari voru urma după povețele loru, supunându-i la blasfeme și anateme, ca pe nișce perturbatori declarați, cari au dorită versarea de sânge a atâtorei inocenți compatrioți.

„Assemenea scrisori se trimisă acum și în eparchia preșfinției tale și către iubitorii de Dumnezeu episcopiei ai vostrui, din care te vei informa mai de aproape. Scriindu-însă în deosebită acăsta către prea sfântia ta, te invităm să publici, în plină biserică, tuturor creștinilor celor de sub spiritualitatea pastoriă, înțellesul acestor bisericești scrisori ale noastre, silindu-te cu totu clerul a le arată rătăcirea intru carea ei se află, risipindu zădarnicile loru cugetări și incredințându-î, în fine, că, de voru sărui în acăstă disperată întreprindere; pregătescă peirea întregei loru națiuni, mai convingându-vă, către acăsta, că, de că nu-și voru îndrepta greșela cu uă desăvârșită căință sinceră, Biserică î va considera ca desbinați din totalitatea credinciosilor și lăpădați de densa ca căduți sub eternul anatemă.

„Prea sfântia ta, iubite frate, vei fi cu deosebită luare aminte, înțellegându că vei da cuvântul înaintea scaunului Marelui judecătoru, nemitarnicu, în acea strașnică zi a judecății, despre toti connaționalii de acolo, cum și despre toti cari voru suferi vre-unu rěu din partea acelor rătaciți. Din mâna ta se va cere sângele loru, de că nu vei preînțempina prin cuvântul și prin fapte îndrep-

tarea cuviințiosă, de că nu ți vei împlini datoriile de Arhiereu, înduplecându pe cei amagiți, priimindu și ertându pe cei pocaiți și deslegându-i de acelle jurăminte satanice; ier pe cei abătuți detestându-i și persecutându-i, conformându-te întru toate bisericei și prea puternicei noastre Impărății. Căci de că, ferescă Dumnezeu, te vei împotrivi și vei lucra contra celoru prescrise de Biserică, său prin cuvântu său prin faptă, său prin cugetu, din acelui momentu vei fi considerat ca căduțu din rangul Arhierescu, de sine-ți condamnatu și ca unu membru străinu alu bisericei lui Dumnezeu, supusu unei cateresiru (excomunicari) irrevocabile. De aceea, prea iubite frate, sileșce-te, cătu vei putea, a evita pericolul sufletescu, pentru că și această sinodicescă carte ce ți se trimite, s'a scrisu cu șiröe de lacrimi pe chiaru săntulu altaru: aşa de mare a fostu justa indignațione a Bisericei în contra perturbatorilor liniștii publice.

„Așteptam să ne bucurăm cu grabnice respunsuri din partea sfintiei vostre arătându-ne fericită realizare a celoru de mai susu coprinse, ca să te cununăm cu obșteșcile noastre bine-cuvîntări și rugaciuni; ier darul lui Dumnezeu fie cu prea sfintia ta.

„Alu Constantinopolei întru Hristos frate.“

*Grigorie cu mila lui Dumnedeu, Arhiepiscopu alu
Constantinopolei Noua-Roma si patriarhu ecumenicu.*

„Prea sântite Mitropolite prea cinstite și exarhă ală plaiurilor, întru spiritul săntă iubite frate și silliturgă, și D-vóstră, prea cinstiți boieră pămînteni și străini, locuitoră aî acestei țărri, onorabili neguțători și D-vóstră Starostă aî tuturoră bine-cuvîntateloră brasle și toți dreptă-credinciosiř creștină de veri-ee tréptă, iubiți filii duhovniceșci aî noștri, dară și pace voă de la Dumnezeu.

„Unu adevără mai luminată de cătă sôrele este, că recunoșința către bine-făcători este cea d'antîei bază a moralei, și că acella care priimesce unu bine și se arătă nerecunoscătoru, este celu mai reu d'între toți ómeniř.

„Acéstă răutate o vedemă combătută în multe părți alle st. Scripturi, și chiară de către ênsuși Domnulă nostru Isus-Hristos neertată, precum avemă exemplulă lui Iuda. Când ênsă nerecunoscința este însocită și de Duhulă făcătoru-de-rele și resvrătitoru în contra bine-făcătoarei nóstre prea puternice și nebiruite Impérătiř, atunci arătă și uă purtare contra lui Dumnezeu : pentru-că ăsă este că „nu este Impérătiř și stăpânire de cătă numai cea orânduită de la Dumnezeu;” și veri-care se împotrivesce acestei de Dumnezeu preste noi

orânduite puternice Impărății, acella se înpotri-
veșce voinței lui Dumnezeu. Aceste două esențiale
și temeinice détorii morale și religiose, le-aă călcată
cu uă nespusă semeție și îndrăsnelă, atâtă orân-
duitul Domnului ală Moldovei cum și Al. Ipsilante.
Toți connaționalii noștri cunoscă nenumăratele
mili căte au revărsată prea puternica Impărăția
noastră asupra acestui reu-cugetătoru Mihail: din
micu si neînsemnatu 'l-a înălțată la vrednicu și
la mărire; din nesciută și umilită 'l-a ridicată la
slavă și la cinste; 'l-a înbogațită, 'l-a îngrijită și
în cele din urmă 'l-a onorată cu strălucitul
scaună ală acesti Domnii, făcându'lă domnă pes-
te poporă. Ense elu, de fire, reu-cugetătoru fiindu,
s'a arătată ună monstru însuflețită de nerecunos-
ciță; și unindu-se cu pribégul Al. Ipsilante, a-
mânduoi rătăciți de minte și de uă potrivă tru-
fași ambițioși său mai bine vanitoși, au proclamată
libertatea nemului creștinescă și, cu glasulă acesta,
au atrasu pe mulți și din cei de aici, răspândindu
și propoveduindu, în mai multe locuri, ca să amă-
gescă și să tărască, în aceeași prăpastie de pierza-
nie, și pe alți mulți din connaționalii noștri. Si ca
să pótă încuragia óre-cum pe cei ce le ascultaă
povețele, întrebuițără și numele puterii Russesci,
propunându că și dănsa este unită cu cugetele și
cu mișcările loră, propunere cu totulă neadever-
rată, și nefundată; căci nu este de cătu uă născocire
a deșertelor cugetări alle loră. Spre do-

vadă că uă asemenea propunere nu numai că este moralicesce imposibilă dărâncă și ca unu blamă adusă puternicei Imperării Russesci, însoțită Exellenția sa ambasadorului acestei puteri a declarată aici formală că Imperiul Russescu n'are nici uă sciință despre acestu lucru, și că, din contra, osândesc și defaimă acesta urăciosă faptă. Cu nisice assemenea uneltiri violente, numiți au formată acesta primejdiosa scenă împreună și cu conlucrătorii loru amici său mai bine inamici ai libertății, îndemnându lumea la uă faptă urăciosă, nesocotită și condamnată de însuși Dumnezeu, spre a turbura repaosul și pacea conrațiloru noștri, credincioși supuși ai prea puternicei Imperării: de care pace ei se bucură sub umbra sa protectore, cu atâtea privilegi de libertate, cătu nu se mai bucură altu poporu supusă; precum , mai cu semă, și intr'alle religiei noastre, care s'a păzită și se păzește âncă până acum, nebântuită pentru a noastră suffletescă mantuire.

«In locu dăr' de iubitorii ai libertății, ei s'aū arătată vrăjmaș; în locu de iubitori ai nemului și ai religiei, ei s'aū arătată pismaș nemului și religiei loru, uneltindu vai! ca nisice ómeni fără temere de Dumnezeu și fără consciință, a întărēta prin disparatele loru fapte mănia bine-voitorei și puternice Imperării în contra supușiloru ei, frații ai nostri, și silindu-se a aduce peirea obștescă și catastrofă preste creștinismu.

„Nisce assemenea fapte, audindu-le atât noi și toti confrății d'inprejurul nostru, cum și toti membrii bine-credinciosului némű creștinescă de veră-ce tréptă, ne-am să simțită coprinșă de multă măhnire suffletescă; și, porniți din părintescă dragoste și bisericescă îngrijire, ne-am să grăbită a vă însufla celle de cuviință spre mantuire. Deci, seriindu-vă acesta, vă invităm și poruncim Arhieriei telle, ca și ensu-tă d'a dreptul și prin cei supuși tie Egumeni, Ieromonahi și părinți duhovnicești, să facă în de obște cunoscută încellăciunea numișilor voitoră-de-reu, și să întărescă pre cei de sub duhovnicescă ta pastorie, de ori-ce tréptă voră fi ei, la paza credinței loră de *Raielle* cum și la supunerea și ascultarea loră către această de la Dumnezeu orânduită preste noi prea puternică Impărătie, risipind prin vederate dovezi alle adevărului, uneltirile aceloră primejdioși ómeni și dovedindu-i de nisce zădarnici turburători ai obștei. Apoi, nică Arhieria ta, nică sufletescă-tă turmă să nu dați vre-uă ascultare la vorbele și la mișcările loră, ci, din potrivă, să-i urăti și să fugiți de dênsi, pentru că și Biserica și némulu-i are sub ură, grămadindu-asupra loră blâstemele celle mai osânditore. Biserica-i are despărțiti din întregimea sănătosă și neprihănita a creștinilor ca pre nisce mădulare putrede, ca pre nisce călcători a legilor Dumnezeesci și a poruncilor Sf. Apostol; ca pre nisce înfruntători ai sfântului Dar de recunoșință și de mulțumire către

făcătorii-de-bine; ca îndărătnici legilor sociale și morale; ca uneltitori neconsciințioși ai peirei nevinovațiloru frați ai nostri creștini, ei suntu blâstemați, afurisiți, neertați și uedeslegați după mórte și supuși vecinicului anathemă; pietrele, lomnele și fierulu să se topescă, ier' ei nici-uă dată. Aceste blâsteme aruncăm cu ochi încăți în lacrimi și plini de sufletescă amărăciune. — Si fiind că pe lângă alte s'a mai aflată cum că uneltitorii acestui satanicesc cugetă de rescăola aș făcută și uă înfrâtere între dênsii, legându-se și prin jurămîntu afle că acestă jurămîntu este unu jurămîntu amâgitoru și nelegiuită, ca și jurämîntul lui Erodă carele, spre a nu' și călca jurämîntul ce făcusse, tăia capul săntului Iónu Botezătorulu. Asemenea și uumiții, décă voru stăruî intru a-și păzi celle prin jurämîntu făgăduite acestei cete de rău-voitoră, care are de scopu peirea néunului întregu, este vederată cătu de primejdiósă și eondamnabilă este pornirea loru. Din contra, călcarea acestui jurämîntu, măntuindu némulu de spăimântătoarele primejdi ce-lă amenință, este uă faptă cu totul măntuitore și plăcută lui Dumnezeu. Pentru acăstă, prin darul săntului Duhu, Biserica desființeză și mimiceșce acestă jurämîntu, priimindu și ertându prin deslegare pe cei cari se voru pocăi și se voru întorce din rătăcirea loru, imbrătișându cu inimă curată supunere loru de *Raielle*. Apoi, îndreptându-ne cuvîntul și către Arhieria ta în parte, dicemă

că, déca nu vei urma povețelorū ce intru Duhulū sfântū îți scriemū bisericeșce prin acésta, déca nu vei depune, prin faptă, silință și stăruință pentru risipirea uneltirilorū, pentru înfrânarea abuzurilorū și a neorânduirelorū, pentru întorcerea cellorū rataciți, pentru urmărirea și răsbunarea directă și indirectă a cellorū cari voră stărui în cugetele de resvrătire. déca nu te vei uni în cugetū cu Biserica, și, într'unu cuvîntū, déca prin veri-ce chipū, te vei impotrivii puternicei Impărății, comunei noștre făcetore-de-bine, te avemū popritū de la veri celucrare Arhierescă și, prin darulū sfântuluī Duhū, cădutū din rangulū Arhieriei și seosu din sînulū cellorū sfinte, desbrăcatū de darulū Dumnezeescū și vinovatū focului vecinicū, ca pre unulū care ai aleșu și ai preferatū peirea némului nostru.

„Aşa dér', iubiți frați, deșteptați-vă, pentru Dumnezeu, și lucrați după cum Bisericesce vă indemnăm, căci noi asteptăm, câtă mai în grabă, fericită îndeplinire acestorū scrise, ca și darulū lui Dumnezeu și nemărginită lui milă să fie cu voi toti.

„1821 luna Martie.»

„S'a iscălitū soborniceșce pe prea Sf. Pristolă, de către smerenia nôstră și a prea fericirei selle și de toți sfintii Arhierei :

Ală Constantinopolei Grigorie. — Ală Tessaloniciului, Iosif. — Ală Ierusalimului, Policarpă. — Ală Târnovului, Iónikie. — Ală Kesariei, Iónikie. —

Alău Adrianopolei, Doroteiū.— Alău Eraclei, Meletie. — Alău Brussei, Meletie. — Alău Kizicului, Constantie. — Alău Didimotihului, Callinicū.— Alău Nico-mediei, Atanasie. — Alău Anghirei, Atanasie.— Alău Nikeei, Meletie.— Alău Nacsei, Grigorie.— Alău Halkidonei, Grigorie și Meletic. — Alău Sifnului, Callinicū. — Alău Derconului, Grigorie. — Alău Fanarului și Farsaleloru, Damackin, §. c. I.“

Notabilității din Bucureșci, cum să a mai disu, fugiseră în imperiul austriacū, ier' cei l'alți locuitori, amărîți pe de uă parte de semetia osteniloru carii turburați liniștea publică, ier pe de altă parte simțindu mustrați de conștiință, decă aru fi voită să ajute pe rebelii excomunicați de patriarhul, și blâstemați cu ură și persecutați, precâtă puteu, tóte întreprinderile loru.

CAPITOLUL V

Plecarea prințului Ispilante din Bucuresci la Târgoviște. — Fortificările lui la acestu orașu și alle lui Tudor la Mănăstirea Cotroceni. — Tudor continuație intellegerea sa cu Turci. — Poprarea Mitropolitului și a cătoru-va hoieră la Bel-Vedere. — Întellegerea lui Savva cu Turci. — Cauzele învrăjbirii dintre Savva și Tudor. — Desertarea omeniloru lui Tudor și ai lui Ispilante, și proiectele acestora spre înfrânarea desertorilor. — Însemnarea celor omorâți și a altora la Constantinopole în epoca aceea. — Noua recrutare și legi ostășesci alle lui Ispilante. — Ridicarea stăgului libertății în Bucuresci de către Tudor și Savva.

In urma publicării menționatei scrisori a contei lui Capo-d'Istria și a hotărârilorū împăratești de

la congresul ū din Laibah, cum și în urma circulărilorū patriarhului de la Constantinopole, prin-
țul A. Ipsilante, se simți coprinsū de celle mai
negre cugetări, vădendu-se persecutatū din tōte
părțile. Nedomirirea lui se mărea și mai multū,
vădendū, cu profundă nemulțumire, purtările o-
stașilorū săi contra bunei cuviințe și a onorei, nes-
supunerea și desertarea lorū. Din aceste cauze, în-
tristându-se din ce în ce mai multū și simțin-
du-se contrariatū în proiectele sălle, se decisese a
se retrage de la Colentina și a se duce la Tēr-
goviște, în județul Dâmbovița. Deci, plecându la
1 Aprilie și ajungându acolo, își aședă tabăra pen-
tru câtă-va timpū, cu scopul d'a se mai aduna
și alte detașamente de șoste care venéu în tōte
dillele de prin Bassarabia, Moldova și de prin
alte părți; și totu-uă-data de a mai recruta și din
România căți va putea să mai attragă în partidul său.
Astă-felă, luându sub stăpânirea sa, cu con-
simțimentul lui Tudor și ală Divanului, patru
județe de prin prejurū, și a nume: Dâmbovița,
Prahova, Muscelu și Săcuienii, orândui și prefecti
pe cari voi elă, prin mijlocul cărora aduna banii
contribuției precum și pe ai scutelnicilor boie-
resci¹⁾ pentru lefile trebuințiose ostașilorū săi.

1) Acestea erau un fel de beneficii care se acorda bo-
ierilor de către Domn, și potrivit cu rangul și cu cla-
sa fie căruia se da numărul scutelnicilor, de ală cărora

Din acéstă stare a lucrurilor, înțellegendū Ipsilante șovăirea și duplicitatea lui Tudor Vladimirescu (care continua d'a se înțellege în secretū cu Pașii de peste Dunăre pentru scopurile sălle); mai vădendū assemenea și împuçinarea armatei sălle, carea, împreună cu albanezii și cu toți voluntarii, abia se urca pônē la 12000 ómeni, și că aceştia, fiindū risipiti prin satele și orașele județelor susmenționate, se depărtau mai multă apucându spre munte, ca să pótă mai bine jafui pe băjenarii de pe drumul Transilvaniei; vădendū-le dicū. Tote acestea, nu întârđia d'a-și pierde frumósele illusioñi cе' și făcuse pentru maréta sa intreprindere, cum și a se incredința elu ênsuși că era uă intreprindere mai presusă de capacitatea sa. Tote aceste împrejurări contribuiră de a'lă face să fie eoprinsă de descuragiare și a nu mai crede în succesu. Dér totu-de-uă-data, naturala ambițiune a caracterului său îl obligă de a'și manține hotărîrea cu statornicie precum și de a lua precauñuni de asigurare contra veri-cărei intemplări neprevădute. Prin urmare, pe la jumëtatea lui Aprilie, pe de uă parte trimise pe printul G. Cantacuzino în Moldova, spre a lua sub comanda sa oștirea de acolo,

venită se bucuraă, dreptă lăfă, în totă cursul vieței. Ier după mórte, copiul loră lăuă, după dreptă, numai jumëtate din acelă beneficiu. Astă-dă au lipsită cu totulă

iér pe de alta orândui, în locu lui, de capă alu *Batalionulu sacru* pe Vasilie Caravia. După aceasta, fără să lăssa să trăeă timpă, adusse, din cele patru județe de sub stăpânirea sa, unu însemnatu numără de salahori, și începându să ridice vechile întăriri de prin prejurul Târgoviștei, destupă șanțurile care de sute de ani staă infundate, și se fortifica în orașu grămadindu, cu multă activitate, nu numai provisiuni pentru mai multă timpă, dăr și munițiunile necesare pentru vre-unu casu de asediu: neavându-ensă projectile de ajunsu luă plumbul de pe învelișul Mitropoliei din Târgoviște¹⁾ și turnă d'într'ensul glonțe.

Tote cāte făcea Ispilante la Târgoviște, Tudor le făcea în București, adică, și elu aduna cu forță, în tote ăillele, multime de oameni din orașu, săpa la șanțuri împrejurul Cotrocenilor, unde se aşezasse, ridicându-și retranșamente spre a pune 4 tunuri, pe care nu se scie de unde le avea. Afară de aceste, mai făcea și bombe pentru tunuri, precum și sulite pentru panduri cei fără arme; și adunându totu felul de provisiori mai cu semă pesmeti și pastramă, se fortifica acolo ca cum aru fi prevădendu și densul vre-uă înconjurare în-

1) Orașul acesta era în vechime capitala României și scaunul Domnescu, având uă pozițiu tare și uă fortărea. Astă-dī este unu simplu orășelu mai multă în ruine.

delungată. Totușii pentru acestu scopu cerea, cu multă urgență, și priimea de la vîstierul țărării, bani și contribuțiunilor impuse, cum și pe acellea pe care mănăstirile și corporațiunile se legaseră prin înscrisu și respunde directu către Tudor, âncă de la prima lui sosire în Bucuresci. Panduri, din partea lor, ocolindu prin orașu ca nisce adevărați bandiți, nu crucea nici fină, nici ordă, nici păseri nici nimicu, jăfuindu intr'unu cuvenită și pustiindu-tote curțile pe unde intrau.

Din partea sa Tudor, urmându-și correspodința cu Pașii de la Brăila, Silistra, Giurgiu și Vidin, și incredința că elu nu este rebellu contra împărătiei, ci credinciosu supusu alu ei; și că, numai pentru drepturile poporului, elu fu nevoită să întreprindă această mișcare. Dreptu aceea și astepta cu nerăbdare și cu speranță a vedea pe unu trimisu din partea împărătiei, care să cerceteze cu de amănuntul töte abuzurile și töte nedreptățile căte s'a făcutu poporului, și să restabilescă, pentru totu-dé-nna, buna ordină și stăpânirea țărării cu legi drepte. Către acestea și mai ruga d'a nu face, pone atunci, nici uă mișcare de ostilitate în părțile Dunărene alle României. spre a nu se întembla din acesta și alte pagube nenorocitelor raielle. Ier' spre incredințarea supunerii selle, mai trimise și altă plângere din partea țărării, conformă cellei precedinte, lăsându-le totu-uă-data și omeni dreptu otagiu (zălog) din partea sa. D'intre

aceştia era și unulă anume Borănescu, care fu mai în urmă reținută, pentru mai multă timpă, ca prisonieră de către Pașa din Silistra. Assemenea și Turcii, încredințându-se căre-și cum, trimisă adeseori și ei din parte-le, către Tudor și către Divană, Turci travestiți¹⁾ pe cari, după ce își primeau cu multă politeță și afabilitate, și înapoiua ierăși fără cea mai mică supărare.

Tudoră, nutrindu-âncă de la începută dorință dă ocupa și Mitropolia din București, nu înceta de a da lui Savva, în toate dilele, differite motive care întrețineau și întăreau ura dintre domeniile.

Mitropolitul, prevădând că aceasta avea să ajungă, în cele de pe urmă, și la arme și că, prin urmare, se va primejdui și orașului, pe de la parte înduplecă prin cuvinte pe Savva dă părăsi ocuparea Mitropoliei, ier pe de alta rugă pe Tudor și acorda voia să plece din București împreună cu Episcopul de Buzău și cu alții să se boieri nobili și închiși și ei acolo, și anume: Marele spătaru Grigorie Bălăneu, cu cei doi gineri ai săi N. Văcărescu și C. Herăscu, Marele Vistieru Filipescu, Marele Vornicu G. Slătinenu și Marele Vornicu A. Nenciulescu, caru se temeau că nu cumva

1). Acești trimiși erau mai multă pentru a spiona, ier nu din sinceritate, precum se prefăceau în con vorbirile lor cu Tudor.

să vie Turciș fără veste (cum se şoptea că să grămadescu pe la cetățu spre a năvăli asupra rebelilor din terra), și să li se primejduiască viața.

De uă-cam-data Tudor se păru că consimți la drépta loru rugăciune, și dându-le voia de plecare și și însoți pone la uă distanță ore-care, cu uă numerosă escortă de panduri. Dérū îndată ce aceştia se depărtară de București, ¹⁾ Tudor, călcându-și făgăduința dată, pe de uă parte trimise la Mitropolie pe Hagi Prodan cu vre-o 300 de sârbî și panduri, și găsindu-o evacuată de Savva și de omenii lui o ocupara; ier pe de alta expediă după Mitropolitul și numiții boieri, alți ostași cari cu forță l obligară atâtă pe elu câtă și pe cei-l'alți ²⁾ d'a se intorce înapoi. După acesta și dusse, din ordinul său, la Belvedere, lângă Cotroceni, proprietate a Marelui logofetă Constantin Golescu, unde

1). Pe Episcopul de Argeșu, Ilarion, îl oprise Tudor la începută pe lângă dênsulă, avându-lă de secretară, ca pe unu bărbată literată, și de la care, mai târziu, și noi amă aflată nu puçine din faptele necunoscute ale lui Tudor.

2). Afară de spătaru Gr. Bălenu en ginerii săi : căci elu arătându decorația Russescă ce purta la peptă, dise lui Tudor că merge spre Tîrgoviște la Ipsilante; asemenea și unul din ginerii săi, care se afla în serviciul lui Ipsilante, purtându chiaru și uniforma *Batallionulu sacru*; și astă-felu fură liberă de a'și urma nesupărată callea înainte.

fură reținuți fără mai avea libertatea dă ești de acolo.

Prin urmare și toti cei-l'altri boieri rămași în București pentru serviciul public, adunându-se în toate șillele acolo căutați, ca într-un Divanu, și câteva prințini după ordini lui Tudor.

După ce H. Prodan intră și ocupă Mitropolia, Tudor totu nu se mulțumi numai cu atât, ci introducându prin stratagemă panduri și la mănăstirea Mihai-Vodă, sili pe omenei lui Savva, cari păzeau acolo pentru a evita veri-ce versare de sânge, dă se retrage fără sgomotu. Mai remăseseră însă sub stăpânirea lui Savva încă două mănăstiri, Radu-Vodă și Antimu, pe care Tudor persista multu a le ocupa totu elu.

Savva, de și nu se simția atât de slabu, încât să nu pote respinge pretențiunile lui Tudor, prevădându însă pericolul de care era amenințat orașul la unu casu de conflictu provenit din această causă, consimți a se retrage și din șissele două Mănăstiri. După ce der elu își ridică ostași și de ocolo, ocupă Tudor cu ai sei și aceste pozițiuni și, fără a pierde timpu, introduce în cea d'antelui unu număr de cățăi panduri putu să dispună; ier în cea-l-altă aședă pe C. Mataragi-Başa, cu 70 de albanezi și 100 de panduri. În urmă aședându sentinete, le ordonă să corespundă unii cu alții în modulul întrebunțat prin cetăți, strigându-totă năptea cuvențulu russescu „slușai” (ascultați).

Prin tóte aceste fapte Tudor aréta nu că se temea de vre-uá năvălire a Turcilorú, căci elú scia bine că la uă asemenea întemplieră nu era în stare d'a li se îpotrivi din disele mănăstiri singurú numai cu panduri; ci le făcea acestea mai multu temêndu-se de Savva, care și elú incepuse a corespunde în secretu cu Turciú, după cum se informasse Tudor din sigure sorginți¹⁾ și pe care 'lú bănuia ânteiú, ca nu cum-va, înainte de a ,sosi Turciú, să-'lú attace fără veste prin vre-uă strategemă séu să se unescă, după venirea lorú, cu dênsii și să-i nimicescă tóte planurile, primejduindu-și și viața; alú duoilea, socotea cum că atâtú prin ocuparea diselorú mănăstiri cătu și prin alle celorú alte poziunii ce ținea elú, va putea să slabescă cu încetă pe Savva și să-și împlinescă, după aceea, tóte scopurile sălle în privința avuțiilorú mișcătore ce se depusseseră în mânăstiri spre asigurare, atâtú de către boieri cătu și de neguțători.

1). Secretarulă agenției Austriace din București. Udritzki, care fusese mai 'nainte secretară și la Ambasada de la Constantinopole, înamică neîmpăcată ală treștinilor (fiindă de origină Israélită) și mai cu séma ală Grecilor, omă cruntă și cu o figură respingetore. pornită numai din răutate, se silea de mai multă timpă prin felurite intrigă și indemnări dilnice, cum să desbine și pe Savva și pe Tudor din spiritulă Eterie și să 'l unescă în secretă cu Turciú. Totă elă uneltă în urmă și jalnica ucidere a lui Savva de către Turci precum se va vedea mai la valle.

(Nota Autorului)

Savva ensă, după predarea țiseloră mănăstirii, înțellegându-tot e proiectele lui Tudor, începu să fi din ce în ce mai atențios să către denisul. Deci, avându-să sub comanda să ca la 800 de albanezi aleși și peste 1000 de bulgari-tabaci din București, dette din nouă ordină în tot orașul, ca toți cetățenii să fie gata cu armele în mâna pentru orice întemplieră. Ier în mănăstirile Sf. Gheorghe-Nouă și Serbanu-Vodă, la care își avea ochii atințiați Tudor cu asemenea, pentru că acolo se depuseaseră, ca într-un azil sacru, cele mai multe și mai prețioase obiecte, acolo, dică, nu numai că popri întrarea pandurilor, deoarece lăua cu multă seriositate măsurile cele mai riguroase pentru a le păzi pe din întru și pe din afară, cu uă neadormită și înțeleaptă.

Acăstă stare de completă anarhie, cu dreptu cuvenită punea pe toți omenei serioși în mare neliniște și îl facea să nu mai credea în succesul acestei întreprinderi; ier pe ostașii cei cu uă judecată sănătosă și mărhnea forțe multă întârdierea și inacțiunea capilor oșteni din ambele tabere: astă-fel că, vădându-pe de uă parte că Tudor se ocupa cu facerea de sănături la Cotroceni, ier pe de alta, că Ipsilante rescolea vechile sănături din prejurul Tîrgoveștei, muncindu-atâtă lume și sleindu-terea cu așa mari cheltuieli pentru nisice întreprinderi atâtă de zădarnice, sentimentul patriotic și entuziasmul tuturor se schimbă de uă dată într'uă

neincredere nemărginită; pentru că toti bănuiau, și nu fără cuvîntu, ca toate cele făgăduite de la începutu de către capi rescolei aveau să se întorcă în contra. Nu mai puçinu turbură spiritele ómenilor, mai cu osebire pe a lui Sava și Tudorù, orânduirile capilorù armatei de către Ipsilante, carele, în locu d'a se servi cu vîzul patriotu G. Olimbie și chiaru și cu Savva, carii cunoscéu mai bine decât uori-care altu poziunile și spiritul locuitorilor, elu, din contra, orândui capu alu artilleriei și alu *Batallionului sacru* pe Caravia, ier pe Duca alu voluntarilor Albanez. Acestea și alte assemenea vîdendu bărbătii cei mai serioși, și presimtindu catastrofe începură a se retrage; și celu d'antéi fu protomedicul lui Ipsilante Epaminonda, care plecă din Tîrgoviște în Transilvania, împreună cu alți cărti-va comercia ați înrolați în *Batallionu Sacru*. Acăstă urmare a loru produse nu puçină turburare în știre. După aceştia și alți mulți din ómenii pacinici carii, mișcați numai de unu nobilu sentimentu pentru liberarea patriei loru subjugate, își cheltuissera totă avereia spre a merge după Ipsilante, cunoscendu acum amăgirea intru care se aflau, pândeu când să gasescă ocasiune favorabilă spre a se depărtă. Caci, pe când la începutu Ipsilante promitea în proclamațiunile selle că va trece Dunărea spre a se incorpora cu știrile cari-lu aștepta sub arme în provinciile de peste Dunăre, Serbia și Bulgaria, și a năvali apoi împreună cu

densișii în Tracia, Macedonia și Grecia, pentru re-alisarea grandioselor proiecte ale acestei revoluționi, ei îlă vădură, din contra, perdeându-și temporul la Tergoviște și ocupându-se cu lucrări de apărare: ier pe unii din căpitanii lui, spre exemplu pe Duca, Caravia și alții bărbați de arme, în cari sta totă speranța de isbândă acestei întreprinderi, îi văduri jăfuindu poporul fără sfială și sfâsiindu nenorocita terra Românescă. Pe de altă parte ier, pre Tudor și Savva î vedea desbinăți între densișii și detașați din întregul corp al oștenilor și totușă-data în intellegeri secrete cu Turcii, fie-care în parte. Nemulțumirea creșcea și între panduri lui Tudor cări vădendu că speranțele ce el hrăneau nu se realizau și că Tudor, sosindu la București, nu le permitea să jăfuiască casele boierilor, nici returna clasa boierescă spre a-i pune pe densișii în locul lor la cărma terrei, nici împarte între densișii proprietatile boieresci, ci că el, din contra, adunându toți banii din terra, se ocupă cu fortificarea mănăstirii Cotroceni spre a putea să resistă la ori ce atacă, considerău acestă purtare a lui Tudor că uă pierdere de timp pentru densișii, cu atât multă că nu primău nici lefuri și erau muritori de fome, din cauza împușinării porțiilor (tainu) reglementare s. c. I.

Turci de la Vidinu, începusseră deja a face adesea incursiuni și incălcări pe la marginile județelor de peste Oltu, și a amenința pe locuitorii

loru cu ucideri. Prin urmare, nici Panduri nu întârziară de a deserta mai în tōte dillele și a se întorce în cete numerose pe la căminurile loru: dēr' va și amaru de satele pe unde trecēu ei la întorcerea loru!

In adevărū, necurmatele jafuri și rellele neaudite ce aū sufferită pe atunci nenorociții locuitori a țerrei Românesci, semenaū cu unu cataclismu destructoru cădutu asupra loru, din urgia cerescă; căci assemenea nenorociru și persecuționi nu se mai vădușseră pe pămēntul țerrei Românesci din dillele Domniei lui Mihnea Vodă alu III-lea; și celu d'antēi exemplu alu atatoru neaudite relle, ilu dedeseră Panduri și Bulgaro-Serbi de sub Tudorū cu verba *Za-vera* (pentru lege¹⁾), ier sfērșitul se ambitionară a-lu complecta cu uă neaudita ferocitate, Arnăuții strigându. „*Să trăiască libertatea.*

Desertarea *volintiriloru* înarmați, crescendu din di în di într'unu modu spăimāntatoru, turbură pe cei doi capi ai loru astu-felu că ei incepură a se gāndi seriosu cum să găsescă vre-unu mișlocu d'a o infrâna; dēr confusiunea de spiritu în care se găseu și amortirea întru care ajunseseră, și poprēu de

1). Cuvēntul acesta a lăssată epoca în totă Moldo-Romania, pōnē în dillele de acum, și se obicinuiesce a se dice în genere de omēni în con vorbrile loru «*din vremea zaveriei*» adică, de la revoluția din 1821; ier rebelliloru se dicea; *Zaverit*.

la oră ce măsură energetică. Cu toate astea, spre a mai curma desertarea continuă a pandurilor, de uă cam dată se serviră de unu midlocu espeditif: se gândiră a respândi în toate dilele nuvelle falșe inventate, cu diferență că Ipsiante le modifica la Târgoviște, pe când Tudorū le primea gata și le respăndeau în București, spre a mai învia speranțele poporului și a mai distra pe oșteni din gândurile lor de desertare. — Aceste nuvelle erau concepute astă-felü: „Că în scurtă timpă are să sosescă multime de oștire russescă, cu numerosă artillerie și Cazaci (pe cari uneori îi punea în Iași, alte ori la Bărlad și alte ori la Galați, și c. d.).

„Că totă Grecia și Rumelia este revoltată, că creștinii facă pretutindeni celle mai grozave băruințe contra Turcilor.

„Că Constantinopolu este înconjurată pe apă și pe uscată de Greci, cari au și ocupată parte numita „Galata“, Arsenalul (Top-hana), și că în cutare și are să și cađă în mainile lor.

„Că prințul C. Cantacuzino, plecându spre Focșani cu câteva sute de pedestri din *Batalionul sacru*, s'a respândită veste că îndată după sosirea lui la Galatz s'a făcută mare măcelu în contra Turcilor.

„Că revoltându-se și Bulgaria, a năvălită unu corp de dece miș Bulgari și au luată Siștovul și toate șalupele turcilor, ce se aflau acolo spre paza, și că pentru această înveselitore nuvellă, Ipsi-

lante a dată unu mare banchetă și că s'a illuminată totu orașul Tîrgoviștea."

Nisice asemenea și alte multe invențiuni, cu totul neprobabile, se uneltează în toate dilele, pe care nu numai prin graiul le comunică, dăr' anca și prin scrisul publicaŭ parte din elle, cu scopul ca pe de na parte să mai încuragieze pe ostașii nemulțumiți, ier' pe de alta ca să întârête poporul la uă revoluțione generală, precum se vede și din proclamaționea de mai la valle, care conținea și și câteva adevăruri, spre exemplu : revoltarea Peloponesulu, spândurarea patriarhului Grigorie la Constantinopolu, s.c.l.

TABĂRA GENERALĂ DE LA TÎRGOVİŞTE

5 Maiu 1821.

„Scirile sosite de la Viena și Constantinopolu prin posta austriacă de la Orșova se accordă informându-ne că Moreea (Peloponesulu) s'a luată deja în stăpânire de către creștini; trei cetăți au fost ocupate și alte patru suntă incongiurate, care și acellea, în scurtă timpă, se voră predă, din cauza lipsei de provisiuni. La Melenicu s'a sculată cu micuță cu mare în contra Turciloru, și la uă luptă, care avu locu între turci și creștini, toți turci fură uciși împreună cu beiul lor. Totu asemenea s'a întemplată și la Cazangicu și în alte părți din Bulgaria.

„După uă luptă crâncenă, creștini de sub Ali-

paşa, aŭ luatū în stăpênirea lorū tōte avuțiele lui.

— Serbia este assemenea gata, dér âncă nu s'a făcutū věrsare de sânge. — In Algeria și Tunis, s'a pregătitū flota turcescă în contra creștinilor, dér drépta resplată a lui Dumnedeoū aŭ prăpăditū pe vrăjmașu, căci nică n'apucase a se mișca din locu, și într'uă clipă fu afundată în mare de uă vijeliă, fără ca să pótă scăpa nică unulă măcar' din ómenii ei. — Navele nóstre s'aú pregătitū assemenea și se află aşa de bine aşedate, în câtū potu sosi la timpū, în ori-ce locu spre a da ajutorulă necesařiu.

« Insciințându-vě despre tōte acestea nu mě inđoiescă că toții connaționali și toții doritori de binele patriei lorū, mai cu sémă armata Ellenică care este dominată de dorința d'a-și věrsa sângele pentru liberarea patriei, va glorifica cu bucurie Provedința, carea protege némulă creștinescă.

« Dér acéstă bucuria ce cu toții simțimū acum, se va amesteca cu măhnire și întristare, când vomă află că věrsătorulă de sângele creștinescă, pornindu-se cu turbare în contra celloră mai sacre 'și-a întinsu măna ucidetore și asupra bisericiei creștine: elu 'și-a 'muiatū paloșulă în sângele servitorilor altarului și le-aū datu uă mórte durerosă și inflamantă, spândurându, în ziua de Pasce, pe patri-

arhul ū ecumenic ū Grigorie cu toții¹⁾ Arhierei și cu alți mulți notabili greci.

Cine să nu se cutremure la uă faptă atâtă de neleguită, atâtă de ferosă și atâtă de barbară? Care inimă pote fi aşa de tare ca să nu verse lacrimi la săvârșirea unoră crime atâtă de înfricoșătoare? În destul ū se dovedește setea de sânge creștinesc ū a acestor ū frene neîmblânzite. Cine dă din noi mai pote spera de acum înainte securitatea vieței și a averii și a selle? Seu cine mai pote fi la îndoială că nu voră avea același sfîrșit și cei ce au mai remasă sub jugul barbarilor tirani, cari socotesc ū ca uă crima de a lăssa să trăiescă în liniste creștinii nevinovați?

«Ferică de sufletele vostre cuvișiloră părinți! Permiteti-ne să văsămă lacrimele ce datorim bine-facerilor și virtuțiloră vostre, ca unii ce ati fostă în suferință succesori ai Măntuitorului pe pămîntă. Acești fi ai vostră, cari formează astăzi poporul creștin și turma bisericei, ceră din totușuștul rugăciunile și bine-cuvîntările vostre pă-

1) Insemnarea celoră cari au suferită atunci, fu trimisă lui Beizadea Nicolae A. Sutză, în Brașov, de către un amic al său care se refugiasse din Constantinopole la Odessa, și pe care lăudă și noi de la un alt amic, nălipsimă dă o trece, spre sciință publicului, precum se vede la finele acestei opere, cu dată din 13 Iulie, 1821.

rinteșcă, din nevăduțele coruri unde voi vă aflați acum !

„ Pentru acésta , frațiloră creștini , Biserica reclamă răsplata săngelui părințiloră noștri spirituali , și cu profundă suspință tânguindu-și văduvia , invită pe fișe să se în contra tiranilor , promițându să le întărescă brațulă pentru assigurarea loră prin ajutorulă lui Dumnezeu .

„ Să mergemă dără măntine cu adevărată zelă creștinescă și cu amoră de patrie , și să năvălimă asupra cumplitiloră vrăjmașii ai creștinătății și renegații ai drepturilor omului și ai justiției .

„ Să allergămă dără cu credință în inimă și cu spada în mâna pe câmpurile de bătaie , spre a ne uni cu frații noștri , cari așteptăm cu nerăbdare prezența noastră ca să salvămă cu totii patria și religia .

„ Mișelosele horde alle barbariloră , nu voră putea să înfrunte semnulă sfintei cruci la năvălirea loră asupra noastră . Să îngrozimă dără și să înfricoșămă pe vrăjmașii creștiniloră , animându-ne de uă bărbătie înțelăptă .

„ Avemă totuști dreptulă să așteptămă acésta de la puterile ce avemă deja organizate și de la acellea pe care cu ajutorulă a Totuș-putintelui Dumnezeu sperămă să mai organizămă .

„ Pe lângă acestea și curierulă sosită de la Iași ne-a comunicat că a întempiată peste uă miiă de ai nostri , ier la Galați peste trei mii cu 21 de

tunuri, și că se prepara și altă numerosă óste; că Turcii făcuți prisonieri în Iași au fost trimiși în Russia, și că guvernul Moldovei, s'a regulat deja și își urmăza l ucrările cu totă buna orânduială¹⁾.

„Pentru acestea dér, fraților, să nu mai întâr-
diăm, ci să allergăm cu credință a ne împlini
sacra nóstă datorie de ostaș, combătându pe ne-
împăcații vrăjmași ai umanității, ca să dobândim
nevestejitele cununi alle fericirii eterne și a glo-
riei lumesti!“

„... „Al. Ipsilante.“

După comunicarea acestui ordin de dí, Ipsilante credu că scrisele lui vor face impressiune în spiritul poporului, pentru care și spădea în data (în 7 Mai) din Târgoviște la Bucurescí pe Caravia, ca să înroleze voluntari cu plată spre a și împlini și așa mai mari falangele (batallionele), care începuseră a se descuragia din cauza desertărilor precedente; dér abia se înrolară vre-uă două

1) Aceste din urmă sciri erau cu totul neadevărate; pentru că Turci din cetatea Brăilei, în același timp, pe la începutul lui Mai, năvăliseră pe teritoriul Moldovei, pentru a urmări pe rebelli. Si pe când Ipsilante trebuia să comunice acéastă scire, care aru fi contribuit mult pentru a stimula acțiunea într'uă aşa critică situațiune, elu din contra, indemnătă de considerațiuni strategice a tăcut-o temenindu-se de a nu descuragia pe ostașii sei.

sute de ómeni, și aceştia nisce slugi de brutări și alți, d'între cari și 25 țigani, pe cari, scoțându-i din Bucuresci cu muzică¹⁾, i dusseră la Tîrgoviște. În acelaș timp trimisul lui Ipsiante, Caravia, lipi pe ziduri și prin cafenellele din Bucuresci, următoarele legi ostașesci tipărite :

LEGI OSTAȘESCI

1. Veri-care ostașu, officieru său soldatu, trebuie a se supune în totu-dé-una și fără nicu uă împotrivire superiorului său, purtându-se cu respectu și executându ordinii lui cu promptitudine și esacitate. Călcătorul acestei legi, va fi considerat ca inamicu alu patriei, și va fi pedepsit cu mórte.
2. Acela care va deserta de la postul său, se va pedepsi cu mórte infamantă.
3. Acela care și va părăsi drapelul și regimenterul său, ântei se va degrada în fața armatei, ca nedemn onorei de a servi patriei. După aceea se va denunță către totu poporul ca unu omu defaimat, fără a și mai putea redobândi drepturile de onore, afară numai décă aru face niscare-va servicii și isbânde mari în folosul patriei. Iér déca va deserta la inamicu și se va prinde cu armele în

1) Aceste instrumenete de muzică le offerisse lui Ipsiante, Logof. Dinicu Golescu, care era coprinsu de mare entusiasm.

mână contra patriei sălle, atunci se va desonora pentru totu-dé-una, se va afurisi și se va spândura; corpul lui nu va merita de a fi immormântat, remanendu numele lui blasfematu și detestat de generațiunile urtore.

4. Acela care va fura, să se defaime în publicu și să înapoieze lucrul furat.

5. Acela care 'și va perde séu își va vinde armele, să fie obligat u a merge fără arme în contra inamicului, și până când nu va dobândi prin vitezia sa alte arme, să remână desarmat și ca unu servitoru alu armatei.

6. Acela care va omori pe camaradul său, ori pe vre-unul din connacționalii săi, său pe ori-care altul, afară de inamicul armat, să fie pedepsit cu mórte.

7. Acela care se va dovedi în intellegeri cu inamicul în contra țărăi, să se pedepsescă conform art. 3.

8. Veri-ce conspirațiune secretă său vădită său veri-ce revoltă în contra superiorilor, dovedinduse, să se pedepsescă cu mórte.

9. Turburările, certurile și gâlcevurile d'entre ostași, voru fi pedepsite cu asprime; căci, fiindu toți tovarăși, trebuie să fie și amici spre a se ajuta împreună la veri-ce nevoiă.

10. Beția fiindu uă causă a tutulor rellelor, se va pedepsi cu multă severitate.

11. Ostașulu care va lipsi unu minută măcar,

fără voia superiorului său, va fi pedepsită cu severitate

12. Fie-care capu este responsabilă pentru subalternii lui, și se pedepsesc pentru abaterile loră.

13. Capul veri-cărui regimentă este datorul a avea totu-dé-una în complectă numărul ostașilor, de sub comanda sa; ier cândă vre unul dîntr-énșii se va omori, său se va perde, său se va bolnavi, să se anunțe prin raportul dilnică către superior; la casă énsă de a lipsi acela superior, să se pedepsescă perdendu-și postul și să se degradeze ieràși în simplu soldat.

14. Acela énsă care va da mărturie său raportă mincinosu, după ce și va lua pedepsa cuvenită, se va degrada.

JURAMÉNTU

Eu către . . . din distr. . . orașulu . . .
 . . . de ani . . . dorindă de bună voia mea
 amă consacra viața în serviciul patriei melle,
 m'amă rugată comandanțului . . . a mă priimă
 ca oștenă ală patriei și a mă prenumără în regi-
 mentul său; și găsindu-mă vrednică de acăstă onoare,
 mi-a dată să citescă legile ostașesci, pe care
 citindu-le eu, mi le-a recitită și elu énsuși, expli-
 cându-mă cu exactitate din cuvântu în cuvântu, ca
 înțellegendu-le eu bine, să nu mă mai indoiescă că-
 tu-și de puțină de coprinderea loră.

Ierà eu citindă și ascultândă cu totă atențiu-

nea aceste legi sacre, le-am ū reperitū și le-am ū în-
tiparitū adîncū în inima mea cu neperitōrele litere
alle sacrului amorū și a respectului către patria
mea. — Apoi, examinându' mi mai ântîi inima,
am ū găsitū intr'ënsa destulū patriotismū, destulă
bărbătie și răbdare spre a remânea neschimbatū în
dorința mea. Dreptu care acésta și juru înaintea a
Totu-putintelui Dumnezeu și pe săntul Evange-
liu, care ne învață tóte celle bune și veritatea eter-
nă, în presința preotului și a superiorului meu (cu-
tare), că voi servî patriei melle cu tótă drago-
stea, credința și cu ori-ce pericolu alu vieții melle,
pe care o consacru tótă pentru liberarea, apărarea
și binele patriei melle. Mă voi supune fără nici
uă împotrivire său cercetare ordinilor comandan-
țiilor și superiorilor mei; voi înfrunta veri-ce
pericolu și trude, veri-ce neajunsuri și ostenele cu
răbdare și fără nici uă tânguire. Ier abătêndu-mă
întru ceva contra legilor, a superiorilor și a da-
toriei melle, să fiu condamnată și pedepsită con-
formu legilor.

(Estrasu din condica națională).

Semnată : „Alexandru Ipsilante.”

Tudor ieràși din partea sa, voindu a înfrâna
multă aplecare a ómenilor săi la desertare și a
mai încuragia pe ostașii ce-i mai rămăseseră, cum
și a mai recruta căți ómeni va mai putea găsi elu
în București, credu de cuviință a chiama în diua

de 8 Maiu la Mănăstirea Cotroceni (unde și avea tabăra) pe Mitropolitul¹⁾ care se afla internat la Belvedere, invitându-l să slujescă. După săntă leiturghie, făcându-sfeștanie, ridică în salve de tunuri și stégul libertății, pe care, pentru scopurile selle, nu lăridicasse încă pônă atunci.

Acestu stégă era de mătase albastră și avea pe dênsul zugrăvită pe prea St. Treime, și în laturi pe marii mucenici Gheorghe și Dimitrie, iér de desubtul lor, scrisu cu littere poleite : „*Să trăiască libertatea*“. Totu asemenea urmă în aparință și căminarul Savva, în aceeași zi după prânz : și ca să amágescă și pe Tudor și pe Ipsilonante, elu ridică stégul alb cu restignirea lui Hristosu, fără nică un fel de inscripțiune.

După tōte semnele, intențiunile fie-cărui erau aprópe d'a se da pe față și a se traduce în fapte, care erau destinate a pregăti și a produce catastrofa generală.

1). Savva, cu câte-va ăille înainte, voindu să libereze de la Bel-Vedere pe Mitropolitul și pe alți ce se aflau acolo sub pază, năvăli cu vr-o 300 călăreti, spre a-i lua cu forță ; dăr' sentinelele de panduri aici lui Tudor, îlă popriră d'a intra, închiidându porțile : și spre a nu se întembla vre-o vîrsare de sânge, primejduindu-se și en-u-și Mitropolitul cu cei de pe lângă dênsul, se întórseră fără nică un rezultat.

CAPITOLULU VI.

Illusiuni și ciudate conjecturi alle lui Tudor și Ipsilante. — Sciri neașteptate în București de intrarea Turcilor pe pământul țerrei Românescă. — Fapte parțiale alle Turcilor în Galați. — Ordinul alii înaltei Poarte pentru pornirea Turcilor. — Împăcare fățarnică între Tudor și Savva. — Apropierea Turcilor de București. — Tudor și Savva fugă cu totă ossea loră din București. — Sosirea, primirea și câteva fapte alle Turcilor în București.

Intr'adefără, vederile ambițiose ale acestor duoi capi ai revoluțiunii, mai cu seamă alle lui Tudor, inspirau fie căruia omu cu bună simță mai multă neliniște de cătă credință loră în privința îsbândeirintelor loră. El, până a nu concepe încă bine vre-uă idee său proiectă de acțiune, adeseori mai presus de puterile loră, considerau îsbânda ca assigurată de mai înainte. S. ex. pe lângă multe alte illusiuni, Tudor ajunsese până a și allege de candidat, pentru tronul Bulgariei, pre unu Alexandru, de origină bulgară, omu de puțină însemnatate său, mai bine dicendu, uă complectă nulitate, fără niciodată altă merită de cătă acela că era de susu până josu îmbrăcată în haine de firu, și că conlocuia mai totu-d'a-una cu Hagi-Prodan; și pe care, deificându-lu Bulgarii din armată, îl supra-numeau *Bulgarski Cral*, adică, Rege alii Bulgarilor, sperându totu-uă-data și grabnica lui instalare pe tronul Bulgariei. Totu nisice asemenea cause făceau pe susu numiții duoi capi ai revoluțiunii a ridica fortificările împrejurului Mönăș-

tirei de la Cotroceni și orașului Târgoviștea. Caci, pe de uă parte Tudor spera că, de se va manține pacea d'intre Pórta și Rusia și nu voru călca Turci și pe pămîntul Românescu, conform tractatelor, se va trămite negreșită de la Constantinopolu omul să impărătescă cerută de dênsul prin anaforao a țărrei „*Arz-Mahzar*”, pentru cercetarea abuzurilor săvîrșite de Domn și de căpetenii,¹⁾ și atunci elu, ca unul care fu primul autor al acestui bine obștescă, se va aședa, prin cererea poporului, pe tronul Terrei; iér déca, din contra, Turci ar fi năvălită în țerră, călcându tractatele și, prin urmare, stricîndu pacea, atunci negreșită urma că să vie oştirile rusești, și, îndată cu sosirea lor, ridicându și elu totu poporul, să profite de ocazie spre a se pune în capul glotelor. Si nu este îndoială că astă-felu erau illusiunile și planurile lui: Caci, după ce că în mai multe ocazii își esprimasse către unii din intimii săi acces-

1). Inalta Pórtă Ottomană, care proclamase de Domnul său țărrii Românești pe Scarlatu Callimahu, spera că prin acesta se va potoli ore-cum rescóla de care era băntuită țerra și prin urmare, n'a datu nică uă ascultare la cererile lui Tudor, de a trimite, adică, cercetătoru anume din partea sa precum nică oştirile în contra rebelilor, ca nu cumva că acesta să dea pricina Russiei de a se amesteca în acestă certă, pînă când priimi consimtimentul ei d'a se servi cu putere armată contra perturbatorilor liniștei comune.

(Nota Autorului).

te ambițiose speranțe alle sălle, apoi acesta se mai dovedi încă și prin atitudinea sa și prin postavul albă pe care lăpușese în vîrful căciulei sălle, și care pe atunci era semnul Domnesc. Ipsilante ier din parte-i presupunea că, de se va face vre-uă invasiune din partea Turcilor în Moldo-România, negreșită urma să se turbure pacea între cele două puteri, Russia și Turcia, speranță pe care a conservat-o până la ultimul moment, și că atunci elă, aflându-se întărâtă, ară putea să se impotrivescă pentru câteva dille contra Turcilor, până să sosescă oştirile rusesci. Ier decă, la casă contrariu, nu se va întembla astă-felă, elă credea că Turcii, sub nici unu pretext nu s-ară fi lăsată de uă invasiune în aceste provincii, și că atunci elă, urmându și întreprinderea nesupărată, să lasă ca evenimentele să-i desemneze modul de acțiune, cu scopul neschimbătă să de a părăsi ori cum terra Românescă și a trece pe ascuns Dunărea împreună cu ai săi: și atunci, străbătându Serbia și Bulgaria, din munte în munte și din colnică în colnică, să ajungă în Grecia continentală. Aceste intențiuni le exprimase însuși, în cele din urmă, către cei mai intimi de pe lângă densul. Dér cu toate aceste proiecte și conjecturi și cu totă frumusețea imaginării ambeloră capătă revoluției, și unul și altul se vedură cu desăvârsire desamăgiți, precum și enșise ei o recunoșcere acăsta în cele de pe urmă. Căci nu nu-

mai că nu se făcu ruptură între disele două puteri, ci din contra, prin consimțimentul și voia chiară a Russiei împreună și cu Austria, în interesul politicei a mareloră puteri Europene care întințează înfrânaarea poporilor rebelle, se hotără că Pórtă să trimită oștiri Ottomane în provinciile Moldo-Române, pentru combaterea și completea stîrpire a rebellilor.

Astă-fel, pe când se urmau aceste chibzuiră și înțellegeri, éttă și uă neașteptată veste în București, adusă de către unu căpitanu de armată anume Anastasse Mihaloglu către Tudor, și ma, cu osebire către Ipsilante la Tîrgoviște, cum că: trecându unu însemnatu numără de Turci de la Vidinu în județele Craiovei, se loviră cu ante-garda loră, și că toți panduri din partea locului au fostă bătuți cu desăvîrșire, etc; și că chiamă pe numiții capi să grăbescă cătu mai curând spre a le da ajutoră. Tudor se simți atunci coprinsu de multă temere și neodihnă, mai cu sémă cându aceeași nuvella fu repetită și de alte multe persone de pe lîngă marginile Dunării: cum că Turci trecă Dunărea în partea țărri Românescă, concentrându-se în considerabilu numără de oșteni la Brăila, Calărași și la Giurgiu, și că comandanții loră superiori (seraschieri) se numisseră: pentru Moldova, Isuf-Paşa-Percofciali, celu din Brăila; ier pentru România-Mare, Selim-Mehmet celu de la Silistra, și osebitu pentru Româ-

nia-Mică séu Oltenia, Dervișu-Paşa celu de la Vi-
din, în ajutorul căruia venise și renumitul Căr-
jali Cara-Seiză.

Pe la începutul lui Maiu, pornindu Paşa din Brăila cu un corp de 6000 și mai bine de călăreți și pedestri, intră în Moldova. Ajungându la Galatză, găsi acolo un corp din oștirea lui Ispilante ca de vre 900 omeni Greci carii, după ce hotărâră să aștepte attacul Turcilor aprópe de orașu, poprîră și pe poporul d'a fugi. Indată după sosirea turcilor intrără într'uă incăerare din cele mai pismose care ținu aprópe 16 ore. Rămâindu rebellii învinși, Turci năvăliră ca turburați în orașu, și după ce trecură sub sabia totu ce le ești înainte din poporul aflată acolo, pone chiară și pruncii, ca la vre-uă miiă de suflete, și jafuiră orașul, îlă deteră apoi și în prada flăcărilor care lă mistuiră cu desăvîrșire, afară de localul Vice-Consulului Austriacu, unde apucaseră să intre câțăva din Cavasii Pașei pentru pază, și unde mai scăpasse și unu micu număr de creștini ¹⁾.

Din menționatul corp alu Brăilei, detașându-se uă mică parte de Turci, plecară după pradă pe teritoriul Românescu, prin șase care sate cun-

1) Despre intrarea și faptele Turcilor în Moldova, aman-
torul pote lua mai luminate informațiuni, din scrierea D.
Athanasie Csodilo.

noscute lorū, și ajunseră pônē la Rômniculū-Sărătu. Informându-se despre sosirea lorū căți-va greci din céta lui Hotzoglu și alți staționați în Focșenī spre a pândi mișcările Turcilorū, și fiindu distanța mică, se repeđiră vre-uă 30 de călăreți, între cari se deosibéu Anastasie Caracala, Hristea Vrana, Panaiot Zulia și Nicolae Sclavuna. Aceştia, după ce înconjurară cu mare iuțelă pe numiți Turci intr'uă casă, în numărul de vre-uă 70, se bătură cu dênsii mai multu de patru ore, și cădură d'între greci Panaghi Cefalonitulū mortu, și alți duoi raniți. Atunci îndârjindu-se greci, voiră să dea focu têrgului: dér pe când ei pregăteu celle necesarii pentru executarea scopului lorū, Turci strimtorăți, presimtindu-le planulū și prevêđen dû pericolulū la care erau espuși, eșiră pe furișu din casa aceea, și, călăuziți de nisce locuitoră, profitară de uă-camdată a se refugi la uă móră afară din têrgu. Acolo fortificându-se din nuoū, așteptară pônē să mai inopeteze ca, ajutați de intunereculū nopți, să se pótă retrage spre a'și scăpa viața. Ense greci, nu întârdiară d'a'î incongiura și acolo: și de și turci, ajutați de pozițunea favorabilă ce ocupasseră, împedicau cu destulă vioiciune apropierea lorū de móră, cu tóte acestea greci, vêđendu imposibilitatea d'a'î attaca, inventară următorea strategemă: Unulū d'intr'ênsii mai cutezătoru, a nume Panaiotu din Peloponesu (care și fu ranițu) luându unu butoiu de smolă, ilu prăvăli pônē lângă móră

și dându' i focă se aprinse și clădirea morii. Atunci turci din intru, vădându-se nevoiți să ești, grecii năvăliră asupra lor și i măcelăriră pe toții.

După această isbândă se întorseră ierăși la Focșeni, unde găsiră și acolo alți 90 de Turci închiși în Mănăstirea sfântului Ion; luptându-se și acolo aproape de 5 ore și mai bine, se omorâ renumitul Pana Olténul împreună cu alți dece tovarăși ai săi. Dér fiind obosiți de lupta precedentă, se sfiră ore-cum și astă-fel se depărtară de acolo, lăsându în pace pe acei turci închiși și luându drumul spre Tergoviște.

In acestu timpă pașa de la Silistra, orânduindu comandant superior al tuturor oștirilor pornde spre România pe Kehaia-Beiul său, Cara-Ahmet-Efendi, ilu trimise d'a dreptul la București.

Totu în același timpă, trimise și pașa de la Giurgiu pe Kehaia-Bei și frate alu său, ca inspector asupra corpului de acolo, spre a se uni și dênsul sub instrucțiunile disului Kehaia-Bei alu Silistriei. Astă-fel, aceste duo de corperi, compuse din dece mi pedestri cu artilleria și din patru mi călăreți, plecându la 1 Maiu în bună ordină și aprovisionați cu toate munițiunile de resbellu, se îndrepтарă spre București. Asemenea și pașa de la Vidin spedia și elu deosebitu în România-Mică peste 6000 de cavalleria și infanteria turcescă, afară de

Cara-Feiză, carele avea și elu 1500 de călăreți alleși cu dânsulă.

Dér' în acelașu timpă, împreună cu pornirea acestoră oștiri, Pórtă Ottomana trimise și deosebitu firmană împérătescă, ordonându celle următoare :

Către Caimacanulă Bucureștiloră care acum se află în părțile de peste Dunăre. Postelniculă Negri, către Mitropolitulă, Episcopii, Egumenie și Boieri țărări Românescă.

„Adresându-se voě acéstă sfântă împérătescă „poruncă a mea, vi se face sciuță că, de vreme ce „țerra Românescă și a Moldaviei, voindu să păzesc „că dreptatea Killeriului ¹⁾ meu a allergată, pen- „tru alu ei mai mare folosu, la puterea Împéră- „ției melle, precum și acela care, împreună cu „cei de acelașu cugetă cu dânsulă, a voită să tur- „bure liniștea Raielleloră, cere și făgăduiesce să fiă „pentru totu-d'a-una împreună cu cei de sub dâ-

1). Astă-felă de numire da Pórtă Otomană acestoră două Principate, pentru cuvîntulă, că pe fie-care ană strângea veră câtă quantitate de cereale și vite și era de ajunsu, pe ună preță foarte mică cu nume de „fiată” care, în comparație cu valoarea loră usitată era cătu și nimică. Totu uădată ea mai prohibea cu strășnicie exportul unor asemenea proiecte. Iar în urma tractatului cu Russia din 1829, comerciul țărări a remasă liberă.

„sulă, credinciosi și supuși aî Imperătiei nóstre și
 „plecați înaintea voi ntei și ocrotirii imbelșugatei
 „melle milostiviri împărătescî; și fiindu-ca după
 „încetarea din viață a Vlahu-Beiulu (Domnului
 „României) Alexan dru Sutzu, disulă cu nume Tu-
 „doru, înfațișându-se înaintea poporului ca uă
 „batjocură, a strânsu sub stégulă său multime de
 „ómeni netrebnici; și după dênsulă, Alcsandru
 „fiulă aceluă odinioră pribégă Ipsilante, și după
 „acestia și hainulă (ingratulă) Domnă de acum ală-
 „Moldovei, Mihailă Sutzu, au înconjurată la înce-
 „putu orașulă Iași și au împărțită acolo prin
 „prejură felurimi de scrisori pline de vorbe de-
 „sérte, formându apoi ómeni de acelleși cugetări
 „în totu felulă de corpuri de oştiră, Imperătesca
 „nóstră înăltime, încredințându-se în parte despre
 „tóte acestea, atâtă din anaforalele boieriloră
 „(carii la începutulă acestei rescole, părăsindu-și
 „în unire patria, au fugită în pământulă Aus-
 „triei) cum și din partea supușiloră locitoră alle
 „cărora necurmăte scrisori durerose au mișcat-o
 „spre milă și compătimire, a hotărâtă să curețe
 „térra de acești făcători-de-relle și să stercă din
 „aceste două provincii pe acești ómeni infernală,
 „cu bătaii și pedepse, și totu-uă-dată să introducă
 „în sénulă loră liniștea publică și siguranța ne-
 „norocitiloră și neputinciosiloră raielle, cari se află
 „acum risipită în mai multe părți și desnădejdu-
 „iți. Dreptă acesta și bine-voită ca să trimiță

„oștiri din Anatolia și din Rumelia, alu cărora
 „scopu nu ținteșce la altu-ceva, de cătu numai la
 „stîrpirea rebelliloru, la reașeđarea liniștei ob-
 „ștesci și la despărțirea celloră dreptă din cei ne-
 „dreptă. Căci toți aceia carii, cu supunere și bună
 „cuvîintă voru trăi în bună înțellegere între dê-
 „și, nu numai că voru rămânea neatinși, dér'ân-
 „că și mai multu voru fi în tótu-d'a-una umbriți
 „sub aripile dreptății a Impărătescii nóstre clădiri.
 „Fiind ênsé că trimiterea Beiului se mai amâna de
 „uá-camdată pôně să se mai liniștescă poporul
 „ca mai 'nainte, s'a încuvîintată, pentru astă-dată,
 „vrednicieř de Căimăcămia Bucureșciloru Negri.
 „De aceea trebuie ca voi, Mitropolite, Episcopř, E-
 „gumeni și boieri, indată ce va sosi acéstă sfântă
 „împérâtescă poruncă a nôstră, să vě intruniți
 „toți la unu locu și să urmați intru tóte celle
 „spre folosu în bună orânduială, silindu-vě împre-
 „ună cu Caimacamulă ca să dați siguranță și lini-
 „ștea neputinciosiloru Raelle, povătuindu-ř intru
 „tóte cu tótă blândețea putinciosă. Si căți iér se
 „află depărtati de rebelli, dându acum doveđi
 „spre încredințarea dreptății și credinței loru, să
 „se întorcă pe la căminurile loru; căci și aceştia
 „voru fi după cuviintă resplătiți la vreme, atâtă
 „pentru acésta cum și pentru înlesnirea celloră
 „trebuinciose alle oștiriloru. Allegetă, către aces-
 „tea, pe boierii cei mai vrednici d'între voi, și
 „purtăți-vě către dênsi cu tótă cinstea cuvenită

„și pedeapsiți pe căță veți descoperi înțellești pe ascunsu cu rebelli: căci și din acesta se va arăta supunerea voastră, devotarea, buna voastră purtare și cugetul că veți urma întru tōte după cuviință.

„Dreptă acesta s'a dată acestă împărătescă firmană alău nostru, și mai cu osebire acelora cari și sciu să judece mai dreptă, ca să lucrați cu rîvnă tōte căte vi se poruncescă.

„Iér tu, Caimacame, pătrundându-te de tōte acestea, vei lucra împreună cu boieri și cu cei alți în unire, întru a împlini celle poruncite tiei, cu slujbă încredințătoare. Acestea spre sciință voastră; iér sfântului nostru Semnă să fiți suspuși.”

(tradusă după sensul firmanului împărătesc).

Neîmpăcata ură și ascunsa învrajire ce exista între Tudor și Savva, rămaseră de uă-camdată la uă parte în apariță; și de și Tudor cu capii șoștei săle, Macedonski și Hagi-Prodan se îndoiau încă despre intrarea Turcilor în țără, după cum se adevăra necontentă prin scirile ce sosescu, cu tōte acestea, constrânsă de împrejurări, găsiră cu calle a se împăca cu adversarul lor Savva. Renindu-și prin urmare jurământul Eteriei, se decisera a se uni într-un singur corp, spre a se oppune Turcilor. Amânduoia însă plecau din diferite puncte de vedere. Tudor cu tōte că se înțellegea mai de naințe cu Turci, cu scopul d'ă a-

junge Domnū alū Terrei, vădendū ēnse că nu i've-nise nicī uă scire asigurătore de la nicī unulū din aceia cu carii era în înțellegere, începu a se neliniști—mai cu sémă când vădu subita intrare a Turcilor în Térră, — cum și a prevedea din acésta, nu fără cuvēntū, resultate funeste. Savva iéră din partea sa, cunnoscēndū mai de aprópe natura și aplecările caracterului ottomanu, nutrindū totū-uă dată în sine neîmpăcată ură contra acellora cari conspirau în contra lui, profită de ocazie și-și propuse a da Turciloru uă probă de totū servi-ciulū ce le putea offeri, predându-le mai anteiū pe Tudorū cu ai sér. Astū-felū dér', luândū masca sincerității, propuse lui Tudorū că, nefindū pru-dentū a aștepta ataculū Turcilorū în Bucureșci, pentru cuvēntulū că și capitala urma să fiă, fără îndoială, ruinată și ei ēnși-și espuși la unu ma-re pericolu, să ésă cu toții atâtū din orașu și din fortificările de la Cotroceni cum și de prin celle-l-alte mōnăstiri; și, surprindendū pe Turci în calle, să năvălescă asupra lorū. Acestu planu se și acordă între dēnșii: dér' pentru că înțellegerea se făcu numai prin graiu, executarea lui remase ne-efectuată, căci Savva, cunnoscēndū mai de'nainte intențiunile lui Tudorū și alle cellorū de sub dēnsulū pentru jăfuirea mōnăstiriloru, persista ca anteiū să ésă Tudorū din Cotroceni, din Mitropoliă și de prin celle-lalte mōnăstiri ocupate de ostașii lui, și apoi să urmeze și elu după dēnșii. Iér Tudor

din partea sa, stăruia și dênsulă ca ântîi să ésa Savva.

Din tóte acestea, nu înférđia a se da pe față neîncrederea ce esista între dêni, și astă-felă Provedința conduse și pentru astă dată lucrurile spre bine. Căci Savva vădend că Tudoră amâna esirea oștirilor sălle, se prefăcu că esse ellă din orașu și, fără a se depărta multă, se opri la Mănăstirile de p'împrejură, Mărcuța și Plumbuita; ier cea mai mare parte din ostași săi ocolea, respândiți în pâlcuri, prin orașu și priveghiau și și nöpte, împreună cu dênsulă travestită, mișcările ómeniloră lui Tudoră.

In diminea de 13 Maiu, se audi bubuitură de tunuri în depărtare, ceea ce turbură fórte multă pe toti Bucurescenii. Tudor, fără a perde timpă, trimisese înădată spionu spre drumul Siliștriei, de unde se audise bubuitul tunurilor, și se informă că ei au vădută de departe mulțime de corturi aședate pe câmpii de lângă satul Obilescă, și miș de turci tăberăți acolo; și că, după informațiunile ce luasseră de pe la unii-alți din partea locului, ară fi aflată că mai venéau și alte corpuș pe drumul Giurgiului. Aceste sciri așa de multă impressionară pe Tudor în câtă remase, pentru mai multe minute, afundată în gânduri și fără a pronunța nică uă vorbă.

A două di, 14 alle aceliasă lună, înădată ce sosi și cea-l'alta óste turcescă de la Giurgiu la satul Copăcenă, distanță ca de vre-uă 4 ore de Bucu-

reșcī, se audiră și de acolo destule bubuituri de tunuri mai tarī (poziția unea fiindă mai aprópe de orașu). Atunci se respândi din nuoă spaimă între Bucuresceni și orașul luă unu aspectu înfiorătoru din cauza sgomotului și a zăpăcelii generale. Căci, cu câte-va dille mai 'nainte, uă mare parte din poporū, luându óre-și cum curagiū de uă mică liniște, eșise de prin mănăstiri, respirându fie-care mai tincitū pe la casa sa. Ier atunci, sperându-se de uă dată fără veste, se vădură toti allergându din nuoă disperați pe la mănăstiri: totu asemenea se vădura și supușii străinī, fie care allergându speriatu și îngrozitū pe la consulatele lorū respective, ca la nisce asiluri. Imbulzéla fugarilor pe la numitele locașuri era atâtă de mare, în câtă abia putéu găsi locu ómenii cu corpul, fără alte obiecte, căci ajunsese să a fi îngheșuiti întocmai ca condamnați de prin fiorósele închisoru din mediul-évū.

Tudor după ce dete ordinu generalu oştiriei a se pregăti în nótpea aceea pentru retragere, luându cu dênsulū pe cei însurăți d'între osteni cu familiile lorū, ridică sentinellele Mitropolitulu și a celor-ălți închiși la Bel-Vedere, cari, îndată după liberarea lorū, plecară la Cronstadt în Transilvania. În aceeași nótpea toti cei de sub Tudor, Hadji Prodan, Buluc-bașiu, căpitanii și panduri, cutrereându orașul requisitionându totu ce găséu de prin curțile boieresci, precum, trăsuri, căi și altele, cu care și putéu înlesni transportul familiilor și

bagajele loră particulare. Iér' Hagi Prodan cu Macedonski și cu menționatul Bulgarski-Cral, Alexandru, fiindu deciși a strebate în cele două mănăstiri, sfântu Gheorghe-Nuoū și Serban-Vodă, spre a le jăfui, ocoléū tótă nóptea însocîți de osteni, fără însă ca să pótă isbuti întru nimicu: căci în ori-ce direcțiu mergeă întâlnéū patrulele lui Savva preambându-se asemenea ca și dênsi. Din acéstă causă, neputendu a'șă împlini scopul, renunciară, și, pe la reversatul diorilor, se întorseă fără nicu unu rezultat și coprinși de sfială ca nu cum-va să fiă atacați de ómenii lui Savva, cari înțelleseră scopul loră.

In fine, la 15 alle aceliasă lună, dì de Duminecă, atâtă Hadji Prodan cu Macedonski, câtă și cei-alțăi cu toții împreună, panduri și cu familliele ostașilor ce se aflau în Bucuresci, eșindu din orașu se duseră la Cotroceni, unde se uniră cu Tudoră. Aceasta, fără a perde timpă, luându de acolo sépte mici tunuri portative (d'intre care trei le turnase în urmă din clopoțe de pe la biserică) și veri-câte provisiuni putu să încarce în trăsurile ce avea la dispozițiu sa, ești cu tótă óstea în numără de 2000 panduri pedestri și 500 calăreți Sérbo-bulgari, și în locu să apuce de la mănăstirea Cotroceni spre Sud-Est în fața turcilor, elu luă drumul celu d'intre Apusă și Mădă-nóptea spre Pitești, de unde apoi cugeta să tréca érăși Oltulu, spre a merge în părțile muntose de prin județele Româ-

nieș-Mici, ca să occupe mănăstirea Tismana și alte asemenea locașe întărite și aprovisionate de dênsul cu destule provisiuni, până când să vađă rezultatul¹⁾.

Savva, care până în momentul acela se afla în București ascunsu, vădendu că mișcarea lui Tudor spre Pitești era contraria intellegerei ce avusse seră între dênișii, numai de câțu adună pe toți omenii ce avea sub dênsul, în număr aprópe de 1000 călăreți (căci mulți desertasseră și de la dênsul), și împreună cu Deli-bașa Mihale, Buluc-bașa Ghene-

(1) Așa s'a exprimată către capișoștirii săle în momentul cându eșia din Mănăstirea Cotroceni. Adevărul sănă era altu-fel; căci elu (Tudor) consultându-se în intervalul acesta cu menționatul secretar Udrizki, cum trebuia să urmeze mai bine la acesta împregiurare, fu convinsu de dênsul că nimicu altu să nu facă, de câțu să eșă din București și de uă cam-dată să se oprescă cu totă ostea sa, la Pitești ca la unu locu sigur. Sî déca Ipsilante va reuși contra Turcilor, elu să trăcă atunci Oltul spre părțile Craiovei, ieru déca, din contra, Ipsilante nu va putea să se împotrivescă Turcilor, și se va vedea nevoită a se refugi într'acolo spre a-și scăpa viața, atunci Tudor, ocupându-tote drumurile, să se silescă, prin veri-ce chipu va sci, ca să-lu prindă; și arătându, prin acesta faptă, credința sa către turci își va expune atunci și dênsul motivele mișcării săle ca legale și conforme cu dorința poporului, și că, prin urmare, va mișloci d'a lău aședa și pe tronul tărrei Româneschi, ca unulu ce a statută inițiatorul acestei mișcări, spre binele obștescă.

(Nota Autorului)

cea și căță-va alți capă de șoste, carii se aflau în prejurului Bucureștilor, plecă la Târgoviște, cu scopul mai multu pentru a spiona puterea armată a lui Ipsilante de cătă a'lui ajuta din vre-unu simțimentu de amiciție. În data dier după sosirea sa acolo intră în tratații cu Ispilante propunându planuri pentru respingerea Turcilor; dier vădendu-se refusată de dênsul, se retrasse din Târgoviște și luă drumul spre mănăstirea Margineni, unde găsindu căță-va omeni d'intr'ai lui căpitanu Farmake și goni și se închise cu omenii săi provisoriu în locul celor allungați de dênsul.

La 16 Maiu, apropiindu-se și Kehaia-beiu de București, eșiră spre întempinarea lui căță-va din boierii rămași în capitală, pônă la satul Cățelu, și depunându la picioarele lui supunerea poporului și se închinără după obiceiul oriental. Kehaia-beiu și priimi cu multă bună-voință și amabilitate; și după ce le vorbi despre paza liniștei publice, le dete poruncile trebuințiose în sensul precitatului firmanu. După aceasta, numiți se întorseră fiecare pe la casa sa, ier' elu își aședă tabera afară din orașu, la Colintina, unde eșiră spre a'lui întempsina, atât consulul Prusiei cum și secretarii însarcinați cu lucrările cancellariei în lipsa consulilor Austriei și Russiei, pe cari și priimi amicalmente. Apoi lăsându-și armata la Colintina, intră și elu cu uă escortă în orașu, și după ce orândui strejenele necesari pentru securitatea și liniștea pu-

blică, se reîntorse la tabără, unde se mai opri căteva ăille, până când plecă cu totă armata să în contra lui Ispilante la Tergoviște.

În acestu scurtu intervallu alu șederii selle în Bucuresci, preamblandu-se travestitū, Kehaia-beiu observa de aprópe neorânduieile ce comitéu ostașii săi și pedepsea cu asprime pe autori desordineloră astu-felă că, în puçinu timpă, poporulă, care până atunci era coprinsu de spaimă, începu a avea mai multă incredere în paza ordinei publice : măiestirile se deschiseră, târgulă se mai insufleți, industria se mai mișcă și aprovisionarea orașulu cu de alle mâncarii de prin sate, se făcea cu mai multă imbelșugare și fără frică. De atunci dispără din poporă și obicinuita frică de turci, precum și ideea generală ce să facău despre densi, că îndată ce voru sosi, voru da focu orașulu și voru tăia ómenii fără milă. Dér din contra, Turci, intrându în orașu, în fie-care di confirmau cu presința loră cea mai completă ordine și pace. Armeni și Evrei énsé, împinsă de ură instinctivă, pirau în fie-care di la Turci, pe mulți din creștină ca rebelli, mai cu seamă pe Greci și pe Sérbo-bulgari, d'intre cari cea mai mare parte erau innocentă. Kehaia-beiu énsé, dându credemēntu unoră assemenea denunțări, ordona, fără nici unu felu de cercetare, ca să i ommore, pe unii prin spândurătore, pe alții prin tépă și pe alții prin decapitare, la Târgulă de-afară. Numă-

rulă acestoră felurite esecutări, în intervallu de optă zile, trecu peste 150.

Oprindu-ne aci cu descrierea faptelor și marșului Turcilor, revenim la capitolul despre fugă și marșul lui Tudor, și în fine la catastrofa lui. Suntem sănătă de către a recunoscere că în aceste momente critice, evenimentele au fost dispuse de Provedința divină în astă-fel de modu, că și poporul și orașul fură ocrotite, căci alt-fel, ar fi fost supuse la cele mai dureriose încercări, decât într-o devără Tudor, care îngrijisse a se aprovisiona cu cele trebuințioase și a se fortifica pentru uă rezistență mai îndelungată, ar fi hotărât să respingă pe Turci. Dér' Dumnezeul României, care niciodată nu s-a trasă mâna de asupra ei, întunecă, ca prin minune, mintea autorului unei asemenea catastrofe.

CAPITOLUL VII

Causele neînțelgerilor întemplate pe drumă, între Tudor și capetenile lui de ostire. — Câteva fapte cumplite alle lui Tudor contra ostașilor săi. — Conspirația secretă a capilor săi contra lui. — Stratagemă remarcabilă și discursul lui G. Olimbie, când a prinsu pe Tudor la Golesci. — Uciderea lui Tudor la Tergoviște. — Lupta loră cu voluntirii lui Ipsilante la Nucetă și Nețedesci — Plecarea lui Ipsilante și a altora de la Tergoviște. — Savva și cu ai săi se închină Turcilor. — Savva împreună cu Turcii urmăresc pe Ipsilante. — Kehaia-bei, după ce s'a pornită contra lui Ipsilante, se întorce în Capitală. — Vijeliă teribilă și resultatele ei în Bucurescă.

Capii armatei lui Tudor pe de uă parte, îndințându-se din coprinderea împăratului firman că I. Pórtă este hotărâtă să i combată pônă la esterminare, iér pe de alta descoperindu că scopurile șefului loră, țintéu la perderea lui Ipsilante și a celorloră-alți capi subalterni, conspirară cu jurămēntu între dēnișii ca, planurile lui să le desjōce, iér' pe dēnsulă, ca pe unu sperjură și trădătoru alu legei și alu onorei, să'lă omore. De aceea și căutați prină ca să'si împlinescă scopulă.

Astă-felă, în ziua plecării oștiri din București, mergându Hagi-Prodanu a cere de la dēnsulă municiună de resbellă și bani pentru lefile neplatite pónă atunci ostașilor săi de sub dēnsulă, Tudoră i respunse cu semetie că, érbă de pușcă și glonțe avea numai cătu' i trebuia peséma sa, ieru că bani n'are nică de cum, pretecstându că lada cu bani o avea Ipsilante. Aceste neașteptate răspunsuri alle lui Tudoră, pe care elu de mai multe ori le întrebuițase

către mulți din șefi săi de oste, supărără pe Hagi-Prodan și lăudă indignară așa de multă în contra lui, în cătă era să-lăudă omore chiară atunci cu mâna sa. Presimțindu-ensi pericolul la care se expunea — căci Tudoră avea de 5 ori aproape mai multă oste în partea sa, — își stăpâni mânia și-și amână răsbunarea pentru altă ocazie mai favorabilă. Dér' în totu cursul călătoriei lor pone la Golescă mânia și nemulțumirea se pareau căi patrundea, din ce în ce mai multă, pe amendoai. Hagi-Prodan intărețându-și pe cei-alții șefi de oste a lui Tudoră, începură și dênsii a face într-adinsu cam totu asemenea stăruitore cereri către Tudoră și, pretestându-diferite cause, se disputau în tóte dilele cu dênsul.

Tudoră, cu obiceiuita sa semetie și cu multă diprețu, uneori ocotea convorbirile de asemenea natură cu veri care ostașu, alteori desgustându-se, le da totu acelașu răspunsu pe care-lăudă și lui Hagi-Prodan.

Ceea ce era ensé mai anevoie de împăcatu era neașteptată schimbare a purtării lui Tudoră către tovarășii săi, căci aceasta schimbare începu să le inspire nu puçine bănuielî și temerî, și deja ei își închipuiau că Tudoră nutresce proiecte perfide și tintitorie la folosul său personalu, ceea ce producea între dênsii veleități de trădare și-i provoca la vorbe de disperare. Vădendu Tudoră, că cutzanța loru mergea crescendu, în locu de a menagia

timpulă, precum este datoru să facă unu bunu
 řefu, mai cu sémă în imprejurări critice, elu se
 silea din contra, cum să-i umiléscă mai multu, în-
 trebuințându pentru acésta mișloce pre atâturi ura-
 te pre cátu și neomenóse. Căci îndată după pleca-
 rea sa din București, în fie-care séra, în totu cur-
 sulu căllétoriei, prindea pe cei mai cutezători d'in-
 tre offiicerii săi inferiori cari putéu da bănuielă că
 aru avea intențiuni să-lu omóre : și pe unu din
 ei 'i decapita, iéră pe alți ii sugruma pe ascunsu.
 Din cauza acestoru fapte, nemulțumirea și fierbe-
 rea între osteni mergea din ce în ce crescendu și
 cei nerăbdători siléu să védă rezultatul. Din ne-
 norocire acésta cumplită aplecare a lui Tudoră
 la vërsare de sânge aşa de multu se mări în cátu,
 în nòptea de 19 Maiu, prinse și pe unu anume Iancu
 Ienescu Vătafu, omu pacinicu, bine vëdutu și iubitu
 de totă oštirea ; și aducendu-lu înaintea sa ordonă
 pandurilor să 'lu spândure, fără nici uă judecată.
 Informându-se atunci în grabă Hagi-Prodan, Mace-
 donski și alți, de la unu căpitani Dinu, despre
 condamnarea acestui nevinovat allergară, fără
 pierde timpu, la locuința lui Tudoră, și, găsindu pe
 sus disulu Iancu spânduratu de uă salcie dér' totu
 cu viață, tăiară stréngul cu sabia și 'i scăpară viața.
 După acésta, salvatori acestui nenorocită între-
 bară cu îndrăsnélă pe Tudoră (care se află față
 la acésta scenă), ce crimă a comisă acelu omu bunu?
 elu, neșciindu ce motivu de inculpare să improvi-

zeze contra nevinovatului rămăsese, pentru căteva momente, în tăcere fără da nici unu răspunsu. În sfîrșită, după uă lungă dispută între dênișii, numiți stâruindu să ţea din mâinile lui Tudoră pe celu scăpatu de la mórte, ier elu nevoindu să 'lă dea nici intr'unu chipu, cei doi șefi lăsără de uă cam-data pe Ienescu sub chezăsiă temeinică, cu condițiune ca să stea numai la uă simplă închisore pônă două di, fără î se primejdui cătu-și de puçinu viață; ier pe Tudoră nu'lă supărără mai multă, temêndu-se de escorta pandurilor ce 'lă însoccea ca nu cum-va, pe negîndite, să se întempe vre-uă vîrsare de sânge.

Atâtă ensă din cauza acestoră uriciose fapte alle lui Tudoră cum și pentru cele de mai nainte nemulțumiri alle loră, capi de șoste nu prevedeau vre unu sfîrșită favorabilă alu causei ce servéu.

De aceea, spre a se chibzui mai matură despre tóte acestea, se grăbiră a se aduna chiară în același noptea în consiliu, și găsiră cu calle ca să scrie cu toții în unire uă adressă către căpitanul G. Olimbie la Pitesci și, pe lângă tóte dreptele loră plângeră ce i voră comunică, să-i mai arate că sunti gata de a deserta cu toții de la Tudoră și a se uni cu dênsulă, spre a combatte pe Turci ierà nu spre a-i servi cum face Tudoră.

Acăstă adressă se făcu numai de cătu, și toții căpitanii Serbo-Bulgarilor cum și căti-va subcăpitani de panduri o subscriseră, o sigilară și cu intr-

adinsu omu o trimisera pe ascunsu de la Goleşci la Piteşti către numitul G. Olimbie. Acesta priimindu addressa se ocupă cu atât mai multă seriositate pre cîtă elu mai de demultă cugeta la acomplinirea unei asemenea fapte, și păndea să găsească ocasiune. Deci, privindu acesta ocasiune mai favorabilă de cât veri-care altă și încredințându-se de adevărulă desertării capiloru de óste a lui Tudor și că aceștia doréu totu-de-uă-data și resbunare în contra lui, unelti uă statagemă disperată, care era pre atât mai cutezătore pre cîtă era de pericolosă pentru elu énsuși. Fără dér a mai pierde timpu, își și puse numai de cîtă planulă în executare. A doua zi, 21 Maiu, luându G. Olimbie 30 de călăreți aleși împreună cu alți 200 călăreți de rondu le ordonă să-lu urmeze împărțiți în grupe deparitate una de alta, ca la uă distanță de unu quartu de oră, și acesta, ca să nu sosescă de uă dată cu multă lume și să deștepte bănuieri din partea lui Tudor. Hotărârea lui Olimpie era, său să prindă pe Tudoru viii, său să-lu omore, și în urmă să-i tragă óstea în partea sa și s'o incorporeze cu a lui Ipsilonante.

Cei d'antéiu călăreți plecară cu pasu iute spre Goleşci unde sosindu fură popriți, după regula ostășescă, de strejile lui Tudor: acesta énsé vădendu-i de departe și recunoscendu pe Olimbie ordonă să le lase intrarea liberă. După ce dér intrară călăreții cu Olimpie și găsiră pe Tudoru în kioschiul celu de-

asupra porții, împreună cu toți capii óstei selle, începu a addressa plină de mână următoarele cu-vîntă lui Tudor:

« Omule nevrednicu de lumina Sórelui, viața ta și acum și totu-d'a-una a fostu în mâna mea. Află că numai cu unu semnă alu meu, capulă tău se pote rostogoli înaintea mea; tu te-aî arătată trădătoru sfântului prieteșegu, 'ti-aî călcătă strășniculă jurămîntă, tă-aî lepădată de patria ta și ai nesocotită sacrele ei drepturi. Tu te-aî arătată călcătoru de jurămîntă înaintea prea puternicului nostru Dumnezeu. Pônă a nu te ridica eū cu a-cestă brață alu meu, ce erai tu? pentru ce tacă!? Spune cine erai? unu omu de rôndă și neînsemnată între compatriotii tei; unu luptătoru nevrednicu, unu ostașu desnădăjduită, dăr' norocosu, care fără avere, fără adăpostă și lipsită de veri-ce midlocu, ocolleai încóce, și încolo, umilită și nebăgată în séma, spre a dobândi vre-uă slujbă mică ca să 'ti scoți hrana vieții. Nu este aşă? spune, vorbeșce, ce tacă! Eū te-amă povățuită totu-d'a-una și, în tôte imprejurările, te-amă ajutată cu a-cestă brață alu meu; te-amă priimită d'intru începută în intimitatea mea, te-amă făcută eteristă pentru binele obștescă, te-amă aşeđată în capulă atătoru mii de ómeni: într'ună cuvîntă, tu esti și trebuie să te consideră exclusivă creațura mea. Adu-'ti aminte de convorbirile nóstre de la Tintăreni, de întîlnirile nóstre nocturne; adu-'ti a-

minte, dică, ce 'mă-a făgăduită atunci mie, înaintea nevăduțului Dumnezeu, ce ați lucrată după aceea și ce lucrează astăzi într-ascuns! Unde mergi? și pentru care sfîrșită? ce te gândești? ce te posomorăști? pentru ce să dai pe față adânculă înimei prin tăcere? de ce te mustră cugetulă, și să te schimbă față? Te înțellegă, acum cunoscă totul! ce felă? mai cutezi tu încă a'ți închipui, că vei putea să predai prin trădare în mâinile vrăjmașului pe acela, la alle căruia poruncă toti suntemu datori a ne supune, a'lu respecta ca pe unu părinte obștescă și luptătoră de frunte pentru binele creștinătății! Nu! să nu'ți între nică-uă-dată asemenea idei în capă? Dică ca omul te-a amăgită, ca omul ieră trebuie să te căiesci, căci nimeni nu este fără peccătu decâtă numai singură Dumnezeu: omenii din slăbiciune totu-dé-una cadă în greșeli, și ieră ei singuri, judecândă în urmă binele și răulă, deosibescă lumina de intunerică și, allegândă adevărulă de minciună, își îndreptăză greșelele și se întorcă ierăși la caldea cea drăptă. Binele, lumina și adevărulă, atârnă astăzi de la tine, alerge să una din aceste două. Dică împrejurările, slăbiciunea de minte său și însăși greșela ta de voiă au pricinuită la începută desmădularea noastră și împărțirea puterilor noastre în două tabere, și dică vomă stăru și acum totu-așa, să scii că vrăjmașulă, găsindu-ne desbinăți, are să cădă asupra

nóstră să ne sfășie, ca nisce lupi înverșunați, pônă la celă din urmă din noi.“¹⁾

La aceste cuvinte, Tudoră nu dete nici unu respunsu, pentru că nă se aștepta la uă astu-felu de violință din partea lui Olimbie: nă lipsi ense de a mărturisi că tōte cātă aū aratată, de la sosirea sa în Bucureșci și pônă la plecarea-i de acolo împotriva politicei lui Ipsilante, tōte aū fostu dictate de secretarul austriac Udrizki: că totu acesta lă in duplecasse, în celle de pe urmă, a pleca și din Bucureșci și a se aședa pentru cātu-va timpă la Piteșci, precum totu elă și promitea de la începută, că va lucra prin veri-ce chipu și midlocu pentru dobândirea tronului țărări Romănesci: dăr' pe lângă acestea mai adăugă că, cunoscendu acum amăgirea întru care a cădută, se pocăiesce și că, unindu-se întru tōte, hotărășce din tōtă inima să-și verse pônă la ultima picătură de sânge, pentru menținerea și apărarea drepturilor creștinilor și pentru libertate.

Olimbie, auđindu aceste mărturisiri alle lui Tudoră și invită să mărgă la Ipsilante, ca prin midlocirea lui să obție ertarea sa, încredințându-lă că o va obține de sigură, căci Ipsilante este bună părinte

1). Sensulă acestei vorbiră, precum ne-amă încredințată de la chiară capă de óste carii se aflaseră de față, este întotdeauna cum amă găsit-o și în diarelele nemășesci.

pentru toți ostașii supuși ordinilor săle. Nu lipsi totu-uă-dată a adăoga, că are să-i comunice și ore care plăcute sciri, pe care le-a priimit de curând din părțile Russiei și Turciei.

În același timp se prefăcu a se adresa și către căpitani presinți dicenți : « Dér' voî, cum diceți, fraților? La neîntellegerea ce există între prințul Ipsilante, părintele nostru, și camaradul nostru Tudor, găsiți voî cu calle, ca la această critică epocă să mărgă Tudor și să se împace cu susu numitul Prinț, să nu? Ier ei, fără a arăta că au cea mai mică înțellegere cu dênsul, responseră în gura mare și totu intr'uă unire : « Da, da, să mărgă, să mărgă negreșit! căci altu-fel suntem perduți cu toți!

Vădendu Tudor, pe neașteptate, că șefii săi de ște incuiintără și consimțiră la ducerea lui la Târgovișce, ceea ce se acorda cu propunerile lui Olimbie, și simțindu-se din aceasta coprinsu de unu presimțimentu fatalu, se înduplecă la această plecare de și fără voia sa. Din intemplare, Olimbie găsi în camera lui Tudor și uă scrisore sigilată, pe

1). Nu începe îndoială că Olimbie, temându-se de vre-unu măcelu din partea guardiei și intimilor lui Tudor, se ferea de veri-ce asprime și întrebuintă această stratagemă diplomatică, sigur fiindu și de consimțimentul subalternilor săi, după înscințarea ce aceștia îtrimisesseră: căci altu felu l'ar fi putut ucide și ensuși eu mâna sa, dér' atunci și-ar fi expusu și el viața în pericolu.

care deschidêndu-o vîdu că Tudoră incredința
 printr'ënsa din nuoă pe turci de supunerea sa, arê-
 tându-le totu-de-uă-dată și tradându puterea și sta-
 rea armatelor lui Ipsiante. Acéstă epistolă Olim-
 bie o ascunse în sînă fără s'o arate nimenui din
 cei cari se aflau de față. Dér' pônă a se pregăti
 celle trebuinciose de plecare Tudoră, preâmplân-
 du-se prin camera sa, își aruncă ochii pe feréstră și
 vîdendu de uă dată că ostașii lui Olimbie luassera cu
 răpediciune tunurile și erbăriile și că unu d'intr'ënsii
 năvălău în pălcuri pe scara kioskiului său, îm-
 brâncindu chiară și strejile de pe la posturile loră,
 remase ca trăsnită, și atunci începu să înțelégă cursa
 în care cădea. În timpul acesta ensă, pregătindu-se
 celle pentru plecare, Tudoră se uită împrejururi și
 strigă cu unu glasă duiosă către căpitanii
 sei presintă : « Eă mergă unde dicetă voi : sufletul
 meu ensă presimte unu ce rău care de mi se va
 întembla sâangele meu să fie asupra vóstră și asu-
 pra copiilor voștri ; » și astă-felă pleca cu Olimbie
 și cu escortă lui la Pitești, de unde apoi avea să
 apuce spre Târgoviște.

A doua di G. Olimpie puse pe Tudoră în-
 tr'uă căruță de poștă (olacă) și lă trimise înainte,
 însocită de unu ostaș, prin Câmpu-lungă la Târ-
 govîște, făgăduindu-i că și elă va urma după dênsulă,
 ceea ce ensă nu făcu.

Pe la međulă nopții, Tudoră ajunse la satul
 Văcăreșci, aprópe de Târgoviște și fu poprită

acolo de strejți. A doua zi de dimineață intră în Tîrgoviște escortată de căță-va călăreți cariilor dusează la palatul lui Ipsilante; acolo, suindu-lu pe scara cea mare, pe care o numești și *scara sacră*¹⁾, îl presintară înaintea consiliului de resbellă, conform ordinului lui G. Olimbie. Tudoră fu înădă cercetată, judecată și condamnată la moarte de Consiliul de resbellă pentru faptele săle, conform Art. 3, 7 și 8 din codul penal ostășescu. Cu toate acestea Ipsilante, voind să arate mărinime, îlă grația și ordonă a se popri executarea. Dér după ce Olimbie îlă încredință într-un modă positiv că Tudoră se află în înțellegere cu Turci, și-i arează totu-uă-dată și scrisoarea găsită în camera lui Tudoră, Ipsilante ordonă lui Gherasim Orfano să-lu aibă în de aprópe observare și să profite de cea d'ântăi ocasiune ca să-lu omore întri-

1). Ipsilante își alesese de locuință la Tîrgoviște, casa lui Giartoglu (ce se dicea și curtea vechie) care avea două scărăi, din care pe una o numea *liberă*, fiindu nepoprită pentru orii-cine, ier cea-alta avea numele de *sacră*, și nimeni nu se putea să pe densa fără voiă.

Acăsta devenisse și uă caușă de murmură; mulți din ostașii Elleni mai susceptibili clarificau faptul de *fanariotism, vanitate, despotism, obstacolă alături libertății* s. c. l. Dér după plecarea lui Ipsilante din Tîrgoviște, Turci dărămară cassa aceea, precum și alte multe, ca molepsite și elle de rebelli.

(Nota Autorului).

ună modă secretă, după instrucțiunile ce-i se vor să da.

Totă ziua aceea, Tudor se preambăla liberă prin Târgoviște, însă totuș sub priveghiere secretă, ca să nu fugă. A doua zi devenit Ipsilante un ospățu la Mitropolie, la care ospățu invită și pe Tudor. Cându-se risipiră oști pe la međulă-nopții, Tudor pleca împreună cu Vasile Caravia, Gherasim Orfano, Constantin Cavaleropulo, adjutanțul lui Ipsilante, Garnovski polonesu, ca să facă uă preambulare prin orașu, și se duseră cu vorba până afară din Târgoviște, în dosul Mitropoliei, aproape de uă grădină disă a lui Ciocârlan, unde erau trimiși mai dinainte doi ostașii cari săpau uă grăpă într-ună șență. Din aceștia, presintându-se unulă anume Nicolae Parga dinaintea lui Tudor cu unu satără mare în mână, și țise cu unu tonu poruncitoru: „Fă-ți, trădătorule, în aceste momente, ultima rugăciune de creștinu către Dumnezeu, că să-ți ispășesci nelegăturile.” Tudor, simțindu-atunci perfidia, respuse cu voce tremurătoare aceste ultime cuvinte: „Omorră-mă, să scapu,” și punându-și mâinele pe obrazu, îndată fu decapitatu decălău în prezența companionilor săi de preambulare. Corpul lui fu aruncat în grăpa ce era deja pregătită și acoperită cu pămînt și cu pietre; ier numele lui remasă nemuritoru și lăsă epoca până în ziua de astăzi în totă terra Românescă și în toate inimele române!

Astă-felă de sfîrșită deplorabilă avu acestă primă luptătoră și promotoră alături revoluționare de la 1821 din România. Ier Gheorghe Olimbie, înscințată la vreme de moarte lui, se duse numai de către la Golești ca să ié sub comanda sa oștirea rămasă fără șef, care nu întârziă să se dissolve, fugindu fiecare încotro putea; mai cu seamă pandurii, cari și ei se impușcaseră, în cele de pe urmă, prin desele loră desertari. H. Prodan ensă și Macedonski, cari erau înțeleși cu Olimbie, se uniră cu el să remassera până la unu timpu ore-care nedespărțiti de densul.

Ahmed-Efendi, generalul șef alături oștirilor otomane, după uă scurtă sedere în București, precum deja să disă, porni la 25 Mai de la Colentina cu 5000 turci călăreți și 4000 pedestri luându drumul spre Tergoviște, ca să urmărească pe Ispilante. Ajungându în aceeași zi la satul Ciocănești, prinse pe unu desertoră din a lui Ispilante, care servise în trecută la uă băcănie din Ploiești. Indată ce Kehaia-beiu se informă de la acesta despre starea oștirei lui Ispilante, allese în pripă vreună 4000 din cavaleria sa, turci mai mulți și japorojenii¹⁾ și formându-i în duoă aripe, le ordonă ca una să apuce la drepta ier cea-altă la stânga, și să atace antegardele lui Ispilante, ori unde le voră găsi.

1) Aceştia suntă unu felă de desertori ruși, viețuindu sub stăpânirea ottomană; ei având de căptenie pe unu numit Cociu-beiu.

(Nota Autorului)

Ipsilante aflându prin spioni, la vreme, mișcările ostile ale Turciloră în contra sa, ordonă lui Ión Colocotroni-Tascula să occupe poziția Mănăstirei Nucetu¹⁾, dându-i în ajutoră pe Gherasim Orfano; ier lui Constantin Duca ordonă să se așeze lângă uă pădure la Neteșesci său Corneșci. Aceştia cu totii formau unu totalu ca de 1500 Albanezi și Sârbo-bulgari. Ipsilante cu cea-altă oștire sta la uă parte, ca să pótă da ajutoră unde va cere trebuință. Astă-felă disposându puterile selle elu spera că va putea să întâmpine ataculă Turciloră.

Constantin Duca, înaintându spre poziția cei se destinase cu vre-uă 400 Greco-albanezi și Bulgari, se întâlni cu Dimitrie Hotzoglu, cu albanezulă Naum Vechile-Hargea, cu Condu, cu polcovnicu Sotir Papadopulu-Pelopu și cu Bim-bașa Anastasie Arghirocastritu cari venéu cu 25 de ostași dela Focșeni spre Târgoviște bătându-se pe drumu cu turci. Duca, incorporându pe aceştia cu omenișei, ținu din pădure uă hărțială cu turci care dură aprópe 2 ore și occasionă inamicului uă perdere de vre-uă 15 omeni morți și răniți. Dér în celle de pe urmă urcându-se pe uă movilă și vădendu pe de uă parte multimea inamicilor, care nu era de comparată cu numărul omeniloru sei, ier pe de alta vădendu că Bulgarii sei descuragiați

1) Distanță ca de două ore de Târgoviște.

desertasseră, Duca fu silită a se retrage și elă în-suși, lăsându acăstă poziție neocupată.

Totu în același timpă apropiindu-se de mănăstirea Nucetu și cea-l'altă aripă a turcilor, fu cu atâtă violență atacată de oștirile lui Ipsilante, care occupa acea poziție în cătu, la uă încăierare din cele mai înverșiunate care ținu de la resărirea sărelui și pone după prânză, turci pierdură, cu morți cu răniți, peste 200 omeni, fără ca creștinii să pierdă un singur om din parte-le.

In acăstă imprejurare, decă G. Orfano nu ară fi văduță pălcurile de turei cari îngroșeau necurmatu și cu uă răpediciune din ce în ce crescendă rândurile lor — ceea ce îlă spăimântă și lă puse pe fugă, — și decă ostașii lui ară fi fostă mai bine comandați și aprovisionați cu indestule muniționi, negreșită că, după entuziasmul de care erau aprinși creștinii, ei ară fi câștigat cu multă gloria acăstă primă luptă.

Cu toate acestea, Colocotroni și Sahini carii erau fortificați în disa mănăstire, — de unde se luptară cu 300 de ostași în contra mai multoră miilor de turei pone pe la apunerea sărelui, — isbutiră a ținea oștirea turcescă pe locu. Apropiindu-se năptea și vădendu că le lipsesc érbă de pușcă și glonțe, și nepriimindu nică un ajutor de unde-va, disperară de a mai putea ține poziția; apoi, eșindu din mănăstire cu ostașii lor, se întorseră la satul Vacărești, uă oră departe de Tîrgoviște. In acestu

sată predișiridoi căpitani întărniră pe Ispilante, care îndemnă și reocupa pozițiunile spre a încerca și împreună cu densusul sărta armelor. Însă ei, nu numai că nu responseră la îndemnarea lui, derâncă și împătară că în timpul luptei elu a stătutu atât de departe că nici miroslu prafului de pușcă nu lăua putut simți, nici vîjăitul glonțelor inamicului nu îi-a atins urechile. Nimeni der nu îi mai da ascultare, ci totu, coprinși de disperare, și attribuiau ore-cum lui causele neisbândei și lău considerau ca autoru alu nenorocirilor ce-i aștepta.

Vădendu Ispilante atitudinea șefilor de corpuri, după ce se încercă prin diferite moduri de convingere ca să-i înduplece a reîncepe lupta, — stându mai multe ore călare lângă satul Văcăresci, — și vădu că nu folosesc nimicu, fu coprinsu de multă descuragiare. Consultându-se deru cu cei mai esperimentați dintre căpitani și se decisera în unanimitate, a să retrage din Tîrgoviște și a trece peste Oltu la Rîmnicu-Vâlciu, unde, pozițiunea fiindu mai muntosă, apărarea putea fi mai eficace. După această decisiune, fără a perde multu timpu, adunără pe toți ostașii, cari deja începuseră a se descuragia, și, formându-i grabnicu în duoă coloane, porniră în aceeași nopte și se îndreptară, cei din stânga, desub căpitanul Duca, pe drumul Găeșiloru spre Pitești, — în care acestu percursu desertară Duca, G. Manu, și alți câțiva din cei mai in-

semnați și trecuă în Transivania — ; ier cei din drépta împreună cu Ispilante, Caravia, Orfano și alții, apucără prin munți spre Câmpu-Lungă, cu scopu d'a se întâlni amânduoă colonele la Pitești¹⁾. Sâmbătă dimineață, 28 Maiu, retranșamentele Tergoviștei erau neocupate, pivnițele erau pline de provisiuni, și uă mulțime de vite mari și mici, tôte remassee în urma retragerii oștirii lui Ispilante. Locuitorii orașului, spăimântați de acesta neașteptată retragere, se refugiara prin munții și pădurile de prin prejură, afara de D. Alexe, staroste austriacu și căti-va săteni de prin suburbii.

In urma acestoră d'antēiu nenorocite lupte alle Greciloră oștirile turcești nu înaintară în diua

1) Acestea planu de retragere nu era cunoscutu tuturoră în genere, că adică, Ispilante aru fi preferat să mergă despartită de colona cea din stînga, mai cu sémă că trecerea prin munți și Câmpu-lungă la Pitești, afara că era pericolosă din cauza drumurilor mai de totu nepracticabile și a apeloră repedi, apoī și depărtarea de la Tergoviște la Pitești prin acestu drumu este mai de două ori cătu callea care conduce prin Găesci. Se vede dăr din acesta că Ispilante ori că intrasse la nisca-va bănuielă de vre-unu assassinat, séu că se temea că nu cum va să se întâlnescă pe drumu cu vre-unu corp de oștire turcească, séu că, ceea ce este aprópe de adever — precum s'a și disu de mai mulți — în grijindu totu-d'a-una de securitatea sa personală, se hotărăsse a răbda fôte greutătile călătoriei prin munți, spre a se uni cu fratele său Nicolae, care l'u aștepta la Câmpu-lungă.

aceea ci remaseră pe locu : antēiu pentru că nu cunnoşcēn esactū puterile și mişcările lui Ipsilante, alii duoilea pentru că generalul lor de căpetenie, Kehaia-Beiū, iși închipuise că va găsi pe Ipsilante gata d'a priimi lupta. Dreptu aceea elu, pe de uă parte iși aşedă a doua di óstea in ordinu de bătaie, punēndu înainte și in laturi totă cavalleria, in mijlocu infanteria și apoi două-spre-dece tunuri mari, pe care le comanda singurū in persónă, și in urmă tote furgónele cu munițiuni și provisiuni ; iér pe de altă parte trimise pe călăuzul său (Mehmandar) Pitaru Gheorghe Bibi¹⁾ cu poruncă inserisū către toți cetătenii Tergoviștei ca să nu se temă cătu-și de puçinu de apropierea oştirilor împărătesci, nici pentru viață nici pentru averea loru să se îngrijescă, ci să rămâie cu totul liniștiți ca nișce pacinici raielle. Iér décă nu voru voi să urmeze aşa, temêndu-se de vre-unu rēu, atunci să se retragă toți afară din orașu, unde li se va trimite unu numără de soldați Turci spre a-i păzi și a popri veri-ce neorândială obicinuită din partea ostașiloru.

După ce trimisul se apropiă de Tergoviște, se incredintă bine că nu numai că nici unulu din ce-

1). Acesta fu orânduită din partea stăpânirei locale, de la care nu puçinu ne-amu luminată in cercetările noastre despre faptele Turciloru.

câte-va ăille, înaintarea oştiriloru ottomane, cu toté astea, dicu, Sava, îndată ce se incredința de trecerea lui Ipsilante prin munți, luându pe léngră aș să și vr'o 2,000 de turci călăreți, plecă în grabă spre a'lü urmări, și 'lă ajunse tocmai aprópe de riu'l Dâmbovița, care se revérssase între Câmpu-lungu și Têrgoviște.

Acolo, parte din ostașii lui Ipsilante, grámădiți unu'l léngră alti din cauza unui trásnetu ce căduse în apropiere de dênsii, se încercau să tréca prin apele riu'lui debordatū în care se 'necaseră deja vr'o şesse-deci din batallionul sacru; iér partea coa-l-altă remâindu dincóce de apă, fu surprinsă de Sawa care făcu vr'uă doue-deci de prisonieri d'intr'énșii; și după ce se informă de la ei de direcțiunea ce luase Ipsilante spre Pitesci, ii decapită și se întórse cu capetele loru la tabéra de la Têrgoviște¹⁾.

Astă-felă gonită și urmărită, Ipsilante ajunse în fine la Câmpu-lungu, unde fără a se opri de

1). Multă așa disu mai în urmă că Sawa, neindurându-se a vîrsa săngele creștinilor, s'a întorsu la Têrgoviște spre a le da pasu să fugă mai lesne. Acesta énsă nu este adeverată, căci în urmă se dovedi aplecarea lui la vîrsarea de sănge creștinescă; și cu atâtă mai multă susținemă acesta pre cătu amă fostă bine incredințat că elă nu putu să tréca apele din cauza debordării, ieră nu indemnătu de vr'unu simțimēntu de umanitate.

locă, lăsă peste 50 de carre încărcate cu oreză, cu feru, cu seuri, cu pastrămuri și alte asemenea, și se îndreptă în grabă spre Pitești, unde găsindu pe G. Olimbie, Hagi-Prodanu, Macedonski și alți căpitanii d'intr'ăi lui Tudoru, se uni cu densi. Pentru nesupunere ênsă și nedemna purtare a lui Caravia, 'i luă comanda batalionului sacru și 'lui înllocui cu fratele său Nicolae Ispilante. Unii din ofiçerii subalterni și d'intre căpitanii coprinși de spaimă, desertară și trecură în Austria; iér căță mai remăseseră pe lângă densul cu óstea loru se îndreptară spre Römnici-Vâlcea peste Oltu, după planul ce și făcuseră mai d'inainte.

După întorcerea lui Savva la Tîrgoviște, informându-se Kehaia-beiu de la densul despre tote celle petrecute, se sculă numai de cătu de acolo și plecă cu totă óstea spre Pitești ca să urmărescă pe Ispilante. Dér' ajungendu la Găești se incredintă că Ispilante plecase din Pitești, cu câte-va dile mai 'nainte, și că trecuse în România-mică. În acelaș timpă priimi acolo, prin trimisul extraordinar, și ordinul de la Pașa de Silistra, d'a se întorce la București și a lua, pônă la sosirea Domnului, cárma stăpénirii; și totu din ordinul numitului Pașa, aşedă de Eforu pe celu de curând trimisul Satif-Efendi, Silihtarul Pașei de Silistra. În urmă, după ce lăssă în locul său, pe unu Siric cu unu corp de armată de vre-o trei miile de Turci și pe Sawa, cu cei de sub densul, pentru urmărirea cetei

lui Ipsilante unită cu resturile armatei lui Tudorū, Kehaia-beiū se întorse cu cea l'altă oștire la Bucureșci.

A doua zi, 23 Iunie, după intrarea lui în Bucureșci, pe la apunerea sărelui, se întemplă uă spăimîntătoare vijalie cu plóie și grindină mare, cu tunete și cu trăsnete cum nu'să aducea nimeni aminte să fi vădută vre-ua dată. Acăstă vijalie extraordinară ținu aprópe jumetate oră, astă-fel că, multe turnuri de biserici fură dărămate, învelișuri de case mari asvîrlite în aeru, arbori mari, unii smulși din rădăcină și altii frânți; într'unu cu-vîntu pricinui fórte mari stricăciuni și în orașu și afară din orașu¹⁾.

1). Atunci se dice că s'a dărămată și Foișorul-de-focă care fu mai în urmă reconstruită; ier clopotnița și biserică Mitropoliei, fiindu situate pe uă pozițiune mai naltă, ramaseră fără învelișuri.

CAPITOLUL VIII

Intrarea Turcilorū în România-Mică. — Câte-va încercări ale lorū contra rebelilorū. — Lupta de la Zavideni dată de Solomon, Mihaloglu și alții. — Trecerea lui Ipsilante în România-mică. — Lupta *batallionului sacru* de la Drăgășeni, și neisbutirea ei. — Respingerea violentă a Turcilorū de J. Horca. — Plecarea lui Ipsilante din *terra Românescă* în Austria și discursul către ostașii sei. — Arestarea și mórtea lui. — Plecarea lui G. Olimbie și I. Farmake, și resultatele lorū în Moldova. — Trădările lui Sawa și alle altora. — Uciderea rebellilor în Bucurescī. — Serdarul Diamandi se face prisonierū de Sawa. — Vitejii și prinderea lui Popa-Sérbu. — Intrigile lui Udrizki contra lui Sawa. — Uciderea lui Sawa și a celorū de sub dênsulū. — Assassinarea unor locuitorū din Bucurescī. — Lupta înversunată a lui căpitanū Atanasie Himriotu. — Stingerea completă a rebellilorū. — Stăpânirea Bucurescilorū. — Intorcerea boierilorū din Transilvania în *terră*. — Domnia lui Grigorie Dim. Ghica. — Plecarea Turcilorū din *terra Românescă*, și Finele. —

Intrarea Turcilorū în *terră* se făcu , precum s'a disu, în acelașu timpu prin trei părți : una din Brăila în Moldova, ¹⁾ alta de la Silistra și Giurgiu în România-Mare și a treea de la Vidin, Ada-Cale, Lomu și Rahova în România-mică. Turciî iși treceră în România-mică, pe barce, mai ântîi an-tegarda lorū, compusă de 200 ómeni ²⁾ și mai bine, caru găsindu la Calafatû optu Panduri strejari, și măcelăriră pônë la celu din urmă.

Acéstă antegardă ottomană, înaintându pônë la

1). Despre acésta scrie în detaliu D. Athanasie Xodillo.

2). În capul acestora era orănduită Iova Rogobeti, care prinsese mai 'nainte pe Aristid Pop.

la satul Clenovă, se întâlni cu Anastasie Mihaloglu, supranumită Manake, care avea sub comanda să vre 150 de Greci și Panduri; și încăerându-se într'uă luptă fără crâncenă, se omorâră și se râniră ca la 130 Turci; ier șeful loru Rogobeti, rânită greu, fu prinsu și tăiatu de ănsuși Mihaloglu, care și acesta avu destui morți și răniți.

Turci, retrăgându-se în desordină, fură coprinși de I. Solomon la satul Ceretu, unde să și înciseră în biserică comunei; dără fiindu înconjurați și străintorați se înduplecăra de vorbele convingătoare și totu-uă-dată amenințătoare ale lui I. Solomon, și se predară lui fără condițiuni. După predare, Solomon îi desarmă și-i lăsa liberi fără a li se pricinui nici unu rău.

Acești Turci scăpați fără arme, îmmulțindu-se și prin alte bulucuri cari veniește ne'ncetată, se reîntorseră peste puçinu ca să urmărește pe Mihaloglu, care nu se depărta din preajurul Clenovului, din cauza că ținea acolo în apropiere uă moșia cu arenă. Silită ănsă mai în urmă de persecutarea acestor Turci cari i arseseră finu, pae, pătule cu porumbă, grâu și totu ce avea pe moșie, plecă de acolo și se retrasse cu ostașii săi la mănăstirea Tismana, de unde apoi, prin excursiunile săle, inspiră multă grăză și spaimă Turcilor din carii și omorâ ca la vre 120: ier restul ce mai rămasese neputindu a i-se impotrivi, din cauza formidabilei pozițiunii

a mănăstirei ce ocupa, se respândiră prin câmpiele de pe 'nprejură.

Oștirile Ottomane treceră neîncetată în România-mică, avându cu densele pe I. Samurcașu¹⁾ și de călăuză pe unu boieru pămîntenu, anume cluceru I. Puroinénu, și înaintându se întinseră mai preste töte cele cinci județe de peste Oltă, ocupându și capitala Banatului Craiovei. Acăstă occupațiune a României-mici de către Turci, nu se făcu fără versare de sânge; căci mai multe loviri avură locu între turci și creștini, în care uneori căstigau și alte ori perdere Turci.

Din aceste partiale lupte, cea mai remarcabilă este unu adevăratu actu de eroismu, uă luptă susținută lângă Caracală, de către unu amicu alu lui Mihaloglu, anume Zotu, care numai cu 25 de ostași ai săi se luptă cu uă nespusă vitejia contra 150 de turci; și după ce le ucise vre-uă cinci-spre-dece omeni, isbuti să scape din mâinile loru fără ca elu să perde nică unu singuru omu d'intr'ăi săi.

Aceste partiale hărțuir și lupte, îndesindu-se, îngrijeră forte multă pe creștini cari începură a se gândi și a dori încorporarea loru cu oștirea lui Ispilante.

1) Aceasta muri la Craiova, ier fiu seu trecu mai tardiu de bună-voiă în serviciul Turcilor.

Pentru acestu scopă ei se refugiară în județul Vâlciū, care presinta mai multe avantaje pentru apărare ¹⁾. Toți dără se adunară și se uniră, adică : I. Solomon, A. Mihaloglu, Zotu. Serdaru Diamandi și alții, într'un singur și același locu, la satul Zavideni, în susu de Drăgășenī, cu vre-uă 650 de ostași Greco-bulgari și Panduri, așteptându acolo sora armelor.

In acestu timpă, un corpă de 3000 Turci înaintându fără împiedicare pără la Vâlcea, și informându-se de la săteni despre intrunirea creștiniilor la disul satu, se îndreptară fără perdere de timpă după urma loru. Nu trecu multă și începură hărțuielile, care durară duoă zile și duoă nopți. La 26 Maiu ensă, încăierându-se în luptă înverșnată, Turci remassera victorioși, nu ensă cu puçine perderi, căci d'intr'ai loru cădură peste 400 morți și raniți; ieră din partea creștinilor ca la

1) Poziția acestu județu este naturală mai tare și prezintă mai multă siguranță în cazu de resbellu: căci, despre Resăritu se hotărăsc cu Oltul, care desparte România-Mare de cea Mică; despre Apusu și Medă-nópte pără la hotările Austriei, de munții Carpați, cari formeză în lungu uă valle întinsă, ce se îngustează puçinu câte puçinu din distanță de $\frac{1}{2}$ oră în distanță de 1 oră. În aceste strîmtori lesne se poate închide drumulă despre Medă-di și a se opri veri-ce comunicare séu năvălire a inamicului.

180 ómeni. La acéstă încăierare puçinu lipsi să se prinđă viu și curagiosul A. Mihaloglu.

In urma acestei lupte, I. Solomon, trecu la Sibiu în Transilvania, lăsându pe ostașii săi sub comanda sus-numitului Mihaloglu; iér acesta, retragéndu-se cu toții ostașii săi de la Römnicu în susu, aștepta cu nerăbdare, în cursu de șépte dille, sosirea lui Ipsilante din România-Mare. In celle de pe urmă, disperându-se, trecu și elu în Austria; șefii cei-alti și ostașii loru se respândiră, apucându fie-care unde putu, spre a'și scăpa viața.

Turci, în numérū de vre-uă 2600, intorcéndu-se spre Médă-di, se întărira prin mönăstirile de pe acolo, Serbănești, Stâncești, Străjești și Mamulu, în depărtare ca la uă jumëtate oră una de alta, spre a închide drumul cu desăvîrșire.

Pe când se petrecéu acestea, sossi, la 4 Iunie, în Römnicul-Vâlcei, și Ipsilante cu óstea sa în numérū de vre-uă 4000 ostaș, și informându-se despre celle petrecute la Zavideni, cu câte-va dille mai nainte, precum și de întărirea Turciloru în susu numitele mönăstiri, se grăbi a face recunoșceri împreună cu cei mai experimentați din căpitaniu săi, prin pozițiunile de pe nprejurū. Si allegéndu, ca mai nimerită, partea cea de á'incóce de Drăgășení, ordonă lui G. Olimbie și lui V. Caravia să occupe pozițiunile cele mai inaintate, și cei din midlocu să ocupe pozițiuni la pôlele munțiloru și pe podiscele rîulețelor secate de pe drumu. Iér nenorocitul corpă

supra-numită *Batallionulă Sacru*, fiindă neesersată și rău armată, compusă numai de vre-uă 300 de studenți, cei mai mulți nevîrstnici, și alții căță-vătineri de familiile bune, având cu deneși duce tunuri mici și patru căpitană, a-nume Dimitrie Sutzu, Draculi, Andronicu și Rizu și de comandantă-șefă pe N. Ipsilante, priimi ordină să ieă poziție îndărătată. Alexandru Ipsilante énsușit, cu cea-l-altă oștire, sta-de uă parte, spre a da ordini necesarii, și la vreme de nevoie să vie într'ajutoră, unde trebuie să va cere.

Pônă a nu apuca énsă bine să se aşede toti pe la posturile loră, după planulă întocmită, și pônă a nu li se da âncă semnalul de încăierare, V. Caravia, aflându-se cu capulă turburată de vină, se aruncă pe calu, și, fără a mai aștepta nică unu semnalul altu comandantului suprem, se repezi în capulă a 800 călareti de sub dênsulă cu scopă d'a începe ataculă.

In intervalulă acesta G. Olimbie, allergându pe la posturile dessemnate spre a-și aședa ostașii conform planului, întâlni, contra așteptării săle, pe Caravia în marsu cu ostenii de sub dênsulă. Plină de grija și de neodihnă Olimbie depuse tóte silințele posibile încercându-se în totu felulă a-lă popri de la acéastă nesocotită mișcare, amintindu-ă, pe lângă alte multe, și că ădiua de Marti este uă di nefastă (7 Iunie); dăr' tóte silințele lui fură

în zadară, căci nu putu să poprăscă nici cum pe Caravia din marșul său.

Acesta, stăruindu în exaltarea sa din amețela vinului, cu speranța că va repurta vre uă străllucită biruință, năvăli, pe la apunerea sărelui, ca unu turbată asupra Turcilor fortificați; și, atâtă prin amenințările cum și prin înjurături sgomotose, îi provoca să ésa din mănăstirea Ţerbănești, $\frac{3}{4}$ de oră departe de Drăgășeni. Dér' pentru că turci rămaseră indiferenți la tóte încercările lui de atacă, repetite de două-trei ori, Caravia nu putu să isbutăscă îtru nimic și se retrase în apropiere, fără mari pierderi.

Turci, vădendu înverșunarea cu care fuseseră atacați de predisul Caravia, și bănuindu că nu cum-va să se grămadescă unu număr mai mare de creștinăi, numai de câtă înșciințară pe Turci întăriți în celle-alte mănăstiri, Strejești, Stâncești și Mamulă, ca să grăbescă să vie în ajutorul lor. Vădendu énsé că ei întârdiau de a sosi, începură a se prepara ca să părăsească mănăstirea și să se retragă înapoi. Dér în intervalul acesta, ajungându și cei-alți 1800 Turci de la dísele mănăstiri și intrunindu-se formară unu corp de 2600 ómeni cari, eșindu din întăririle mănăstirii, atacără cu furie corpul lui Caravia și'l lú înfrânsără omorându'i peste 140 de ómeni. Unu ofițer inferior de aii lui G. Olimbie lăsandu, în timpul luptei, postul să occupe, allergă în pripă să vestescă pe cei-l'alți

curagiulă; ci, retrăgându-se passū cu passū, respondēu la invitarea ce li se făcea din partea Turcilor de a se preda strigându : „*Ellenii nu se preda și lesne*“, și lupta continua cu disperare.

Astă-fel, obosiți de uă luptă atâtă de îndelungată și greu strimtorată de numărul inamicului, care aci îi ataca, aci se retrăgea, Ierolohiții se apropiaseră, ca la nă bătaie de pușcă, lêngă unu păriiașu secată, numită Gura-Verdei, unde, aflându-se așe-dată căpitanul român Ionită Horca, luă și elu parte la luptă și isbuti să respingă furia Turcilor, atacându-i cu multă impetuositate și causându-le uă mare înfrângere. În intervalul acesta sosi în ajutorul lor și G. Olimbie care apără cu mult eroismu retragerea Ierolohiților. În timpul acestei retrageri precipitate comandanțul-șefu, N. Ipsilante își perdu calul, și unu officieru francez care se afla presintă, îi offeri cu multă amabilitate calul său și astă-fel scăpă de pericolul ce'lă amenință de a cădea prisonieru. Vădându atunci Turci, că focurile armelor creștine crescă și că năptea se apropiă, nu mai înaintară, ci se întorseră înapoi la mănăstirea Șerbănescă, aducându ca trofee ale victoriei lor, unu stégă, celle 2 tunuri ale Batalionului-sacru, 37 de prisonieri Ierolohiții și niște muzicanți țigani, d'între cari unul, profitându de intunericul noptii, fugi din mănăstirea Șerbănești și se întorse la tabără.

Turci perdură în acăstă luptă peste 500 morți

și răniți. Pe Ierolohiții luați prisonieri în diaconie aceea, îi trimisera la Constantinopolu.

A doua zi, revenindu Turcii din nou asupra creștinilor întempinără la sus-numita poziție ne Gura-Verdi și resistință atât de inversunată din partea lui I. Horca, care păzea acolo cu 50 de panduri, în cât fură popriți de a merge mai departe. În acăstă affacere focurile durară 24 ore aprópe, și Turcii, perdeându peste 200 oameni, fură coprinși de spaimă de acestu eșecu neașteptat. Și deca numitul Horca, aru fi priimitu, în intervalul acesta, vre-un mic ajutoru de unde-va, sănătatea nu i s-aru fi înpucinat munițiunile de resbellu, fără îndoială că totu acel corp de Turci aru fi fostu cu desăvârșire nimicitu, și armele creștinesce aru fi repurtat uă victorie din celle mai strâlucite. Dér' aceste două neajunsuri siliră și pe acestu bravu și mandru român a se refugi în padurile și munți de prin prejură, scăpendu astu-felu prin eroismul său din mâinile inamicului ¹⁾.

1). Acestu Horca, după complecta potolire a rescolei, primea prin paduri. Chiămându-lă însă autoritatea locală filii orândui Cârc-Serdar în România mică, unde elu își împlină datoriile cu multu zel și esactitate. Intr'uă zi, închipuindu-și că la unu satu se întemplaseră ore-cară desordine de uă cete de săpte hoți, allergă acolo și, fără a-i cunoaște cine erau, puse mâna pe ei și-i omorâ indată. Dér' fiindu-ca din nenorocire, se întemplă ca aceia să fie Turci, și fiindu-ca cei-l-alti tovarăși și corregionari ai loru, ce se mai aflau

Dupe acésta jalnică drămă, înfricoșându-se Caravia, trecu, fără a mai perde timp, în Austria. Resturile nenorocitului Battalionu-sacru se refugiră în pădurile din apropiere unde pribegéu goi, desculț și flămândi, ascundându-se ca fierele sălbaticice în cursu de uă săptemână de ăille. În cursul acesta G. Olimbie se silea în totu chipul să-ăscotă din păduri, spre a-i duce la cea-laltă oştirire ce era taberâtă la Römnici; însă ei nu consumteau; numai când se vedură constrinși de fome, atunci eșiră singuri și se duseră, cu unu stegulețu alu loru, la mănăstirea Cozia.

Nenorocirile acestei lupte, care occasionă înfrângerea oștirii creștine, avură dreptu resultații descuragiarea și disperarea căpetenilor și a ostașilor creștini precum și stingerea revoluției din 1821 în România.

Fie-care din căpitanii și din ostași, sub impresiunea grăzei, de înfrângerea ce cercaseră, se grăbiră a lua la timp precauțiunile necesare spre a conjura, mai nainte de toate, pericolul căre amenință securitatea loru personală; și pentru acestu scopu mai multu, după închetarea acestei nenoro-

âncă pe pămîntul Românescu, socotiră acésta ca uă resbunare precugetată și provenită din ură în contra Turcilor, de aceea, prin uneltri violene, prinseră pe numitul Horca și-lu trimiseră legatu la Pașa de la Vidin, care-i dete durerosă mórtă prin țepă.

(Nota autorului).

cite lupte, se întorseră la Rîmnicu, spre a se chibzui acolo în liniște despre ceea ce avea să facă.

Atunci comandantul loru supremu, Al. Ipsi-lante, ca să reanime și să mai esciteze ambițiunea și curagiul ostașilor și căpitanilor săi, își depuse tóte silințele, încercându-se în totu chipul, atât prin povețe cum și prin discursuri entuziasme a-i îndemna să și reocupe posturile cu bărbătie și să mai încerce âncă uă dată sorrta armerilor, dăr tóte fură în zadară căci ei : coprinși de spaimă, nu mai dau ascultare nică poveșelor aici îndemnărilor sălle. Vădendu Ipsilante a tâta nebărbătia la dênsi, se simți și elu, la rândul său, coprinsu de desgust și de uă complectă indignațiuine către dênsi, mai cu sémă când vădu că și I. Farmake se depărta de elu și trecu Oltul spre a se întări la Curtea de Argeșu. Cu tóte acestea Ipsilante, stăruindu âncă în hotărârea sa, pe de uă parte lăsa uă mică garnisonă ca ante-gardă la Rîmnicu, ier pe de alta, bănuindu și elu ensuși urdirea vre-unei trădări, plecă în aceeași di cu cei mai intimi din oficerii săi subalterni și cu câțiva ostași la mănăstirea Cozia — uă distanță ca de 2 ore în susu de Rîmnicu, — de unde apoi trimis pe ascunsu pe Cassani, către împiegații carantinei Austriace de la Turnu-Roșu, ca să mișlocescă, în vederea unor eventualități, pentru permissiunea trecerii sălle pe pămîntul Austriacu.

Ipsilante mai aștepta la mănăstirea Cozia vre-uă

septembără de dile, și pe când elu se chibzuia, în
tote dilele împreună cu cei-l'alți, cum și ce felu să
lucreze, nutrindu-ancă speranța de a continua luptă,
se pomeni de uă dată fără veste, că ostașii, pe cari
îl lăsăse în garnisonă la Rîmnicu, aflându de luptă
lu Horca cu Turci părăsiră postul copriș de
spaimă, și se întorseră la dênsul. În acest intervalu
mai priimi și nuvelle nemulțumitore din Moldova,
cum că oștirea de acolo, din cauza unirii comandanțelui G. Cantacuzino cu boierii Moldovei, pre-
cum și că, din cauza multelor intrigă și uneltiri,
se afla desbinată în mai multe factiuni și amenin-
țată chiar d'a se desfința, acestu concursu de împrejurări îl turbură și mai multă mintea, îmul-
țindu-i totu d'uă-dată și neodihna și mahnirea de
care era dominată în adâncul inimei selle.

In fața unei assemenea stări de lucruri, cei mai
înțelepti și mai esperimentați din officieri, delibe-
rându seriosu între dênsii, predomină ideea lui G. Olimbie, care, avându în vedere împrejurările, mai
cu semă lipsa de bani și altor trebuințe pre-
cum și impuçinarea oștirii creștine, povătuia să se
ie hotărîrea de a părasi țerra Românescă, și, tre-
cendu prin Austria, să mărgă în Grecia spre a con-
tinua luptă.

Ipsilante de și unitu cu această hotărîre, care fu
adoptată de toți, nu consumă însă din totă inima.
Adunându deci, atunci îndată, pe toți ostenei săi, se
puse în mijlocul lor, și pronunță aceste ultime

cuvinte, pe care le publică în urmă și înscrisū.

„Ostașilor! dér' ce ȣicū? să mě ferescă Dumne-deū, nu voiū să pătezū acestū frumosū și gloriosū nume! Adresându-mě către voi, uă turmă de ne-vrednici fără bărbătie, arū fi pěcatū să daū acestū nume voě, miserabile și tērrătōre fințe! Trădările și conpirațiile pe care voi le-ați urđitū pe sub mâna, mě silescū a vě părasi. Din momentulă acesta, veri ce legămēntū între mine și voi este desfăcutū. Dér voiū purta singurū în adânculă inimei melle rușinea, pentru că amū voitū să vě conducū pe voi, cari v'ați călcatū jurămēntulă, și cari v'ați arëtatū trădători înaintea lui Dumnedeū, înaintea Patriei și înaintea ſefului vostru. Voi singuri mi-ați răpitū gloria, când eū dorémū să cađū bărbătesce pe cāmpulă luptei. Acum eū mě depărtezū de voi: iér voi, mergeți, allergați la Turci, cari vě suntū prea amici și împărtăſescu cugetările vóstre; lăsați pădurile și munții și uniți-vě prin legămēntu cu Turci; luați-vě cu dēnșii de mâini, din care mâini alle loră ese văi! âncă, aburulă sângelui Patriarhului vostru și alătatoru miř de victime! Rescumpărați-vě ſclavia cu totū ce aveți mai precirosū în viață, cu onórea consórtelor și a copiiloru voștri. Iéră voi, ostași Elleni ai Batallionului sacru! voi, cari de și trădați totū nu v'ați sfitū a muri pentru Patria vóstă, priimiți, prin glasulă meu, mulțumirea națiunii nóstre. Fiți incredințați, că în scurtă timpă se va ridică trofeu de glorie, prin care fama vótră se

va transimite la generațiunile fitore, pentru eternisarea memoriei vostre. Ier numele aceilora cari mi au remas credinciosi, se vor săpa cu littere nesterse în adâncul inimii melle, și suvenirea lor va fi unica mea consolare, în totu restul vieței melle.

„Ier pe tine, sperjure trădătoru Savva, și pe voi desertoriloru, C. Duca, B. Caravia, B. Bârlan, înrăutățite Scure, G. Manu, Grigore Sutzu și alți fanarioți, cătă ati fostu primii autori ai retragerii și a desființării ștenei melle, ve lasu în prada urei, a disprețului omenirei, ve lasu în drépta resplată a lui Dumnezeu și sub blasphemul posterității.”

După acestu amară discursu, hotărârea plecării lui Ipsilante fu imediat pusă în executare, și la 15 Iunie, priimindu permissiunea de la autoritățile Austriace, se îndreptă însocită de Olimbie spre hotarul Terrei, la Rîul-Vadulu. Acolo fu poprită de Bimbașa Anastasie Arghirocastritul, care-i cerea cu forța lefile neplătite a ostașilor ce avea sub densul, adăogându, pe lângă această cerere, și multe alte amenințări. Ipsilante, vădându neinduplarea numitului său fu nevoită a respunde, din propria sa casettă și din imprumuturi ce făcu de la cei de pe lângă densul, cinci-sute galbeni, și astă-felă scăpă de numitul Arghirocastrit. Trecându hotarul, Ipsilante intră în carantina Austriacă împreună cu frații săi Nicolae și Gheorghie Ipsilante, cu G. Orfano, Garofski, Cavaleropulo și alți șepțe intimi ai săi, cari

lui însoțește în cuațitate de servitor. După aceasta, el este intermediar în urmă să se permită și intrarea Ierolohitilor în Austria, pe care austriaci îl priimă întrâi fără întârziere în carantină, ier pe cei-alții căpitanii cu Albanezii îl popriră cu desăvîrșire dă călca pe pămîntul austriac.

După espirarea dilelor de carantină, pe când Ipsilante credea că avea să fie liberat, pe neașteptate se vede, din înaltul ordinului împăratesc, poprit împreună cu cei doi frați ai săi și internat, pe terminul de șese ani, în cetatea Munkacs din Ungaria. Acolo, uîtându-se în toate dilele la mâna sa cea drăptă (care era tăiată), își aducea aminte de strălucitele sălile îsbânde de la Dresda, și comparându-le cu nenorocitele lupte din România, se consuma de durere până ce fini prin a cădea în cea mai cumplită melancolie.

După espirarea internării sălile, Ipsilante fu transferat la Viena, unde fu ierăși pus sub priveliște polițienescă, în cursul de șese luni, fiindu poprit, până la unu timp, dă comunica cu verificare. În cele din urmă, la anul 1828, Ianuarie 7, și de sămbătă, Alexandru își detine obștescul sfîrșit, în vîrstă de 42 de ani¹⁾, lăsându-

1) Mulți pretind că Ipsilante ar fi murit de otravă; alții ier că după liberarea sa de la Munkacs, mergându din ordinul împăratului Russiei la Triest și întorcându-se mai în urmă, s-ar fi bolnavit pe drum și ar fi murit la

epochă în istoria ţărreloră Moldo-Române, iér na-
ţiunei Ellenice uă eternă și neştersă suvenire de
recunooscință pentru atâtea generose sacrificii ce
făcu atâtă elă personală cătă și illustra sa famili-
lie, sacrificându, după vremi, totulă pentru libera-
rea și reînvierea Greciei.

Toți cari însociseră pe Ipsilante peste hotarele
țărrei Românesci, după terminarea carantinei, fură
lăsați liberi și nesupărați de austriaci. Ieră capi-
tani și ostași, cărora austriaci le refusaseră intra-
rea pe pământul lor, se întorseră în interiorul
Țărrei și se refugiră respândiți prin cele mai nalte
și mai nefrecuente locuri alle Carpaților. Unii
dintr'ensi, travestindu-se, se stucurără prin poteci
și rămaseră necunoscuți; alții ieră avându cunno-
scințe cu păzitorii locali, și mai cu semă prin mi-
turi de bană, isbutiră să scape pe pământurile
Austriei.

După plecarea lui Ipsilante, G. Olimbie luă
drumul spre mănăstirea de la Curtea de Argeș,
și găsindu acolo pe I. Farmake, închisă de câteva
dile intr'ensa, se uniră împreună și făcură unu număr
de 450 de ostași. Dér informându-se în același
timp că Turci se apropiau însocitați de Savva spre
a'i ataca, avându și dorința de a trece prin Moldo-

Viena. Tote acestea suntă mai multă nisice versiuni ne-
sigure, nefindu bazate pe nică uă dată positivă.

(Nota Autorului).

va în Bassarabia russescă, plecară d'acolo, și, după uă călătorie din celle mai ostenitore și mai periculoase, ajunseră în fine la mănăstirea Seculă din Moldova. Urmăriri ensă de aproape de unu corpă de oştirile turcești, nici n'apucă să ajungă bine și fură popriți de Turci d'a înainta mai departe. Cu toate astea ei, fiindu bine întăriți, se apără pentru câteva șille din mănăstire. Dér în fine Turci, prin trădarea unui egumenă bătrână, tăindu pe din afară apeducul ce comunica cu interiorul mănăstirii, așa de multă constrânsere pe cei închiși în intru în cătu Farmake fu nevoită să se încrede în promisiunile și'n viclenele linguisiri alle căpitanului Turcilor Salim-bei și a se supune cu căță-vara osăști, predându-se fără condițiune la discrețiunea lui : dér' indată fu trimisă la Constantinopol, unde fu și decapitată. Ier Olimbie, persistându în zelul său patriotic, nu voia să se predea, ci dându focă erbăriei ce se afla în interiorul mănăstirii, perde bună-voe pradă a flacărilor, lăsându unu nume nemuritoră în istoria indipendenței scumpei sălle patrie¹⁾.

Savva ensă și cu Seric-oglu, în cuaitatea loră de locotenenti ai lui Kehaia-Bei, urmără și prin de căță străini pribegi și pămâneni cunoscă și

1) Lectorul pote găsi uă descriere mai detaliată despre aceasta, în opulu istoric de A. Xordillo.

(Nota Autorului).

pe cățăi alți le predaă sătenii, ómeni cu totul ino-
centi și pe carii și trimitéi pe tóte dillele în Bucu-
resci la Kehaia-beiu.

Trădări de asemenea natură se comită și în
Bucureșci de către Ebrei, Armeni și de către nis-
ce rău-voitori corregionari ai noștri, carii părău
pe frații lor ca rebelli la Turci ¹⁾.

Numărul acestor victime se urcase până la
900 ómeni, astă-felă că închisórea particulară a
lui Kehaia-beiu (care era în pivnița caselor
Vornicului Ioniță Drăgănescu), nu îi mai încăpea.
De aceea, vrându Kehaia-beiu să o golescă, pe cei
mai însemnați d'intr'enși și înainta din când în
când la Paşa de Silistria care și elu, pe unii omora,
pe alții și trimitea la Constantinopole, ier pe cei
mai de rându începu, din diua St. Apostoli, 29 Iu-
nie, a-i esecuta spândurându-i și decapitându-i

1). Aceste trădări le făceau, unii din patimii ier alții ca
să arate serviciu și să căstige favórea Turcilor pentru sco-
purile lor, precum se vede unu óre-care M. Marișenú,
fiul Medeln : Gheorghie vel-căpitanu, carele vădendu pe
unu sătenu bulgaru anume Stoianu, din satul Dobrești,
ce venise la orașu cu lemne de vîndare — ilu pîrâ de rebellu
d'a dreptul la Kehaia-Beiu. Acesta, cercetându și pe alții
despre numitul Stoian, nu'lă găsi întru nimicu vinovat. Dér' în fine, de necurmatele strigări alle trădătorului, Ke-
haia-Beiu porunci ca pe Stoianu să-lă decapiteze înaintea
casei trădătorului, ier caru cu boii să-lă trimiță înapoï la
famillia lui văduvită.

(Nota Autorului).

prin tóte respântiile și drumurile Bucurescilor.

Acestu sângerosu spectacolu, în cursu de doué luní se presintă, necurmatu în tóte dillele, la vedere poporului Bucurescénú căruia nu 'i era permisă să ridice cadavrele și să le îngrópe înainte de trei dille. Cu modulă acesta Kehaia-Beiu, pe de uă parte își desertă închisórea, iér pe de alta nu lăsa în viață pe nici unul din martiri creștinismul și ai libertății, și astu-felu se potoli nesătiósa lui sete de sânge,

Turciî încocîti de Sawa își urmau cercetările trecênd prin orașe și prin têrguri. In fine, aflându că Ipsilante s'a închisă în mönăstirea Cozia, numai de câtă trecură Oltul și, după sosirea loru acolo, se informară că Ipsilante se refugiase în Austria, iér mönăstirea o găsiră occupată și întărîtă de Mataragi-Başa și de serdarul Diamandi cu famillia sa și cu uă sută-sésse-deci de ostași, pe cari inconjurandu-i și somără să se predea. Mataragi-Başa énsă, călăuđită de unu căllugéră, scăpă nöptea cu câtă-va ostași din mönăstire, iér serdarul Diamandi, după uă stăruință de câte-va dille, se induplecă, în celle de pe urmă, de amăgitorele promisiune alle lui Sawa, și ești spre a cere ertare de la Eforul Silihtari, rugându-lu să-'i lasse viața și să-'i asigure famillia. Silihtari ii promise cu jurămêntu, că tóte acestea se voră pădi intocmai, fôră ca să aibă cea mai mică induoială, și-lu trimise împreună cu ostașii săi, 2 stéguri și 2 tunuri

(rămase de la Ipsilante) la București, spre a se închi-na   i supune lui Kehai  -beiu. Acesta   ns     mant   pe to  t la Pa   din Silistria, care   i elu    trimise de acolo la *zalhanaoa  * de ómeni din Constantino-pol  , unde fu decapitată impreună cu to  t ostașii   ei mai   nsemna  ti; i  r   pte-decă din ómenii ser-darului Diamandi remaseră sub pază în   chisorile de la Constantinopol  . Astu-felu fu sf  r  stul     i alu acestui bravu luptatoru care a bine meritat   cununa de martiru alu liberta  ii.

După ac  st   faptă, aduc  ndu-  i Savva aminte   c   G. Olimbie   i I. Farmake, erau   nt  ri  ti la Curtea de Argeșu, se re  int  rse cu Turci     n România-Mare, spre a-  i urmări   i pe d  n  i.

Ajungându d  r cu multă sete la   issa m  năs-tire nu putu s  a   i satisfacă dorin  ta, căci sus-numi  ti   cipitani plecaseră cu c  te-va dille mai înainte,   ndrept  ndu-se spre Moldova. O  tirea turc  sc     naintandu atunci p  n   la Câmpu-Lungu, spre a se   ncredin  ta despre fuga loru,   i desp  rtindu-se ca la 200 de turci, înaintară risipi  ti p  n   la m  năstirea Anin  sa, unde găsiră refugia  ti   ntr  ensa unu num  ru de *Ierolohi  *   i Albanezi, carii se re-trăseseră acolo, în urma nenorocitei lupte de la Dr  g  s  eni. Acestia, îndată ce v  dura   pe Turci de departe, cred  ndu   c   după d  n  i erau   i alti mai mul  ti, e  sir   din m  năstire fugindu care cum pu-tu prin păduri, spre a-  i scăpa viața; cu t  te acestea Turci prinseră vre-o 24 din cei mai slabă,

pe carii și și ommorâră îndată ; mai în urmă, prinseră și alții doi pe cari îi aduseră vii, ier cei-l alți depărtându-se mai scăpară cu viață. La întorcea rea loru Turci deteră focu mănăstirii și o prefăcură în cenușă.

După risipirea oștirei creștine, unu preotu numită Popa-Serbu cavaleru russescu din tovarășii lui G. Olimbie, luându cu dênsulă 15 ostași, sub influența entuziasmului concepu ideea să formeze unu corpă de ostași ca să atace pe Turci. Trecându déru prin munți la Moeti (hotarul terrei-Românescă despre Ungaria, ca la 12 ore de parte de Câmpu-Lungă) isbuți să adune peste 300 ostași din Greco-Serbi respândiți în partea locului. Așeđendu-se cu acestia pe muntele Colței, la poziția numită Vallea-Muierii, aștepta sosirea Turciloru carii, ajungându pe la începutul lui Iulie, împreună cu Savva, se încăerără în luptă în ȝiu de 11 ale același lună. În acéstă luptă, Popa-Serbu ridică într'adevără trofee de victorie, omorându peste 120 de Turci. A doua ȝi ostașii lui vădendu că numărul Turciloru din ce în ce se mărea și fiindu îndemnați de către offiicerii graniței Austriace d'a se refugi pe pămîntul loru spre a-și scăpa viața, se coprinseră de frică și intrară în carantină. Apropiindu-se de hotarul Silihtaru-aga și Sawa cu 800 de Turci, cerură de la împiegații carantinei ca să le predea pe refugiați, și dacă nu consimțeau a-i preda pe toți, dér' pe Popa Serbu îlă pretindéu

cu stăruință. Austriaciș nu credură demnū a ceda la cererea Turcilorū și, de uă cam-data, refusară a se supune la pretențiunile Turcilorū; dăr' mai în urmă, din considerațiuni politice ca să mențină relațiunile de bună vecinătate, promiseră că pe Popa-Sârbi ilū vorū scôte din Carantină și că-'lū vorū lasa liberū și armatū pe pămēntulū Românescū¹⁾.

Cu modulū acesta ambele părți rēmaseră în bună înțellegere și a doua di, 14 Iulie, dândū Austriaciș armele în māna urmăritului preotū și pe unū servitorū alū sēu, ilū scosseră sub pază din hotarele lorū. Acești duoi nenorociți, îndată ce se aflară pe pămēntulū Românescū, fură din nuoū urmăriți de către Turci prin stânci, prin văi, prin munți și rîpe, și, luptându-se la totū passulū, răniră optū Turci. Peste puçinū servitorulū cădu mortū, iér' Popa-Sârbi alunecându de pe uă stâncă și se frâNSE sabia. Atunci Turciș năvăliră asupra lui și-'lū prins'eră viu; apoi legându-lū ilū duseră la Bucurescī și

1) Adevărulū este că impiegațiū Austriaci temēndu-se ca nu cum-va Turciș, după obiceiulū lorū barbarū, să violese hotarele (precum s'a și intēmplatū în timpulū negoțiilorū cândū 150 Turci, înaintândū de departe peste hotare coprinseră carantina pe la spate, eī ne-avēndū puterī de ajunsu spre a se impotrivi Turcilorū, nu putură face intr-altū-telū, decâtū numai scotândū condiționalū pe preotulū din carantină.

'lă înfățișără la Kehaia-beiū. Acesta 'lă întrebă „de că sângele turcescă este dulce?“ iér' elă, fără a să perde curagiul și mândria sa naturală, răspunse: că de că nu-i săru fi frântă sabia 'i săru fi părută mai dulce de cătă își închipuiesce dênsulă. După aceea îlă trimise la Silistria, unde fu decapitată.

Sawa, dorindă se îndatorede pe iubiții săi Turci, se silea în totă chipulă cum să correspundă mai multă înverșiunării vrăjmașiloră creștinătății, și astă-felă în timpulă diferiteloră espedițiuni ce făcea împreună cu dênsi, executa plină de rîvnă uriciosele datorii alle serviciului său, care serviciu consta întru a urmări, a prinde să a omoră pe fiecare din creștini culpabili și inocenți.

Saturându-să în fine acestă tovarășă ală Turciloră setea ce avea de sânge, aşa de multă se întunecă, în cătă uită că Turci consideră ca uă sacra datorie, impusă de religiunea loră, de a recompensa pe creștini omorându-și. De că Dumnezeu nu resplătescă îndată după faptele fie-cărui, nu uită însă nici uă dată. Astă-felă, după ce Turci reușiră întru a stinge cu desăvîrșire mișcarea revoluționară din terra Românescă, ei se simțeau neîmpăcați în cugetulă loră, dă nu unelti ceva spre a se scăpa și de Sawa (singurulă căpitană ce mai rămasese dintre cei conjurați, împinsă de Eteria dă începe mișcarea revoluționară). Prin acesta ei credea că cu dênsulă se va stirpi cu desăvîrșire de pe fața pământului românesc și veri-ce umbră de spirită

revoluționarū care, în acea epocă, se lătisse mai preste tótă térra. Aceste tendințe alle Turcilorū fură fórtē multū încuragiante și de consiliile ce le da agentulū austriacū Udrizki ¹⁾ care, pe lângă alte multe, făcu cunoscutū Turcilorū că și Sawa, unitū fiindū la începutū intru tóte cu cei alți revoluționari, ridicase și elū stégulū libertăței în Bucurescī. Turciī, considerândū acésta ca uă mare crimă, declarară în mânia lorū pe Sawa intru tóte cumplice la revoluțivne și prin urmare culpabilū.

De și Sawa avea tótă îlesnirea ca să scape refugindu-se în imperiulū Austriei, dupé cum ilū consiliassera, în diferite occasiuni, mulți din amicii săi de arme, cu tóte acestea, elū stărnia intru a da credemēntū promissiunilorū linguisitōre alle Turcilorū, cu speranță că pentru serviciele făcute lorū, va dobêndi de la ei onoruri, decorațiuni, §. c. I. și âncă și mai multū, că prenumérându-se în prima clasă de boieri, va fi în urmă orânduitū de dênsii mare spătarū alū ostirei pâmîntene. Legănatū de assemenea desérte speranțe adormea în visse dulci, fôr' a se gândi că de multe ori omulū propune într'unū felū și Dumneđeu dispune într'altū felū.

Pe la finele lui Iulie, Kehaia-beiū ordonă Eforu-

1). Din causa atâtiorū neomenose fapte, acestū intrigantū fiindū la rândulū său persecutatū și elū mai în urmă de către chiar guvernu ū său, fu scosū din postulū ce ocupa, și condamnatū pe tótă viață sa la închisore. (N. A.)

lui Silihtari, care cutureera țerra cu Sawa, a regula lucrurile în provincie restabilindu ordinea și linistea, și a se întorce apoi câtă mai curând împreună cu oștirea și cu Sawa la Bucuresci, spre a se repausa și a'și lua fie-care recompensa după serviciile săle, conformu ordinilor ce dicea că aru fi primitu de curând de la Pașa din Silistra. Totu asemenea scrise în particolaru și către Sawa.

După ce susnumiți priimiră acesti ordini în scrisu, începură să așede pe la fie-care orașu și târgu de prin districte, garnizone de câte 8—10 Turci, sub comanda unu superioru cu titlu de Beșliu. ¹⁾ Iér' ei cu restul oștirii se întorseră și intrără în Bucuresci în ziua de 6 Augustu, înainte de apunerea sôrelui, cu mare pompă după obiceiul turcesc. Ostași se împărțiră pe la cuartirele ce li se pregătiseră mai de'nainte în orașu, iér Sawa se îndreptă spre strada Tabaciloru, la propria sa casă, de unde împărți și elu pe ostași de sub dênsul ca la 800 de omeni, pe la casele de prin prejură, prin suburbiiile Protopopulu și Olteniloru.

Indată după sosirea lui Sawa, Kehaia-beiu trimise la dênsul pe unul din cavașii se, prin care, esprimându, după obicei, ca uă probă de sinceră favore, bucuria ce simtisse pentru sosirea lui, îlă

1). Si aceştia nu lipsiră d'a face mai în urmă acelleşti atrocități ca și capii loru, contra locuitorilor creștinî.

invită, totu-uă-dată, a se presinta la dênsulă cu toți căpitanii și offițerii săi subalterni, spre a le comunica formală firmanele de mulțumire ce primise de la Pașa din Siliștria, din ordinul Inaltei Porti.

A doua di Duminică, 7 alle aceliasă lună, pe la 10 ore de dimineață după ce se întâllesese Sawa cu suscitatul Udritzki, ca și dênsul să se afle facia la convorbirea sa cu Kehaia-beiu, se găti atâtă elu câtă și Debi-bașa Mihale și Buluc-bașa Ghencea cu hainile loră celor mai preciiose, și luândă cu dênsi și uă escortă de onore de 25 de ostași, cei mai aleși, plecară cu toții călări la casa logofetului Belliu din podul Mogoșie, unde era instalată atunci Kehaia-beiu și unde Sawa făcuse jurămîntul Eteriei în fața lui Galate.

Ajungându acolo acești trei căpitanii, fură întepinați de Turci la intrarea loră cu uă priimire forte măgulitore, care nu le lăsa nici cea mică bănuinlă. Dér' pônă a nu apuca să între în salonă spre a se presinta lui Kehaia-beiu, pe când înainta în corridoră, unde se aflau însirăți mai de 'nainte peste 300 de Turci armați și uă multime de poporă pentru affaceri particulare (pîntre cari mă aflau și eu însu'mi, trimis fiindă de unchiu meu, Dionisie Fotino, spre a mă informa de la secretarul lui Kehaia-beiu, Mihail Marcu, de inter-

resanta con vorbire a lui Sawa cu Kehaia-Beiu ¹⁾), de uă dată se audiră pîntru poporū detunări de focū și necurmăte țăcăituri de săbiū, cu strigătul “s'a omoritū Sawa!” Deli-bașa Mihale înaintă apărându-se cu sabia, pônă la scară, unde fu și elū înpuscatū ; iér Ghencea voindu să sară de pe ferestră săllei în drumū, fu asemenea omoritū ; nică unulū din cei aflați acolo, nu suferi cea mai mică vătămare. Câtă pentru escorta lui Sawa, care rămăsese în curte, fu și ea măcelărită ; dăr unulū d'intr'ênsii scăpându, allergă în pripă la cei alți ostași, cari se aflau pe la cuartire, și înciință despre celle petrecute, spre a lua măsură de apărare ; alți duoi ieru scăpară de mórte trecendū în notă Dâmbovița ce curgea chiaru prin curte care semăna mai multă cu unu câmpu de bătaie, din cauza multimei cadavrelor și a vîrsării de sânge, de cătă cu uă curte de cuartiru generalu. Din cadavrele fără capu, alle acestorū nenorociți ostași, unele fură aruncate în Dâmboviță și altele afară din orașu ; iér cadavrele lui Sawa, Mihale și Ghencea, punându-se despuiéte într'uă căruță ordinară, fură transportate prin Tîrgul-d'afară la Oboru, unde se ordonă cu strășnicie ca nu cum-va să cuteze cine-va, sub veri ce pretestu, a îmormânta vre unulū din aceste cadavre.

1). Autorulă vorbesce aici de afarea sa de față în momentul când Sawa fu ucisă.

Astă-felă, cadavrele acestoră trei căpitană, rămaseră acolo în prada căinilor și a păsărilor răpitore; ier capetele loră, amplându-se cu paie, fură trimise la Silistra și de acolo la Constantinopol.

După această săngerösă scenă, ostașii lui Kehaiabeiu, priimiră ordină ca să omore și pe toti cei alți Albanezi, căci au fostu imprejurul lui Sawa, făgăduindu de fie-care capă, dreptă recompensă, câte uă mahmudea (monetă de aură, care pe atunci avea valoarea de 25 lei). Atunci se deslăntără toti Turcii călări, ca nișce leă setoși de sânge, alergându cu caii prin toate stradale Bucureștilor și, ca să dobândescă mai multe din aceste monede promise, vai de nenorocitul acela pe care sorață ilă scotea înaintea loră: căci ei pe ori-care creștină întâlnău prin vre-ună locă mai dosnică, ilă omoraă, fără cea mai mică milă său cercetare; și tăindu-i apoi capulă ilă ținău în mână de pără, și astă-felă ducău în mână câte 3, 4, ier unii și câte 5—6 capete, pe care presintându-le lui Kehaiabeiu ca capete de Albanezi, îndată primău de la densusul recompensa făgăduită. — Vădându-ensi Kehaiabeiu că, într-ună intervală de 3 ore, numărul capetelor tăiate, trecuse cu îndoios peste numărul cunoscută allă Albanezilor lui Sawa, ascultându totu-uă-dată și observațiunile consilierului său Iónu Băltăretzu, pe care-l respectă, numai de căci ordona aceloră fiere sălbaticice dă în-

ceta măcelulă, publicându, în același timp, ordinul său și prin pristavi (vestitori publici) în toate respântiele orașului, pentru liniștirea și consolarea poporului.

In cursul acestei turburări, cății-va din albanezi, fugiră cerându-și scăpare și ascundându-se prin nisice modeste căsuțe de prin mahalale; alții ier se refugiră prin viile și prin grădinile de pînă prejurul orașului, fie-care cum putu. Numărul celor scăpați nu poate fi mai mare de 40—50, căci toți cei-l'alți fură omorâți. Unu altu corpă de 26 albanezi, sub comanda unui căpitanu Atanasie Hîmariotu, neputându fugi mai departe, din cauza mulțimiei Turcilor cări coprinseseră acea suburbie, se refugiră la biserică numită Olteni, unde închidându-se, fură înconjurați de câte-va sute de Turci, cări bănuindu ca nu cum-va să fie și alții Albanezi întăriți prin casele de prin prejură, deteră focu casselor și le prefăcură în cenușă.

După ce, din ordinul lui Kehaiabey, încetă omorul prin toate părțile orașului, se ivi în aceeași zi, fără veste, uă a treea scenă totu atât de fiorosă ca și cele două precedente: Albanezii cei închiși în biserică Olteni, fiindu treptată înconjurați de unu număr de peste două mii Turci, cări își somau a se preda, și refuzându a ceda la somătunea loră, provocară uă luptă din cele mai impismuite. Turcii se grăbiră să aducă două tunuri pe cări îndreptându-le asupra bisericii isbutiră să aprindă învelișul;

apoī spărgendū ușile și ferestrele se încercau să străbată în intru, dăr nu putură reuși din caușă că Albanezi, fiindū apărăți de zidurile Bisericei, trăgēu la țintă asupra asediatoriloru loru, din cari cei mai mulți fiindū Zaporojenī năvălēu cu multă sete ca să apuce diferite ornamente de argintu și bani ce într'adinsu le aruncau Albanezii de pe ferestre, și astu-felu cădēu morți cu grămedile din glonțele ce urmau după obiectele aruncate.

Acăstă disperată luptă, începându de la prânzū dură tótă nóptea, pônă când cei împresurați, rămânendū fără munițiuni, allergară la unu mișlocu de disperare : căci ei, despre revărsatulă dioriloru, trăgēndu-și săbiile, eșiră și se aruncară în mișculu glotelorū Ottomane, unde, după unu înversu-natū măcelu, abia duoi, străbătendū rândurile inamiculu, putură să scape. Acești Albanezi iși res-cumpără sâangele forte scumpū, căci numărul Turciloru uciși și răniți în acăstă luptă, mai cu seamă alu Tătarilor și Zaporojeniloru, trecu peste 800 ómeni, după informațiunile positive ce avui oca-siune a lua de la creștinii cari stăruisseră la immor-mēntarea morțiloru și la transportarea rănițiloru la spitaluri.

După ce se împliniră tōte aceste fapte, Kehaiabeiu care, după mórtea lui Sawa, priimi și gradul de Pașă de 2 tuiuri, proclamă în tōte dillele prin orașu amnistia tutuloru acellora, cari luasseră par-te la rescolă, conformu ordiniloru ce priimea de la

Paşa din Silistra. Către acesta, mai conluerându-
și ca Locotenentă Domnescă împreună cu Caima-
canul Negri (venită în București la 3 Iunie) și
cu căță-va boierii din cei mai notabili în differite
affaceri, atâtă ostășești și administrative precum
și particolare, se silea să liniștească ore-cum neo-
dihna ce domnea între poporū. Cu tóte aceste én-
sé elă nu încetă, pônă pe le sférșitul lui Octom-
brie, din acellașu anu, de a decapita și spânđura,
prin respântiile orașului, une-ori pônă la 5-6 din
creștini cără se trădau ca amestecați în rescólă și
din cără unii își renegară și credința îmbrăți-
șându islamnisindu și multe femei, din celle de
rându, fură luate de ostașii Turci ca consórte.

In urma acestorú tóte, poporului începu a se
mai liniști și meseriașii a se occupa fie-care cu
meseria sa. Ordina publică énsé, fu considerată ca
definitivă restabilită când reveniră în Térră boierii
refugiați în Transilvania; căci presința loră con-
tribui fórte multă la consolidarea liniștei și a secu-
rității publice.

Nu multă după aceea, unii din boierii plecară la
Constantinopole, învitați fiindu de pórta Ottomana. Astă-felă după 105 ani, de la prima Domnia străină a lui Nicolae I Mavrocordată 1716, se curmă orânduirea fanarioțiloră la Domnia Terei Ro-
mânescă; și la 1822 Iulie I, reîncepu șirul Dom-
niloră pămîneni pe tronul României, prin alle-
gerea și orânduirea lui Grigorie D. Ghica VV. Du-

pă revenirea boierilor să invitați la Constantinopolu, numitul Kehaia-beiu se retrase din țără și în locul lui se orândui unu Hassan-Efendi Gavanozoglu, care avea cu dênsul și câteva sute de Turci, cu ordinul d'ă nu se amesteca în affacerile Tărrei ci numai intru a menține liniștea publică. În fine, la anul 1823, plecară cu desăvîrșire toți Turcii din Terra Românescă.

Astă-fel, revoluțiunea creștinilor din 1821, avu în România sfîrșitul celu mai nenorocită.

Cu tóte acestea ea contribui fórte multă la desvoltarea socială și politică a României carea se vădu atunci scăpată de biciul străinilor domnii Fanariotii.

Acéstă revoluțiune mai servi âncă, nu puçinu, și causa Greciei, prin diversiunea ce făcu, ocupându uă mare parte din armata Ottomana în Terra Românescă și împedicându, astă-fel, în totu modul pe Turci de a cădea cu tóte puterile loru, asupra revoluțiunii care isbucnise în acelașu timp și în Grecia.

„Reproducemă aici și însemnarea său lista unei mici părți numai, din aceia care au fostu omorîți, din ordinu împărătesc la Constantinopolu, prin diferite moduri barbare :

Omorîți prin spânzurător

„Pré sfintia sa Patriarhul Ecumenic Grigorie; Metropoliții Anhialei, alu Efesulu, alu Tîrnovulu, alu Thesalonicului, alu Adrianopolei, alu Nicomediei, fostul alu Tîrnovulu, alu Derculu,¹⁾ alu Sopolei, alu Metronulu, alu Sofiei; Arhiereul de la Arnaut-Kioiu; toți Vlah-saraiții, trei preoți patriarchicești, Protosinghelul Efesulu, fostul Patriarh Cyril la Adrianopole, Arhimandritul fratele lui Alexandru, fiul lui Beizadé Costache; Postelnicul Pantazoglu împreună cu frate-său și alți mulți preoți: toți acești de mai susu au fostu spânzurați.

„Decapitați au fostu : Beizadea Costache Mîrzu, Hatmanul Mihalache Manu, Beizadea Nicolae Moruz, Banul Nicolae Hangeriu, Beizadea Mihalache Hangeriu, Banu Panaiotache, Postelnicu Nicolae Scanavi, Logofetul Stefanache Mavrogheni, Logofetul Theodorache Rizu, Banu Gheorghe Mavrocordat, Comisul Alecu Ralli cu fiul lui, Paharnicul Gheorghe Therapiano, Hatmanul Costache, Gheorghe care-și perdu vederea

1). Unchiu a lui Dionisie Fotino.

în inchisore, D. Theodosie, Lambichie Sarafî, Afenduli cu fiu-său, Dimitrake Sari, cei doi fiți ai lui Iordanache; și sesse din nobiliști Smirnei și și sesse-deci și patru din classa a doua și alți mai mulți creștini necunoscuți.

„Cu alte felurite moduri de morțe prin tăpă s. c. l, își sfârșiră viața : fiul doctorului Fotino²⁾ Antonache Tzira, Dimitrie Papa-Rigopulo, fratele acestuia și fiul lui cel de alii 2-lea, ginerele lui Scanavi, Tzerli, Hadji-Vasile din Tatayla, doi fermanlii avuți, Savva alii Dragomanului, Iacovake Dim. Tzaliki, Calfa Comnino, Hagi Panajo, Kiurtzi-bașa allii lui Halepă, Grămăticul și nepotul lui papa Gheorghe, Francesco, Iorgantopulo Tinianulu, Moraitzi și cei mai de frunte și uă multime de Rumeții, Albanezi, Asprotalasiți¹⁾ și Cretani. Gaspar sarafului lui Ali-pașa, Tzerosna, Saligu alii Dudukii armeni, și alți mulți neguțători și mese-riaști; cei mai mulți dintr'aceștia și cei mai însem-nați fură înpușcați și înecați. Toți locuitorii din Kidonii și din insulele numite Moshonisie, afară de cății-va cari au apucat de aii fugiti mai nainte, au fost massacrati.

Cei exilați

Postelnicul Iorgake Negre, a murit pe drum, ier hatmanul Constantin și Beizadea Isufake au

1). Frate cu Dionisie Fotino și unchiul alii autorului.

2). Locuitorii de prin insulele Mediteranei.

inebunită; Domnul Scarlatu-Vodă Calimahu, cu totă famillia sa, în număr de 158 suflete, împreună cu servitorii și cu Domnitsa lui Beizadea Iancu, exilați la Bolu, în depărtare de șesse conace de Nicomedia; Dragomanul Iacovake cu frate-seu și cu doi fiți ai săi, și cu Costache Manu; Hatmanul Alecu Mavrocordată cu fiu-seu și cu doi frați ai săi; Postelnicul Alecu fiu-seu; Spătarul Costache-cel-blând (o imeros), comisul Panaiotake; cei doi fiți ai lui Dimitrie Hangeriu, Danezi, Alecu Siugulgiu Terapianul, și toții cei alții Siugulgi. Aceștia și alții mulți fură exilați în diferite părți ale Anatoliei.

Cei puși la închisore

Domnitsa Efrosina Moruz, aceea a lui Beizadea Dimitrache Moruz și Hurmuzakina, închise într'uă cassă din Fanaru spre a nu fugi; Domnitsa Smaranda a lui Mavroghen, Logofetesa lui Stefanache Mavroghen, Dimitrake Slutziaroglu, Doma Tarsia, Postelnicesa Costi Sutzo, Domnitsa Smaranda Moruz, Argyra Scanavi, logofetesa Efrosina Mano cu tzelebi Alecu, Beizadea Iancu Mavrocordată, Postelnicu Gheorghe cu Postelnicesa Slutziaroglu, Cluceresa lui Zamfirache, Căminaresa lui Paraschiva și Tamaritza; toate acestea suntu închise într'uă casă la Therapia, spre a nu fugi. Domnița Marghiola a Dragomanului Iacovake este la Constantinopolu, unde sede cu noul Mitropolitul ală Brussei, Ghe-

rassimă, care este nepotă alături fostului de Halcedona; Cocóna repausatului Beizadea Iancu la Constantinopole; Domnița Smaranda, Bănésa Mavrocordată, Logofetă Theodorake și cocóna Banului Caragea la Arnautkioiu; și alți mulți pe la diferite locuri, pe cări nici mintea nici condeiul nu mă ajută să îmi descriu pe nume.

Particularități

„Mare dragomană este postelniculă Stavrake, mare logofetă este aga Alecu alături lui Petrake și Moini alături dragomannului, Capu-Kehaia alături Patriarhului este Gheorghe nepotul lui Ohani, ier dragomană alături floteloră nimenea; dragomană intimă alături Pórtei este Tania Callipolitulă.

Cei ce se află aici în Odessa de la Constantinopolu :

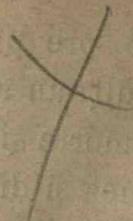
„Domnul Hangeriu cu totă famillia sa și cu ginerele-său Hatmanu; Spătarul Nicolae Sutzo cu totă famillia sa, Doma Zoe cu Beizadea Dimitrake cu Domnița Luțica și fiul său beizadea Dimitrake, domnița Raluca cu toți copiii ei (eu adică scriitorul epistolei) cu Doma și cu copiii mei, Aga Țigara cu famillia, Filodoră cu fișa și cu flu-său, Aristea spătarului Hangeriu, soția său beizadea Mihalache Hangeriu cu copiii ei, Scanavóica cu toate fetele, comisul Costake Sculitu, fiul său Efrasinei, cei doi fii ai Argirei, căminarul gineralelui Razi căruia, la a treia din după sosirea sa

aici, i se ordonă de guvernul ũ localu să plece la Hérsone; domnița Moruz cu famillia, Economu profesorul ũ Smirnei, Vlădica Ierapoleos alu domniței Zoe, Marghiolița lu Dimitrie Hangeriū cu copii ei, postelnicul ũ Vasilache cu nevasta și cu copii: fata clucerului Zamfirake cu frații ei, cocóna lu beizadea Alecu cu fiă-sa, postelnicesa Statake cu hătmânesa Elenca, postelnicu Costake Plaino cu frate-său Mihalake; iér Alecu, îndată ce veni, muri la Chișnovu; căminaru Zaharia, paharnicu Marcu din Arnăutu-kioiu, paharnicu Gheorghe alu spătarului Nicolae, Mihalake Nazu, ambi Franghiniū cu familiile, spătaru Alecu, Manu cu fiu-său Costake care priimi rangul ũ de postelnicu prin pitacul ũ M. S. Mihaiū-Vodă (alu Mold.), după trecerea sa aici; spătarul ũ Anastasache cu spătarul ũ Radamani alu coconei ředu la Akerman, řesse ore dedeparte de aici. Mai suntu și uă mulțime de comercianți și meseriași, astu-felu că toți adunați la unu locu formeză unu orașu întregu.

„De alle mâncărui suntu tóte fórte eftine, și omul ũ cu uă stăricică potrivită pote trăi aici mai bine de câtu ori unde. În cursul acestei săptămâni aü sositu aici dece corăbiu de la Constantinopolu, și toți spunu că acolo este mare liniște și că aü incetatu omorul ũ. La Stavrodromu a fostu incendiū mare, după [Curban-Bairamu, și aü arsă

VERIFICAT
2017

10
2

5

TAX

ANTICARIATUL nr. 6
Lei 20